

NSANGU YA MBOTE YA KUSONIKAKA MATAYO

Mukanda ya kisina ya dikanda ya Yezu Klistu, Mwana¹ ya Davidi, Mwana¹ ya Abalahami :

1 2 Abalahami butaka Izaki ; ye Izaki butaka Yakobi ; ye Yakobi butaka Yuda ti ba mpangi na yandi ; 3 ye Yuda butaka Falezi ti Zala, ya Tamari ; ye Falezi butaka Esloni ; ye Esloni butaka Alami ; 4 ye Alami butaka Aminadabi ; ye Aminadabi butaka Nasoni ; ye Nasoni butaka Salmoni ; 5 ye Salmoni butaka Buzi, na Lakabi ; ye Buzi butaka Obedi, na Luti ; ye Obed butaka Yese ; 6 ye Yese butaka Davidi ntotila ; ye Davidi ntotila butaka Salomoni, na yina [ya vandaka nketo] ya Uli ; 7 ye Salomoni butaka Loboami ; ye Loboami butaka Abia ; ye Abia butaka Asa ; 8 ye Asa butaka Yozafati ; ye Yozafati butaka Yolami ; ye Yolami butaka Oziasi ; ye Oziasi butaka Yoatami ; 9 ye Yoatami butaka Akazi ; ye Akazi butaka Ezekiasi ; 10 ye Ezekiasi butaka Manase ; ye Manase butaka Amoni ; ye Amoni butaka Yoziasi ; 11 ye Yoziasi butaka Yekoniasi ti ba mpangi na yandi, na ntangu ya bo natamaka na Babiloni, 12 ye na nima ya kunatama na Babiloni, Yekoniasi butaka Salatiele ; ye Salatiele butaka Zolobabele ; 13 ye Zolobabele butaka Abiudi ; ye Abiudi butaka Eliakimi ; ye Eliakimi butaka Azoli ; ye Azoli butaka Sadoki ; 14 ye Sadoki butaka Akimi ; ye Akimi butaka Eliudi ; 15 ye Eliudi butaka Eleazali ; Eleazali butaka Matani ; ye Matani butaka Yakobi ; 16 ye Yakobi butaka Yozefo, bakala ya Maliya, na yandi butukaka Yezu, yina ya bo ke kubinga Klistu.

17 Ba mbandu² yonso, katuka Abalahami ti kuna Davidi, yo ikele mpi ba mbandu² kumi na iya ; ye katuka Davidi ti na natakama na na nsi ya Babiloni, ba mbandu² kumi na iya ; ye katuka ya bo nataka na kimpika na nsi ya Babiloni ti na ntangu ya Klistu butukaka, ba mbandu² kumi na iya.

18 Kubutuka ya Yezu Klistu kumaka mutindu yai : Mama na yandi, Maliya, vandaka nketo ya kukwela ya Yozefo, ntangu bo vandaka ntete kuzinga kimvuka ve, yandi monanaka na divumu na Mpeve Santu. 19 Kansi Yozefo, bakala na yandi, vandaka muntu ya masonga, ye zolaka ve kusafula yandi, kanaka na kukula nketo na dikwela yandi na kinsweki. 20 Kansi bonso yandi vandaka kuyindula na mambu yina, tala, wanzio mosi ya *Mfumu³ kumonika na yandi na ndosi, na kutubaka : Yozefo, mwana⁴ ya Davidi, kuwa boma ve na kubaka mfinama na nge Maliya nketo na nge,

¹ Kisina.

² Bantu ya ke kuzinga na mvu mosi to me kubutama na ba mvula mosi (genelasio).

³ Mfumu, ya kukonda kiyikamu na kiGeleki, sambu yeohva (yawwe), awa ti bisika ya nkaka.

⁴ Kisina.

sambu yina ikele na divumu na yandi me katuka na Mpeve Santu ; 21 ye yandi ta buta mwana ya bakala, ye nge ta binga zina na yandi Yezu¹, sambu yandi muntu ta gulusa bantu na yandi na masumu na bo. 22 Mambu yina yonso kumaka, na mpila nde yo kulunga yina ya *Mfumu tubaka na Mbikudi, na kutubaka : 23 «Tala, mwense ta baka divumu ye ta buta mwana ya bakala, ye bo ta binga zina na yandi Emanuele»(A)² yina ke tendulama, ikele : Nzambi ti beto. 24 Yozefo, telamaka na mpongi na yandi, salaka bonso wanzio ya *Mfumu songaka yandi na kusala, ye bakaka nketo na yandi mfinama na yandi ; 25 ye yandi zabaka yandi ve ti kuna ya yandi butaka mwana na yandi ya ntete ya bakala ; ye yandi binganga zina na yandi Yezu.

Na nima ya kubutuka ya Yezu na Betelemi ya Yudea, na bilumbu ya ntotila Elode, tala, bantu yina ke longukaka ba mbwetete ya katukaka na ndambu ya Esti kumaka na Yeluzalemi, na kutubaka : 2 Wapi ikele ntotila ya ba Yuda yina me butuka? Sambu beto me kumona mbwetete na yandi na ndambu ya Esti, ye beto me kwisa kufukimina yandi³.

3 Kansi ntotila Elode, ya yandi kuwaka mambu yina, yandi kumaka kisaka—saka, ye Yeluzalemi ya mvimba ti yandi; 4 ye ya yandi vukisaka ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba longi yonso ya nsiku ya makanda, yandi yulaka bo mbote —mbote na wapi Klistu fetele kubutuka. 5 Ye bo kutuba na yandi : Na Betelemi na Yudea ; sambu yo me sonamaka mutindu yai na Mbikudi : 6 «Ye nge, Betelemi, ya Yudea, nge ikele ve bwala mosi ya kuluta fioti na kati ya ba ntu—mbanza ya Yudea, sambu na nge ta basika ntwadisi yina ta kuvanda ngungudi ya Izalaele bantu na mono» (B)⁴.

7 Ibuna Elode, ya yandi bingaka na kinsweki bantu yina ke yindulaka ba mbwetete, zikisaka mbote—mbote na bo ntangu yina ya mbwetete ta kumonika ; 8 ye ya yandi tindaka bo na Betelemi, yandi kutuba : Beno kwenda ye beno zikisa mbote—mbote yina me tala Mwana ya fioti ; ye ntangu beno ta kumona yandi, beno zabisa mono, na mpila nde mono mpi kwenda kufukimina yandi. 9 Ye bo, ya bo kuwaka ntotila, bo kwendaka ; ye tala, mbwetete yina bo monaka na ndambu ya Esti vandaka kwenda na ntwala na bo, tii kuna yo kwisaka ye yo telamaka na zulu ya kisika yina ya vandaka Mwana ya fioti. 10 Ye ntangu bo monaka mbwetete, bo monaka kiese ya kuluta mingi. 11 Ye ya bo kotaka na nzo, bo monaka Mwana ti Maliya mama na yandi ; ye na kufukamaka, bo pesaka yandi lukumu⁵ ; ye ya bo kangulaka bima na bo ya ntalu, bo pesaka yandi makabu, ya wolo, ye bima ya mananasi, ti ya Mile. 12 Ye songamaka na bu Nzambi, na ndosi, na kuvutuka na Elode ve, ye bo vutukaka na nsi na bo na nzila ya nkaka.

13 Ibuna, na nima ya kukwenda, tala, wanzio mosi ya *Mfumu monikaka na ndosi na Yozefo, na kutubaka : Telama, baka Mwana ti mama na yandi, ye tina na Egipiti, ye vanda kuna tii ntangu mono ta kusonga nge ;

¹ Yezu, na ki hebeleo Yosua to Yesua.

² Yez. 7, 14.

³ Yo ke kutubama na yina me kutala Nzambi ye yina me kutala muntu.

⁴ Mik. 5, 2.

⁵ Kupesa lukumu, kisika ya nkaka : Kusambila (Yoani 4, 20—24).

sambu Elode ta kusosa Mwana ya fioti sambu na kufwa yandi. 14 Ye yandi, telamaka, bakaka na mpimpa mwana ya fioti ti mama na yandi, ye bo kwendaka na Egipiti. 15 Ye yandi bikalaka kuna tii na lufwa ya Elode, na mpila nde yo kulungisama yina ya *Mfumu tubaka na nzila ya mbikudi na kutubaka : «Mono bingaka Mwana na mono na nganda ya Egipiti» (A)¹. 16 Ibuna Elode, monaka nde bantu yina ke longukaka ba mbwetete kusaka yandi, kuwaka makasi ya ngolo ; ye yandi tindaka, ye yandi fwisaka bana² yonso ba yina vandaka na Betelemi ti na ba bwala ya nziunga, yantika mvula zole ye na nsi, na mpila ya ntangu ya yandi zikisaka mbote—mbote na bantu yina ke longukaka ba mbwetete. 17 Ibuna yo lungisamaka yina kutubamaka na mbikudi Yelemia, na kutubaka : 18 «Ndinga mosi wisanaka na Lama, [kubokuta—bokuta ye] bidilu, ye kubokuta ya ngolo, Lachele ke kudilaka bana na yandi ; yandi zolaka ve nde bo kupesa yandi kikesa, sambu bo ikele diaka ve» (B)³.

19 Na nima ya lufwa ya Elode, tala, wanzio mosi ya *Mfumu monikaka na ndosi na Yozefo na Egipiti, 20 na kutubaka : Telama, baka Mwana ya fioti ti mama na yandi, ye kwenda na ntoto ya Izalaele ; sambu ba yina vandaka kusosa luzingu ya Mwana ya fioti bo me fwaka. 21 Ye yandi, telamaka, bakaka Mwana ya fioti ti mama na yandi, ye bo kwisaka na ntoto ya Izalaele ; 22 kansi, ya yandi kuwaka nde Alakelausi ke kuyala na Yudea na kisika ya Elode tata na yandi, yandi waka boma na kwenda kuna ; ye yandi songamaka na bu Nzambi na ndosi, yandi kwendaka na ndambu ya Galilea, 23 Ye kwendaka ye kuzingaka na mbanza mosi ya bo ke bingaka Nazaleti, na mpila nde yo kulunga yina ya kutubamaka na ba mbikudi : Yandi ta bingama Nazaleni⁴ .

3 Na bilumbu yina me kwisa Yoani mbotiki na kulongaka na nsi ya kuyuma⁵ ya Yudea⁶, 2 ye na kutubaka : Beno balula ba ntima, sambu kimfumu ya mazulu me finama. 3 Sambu ikele yandi yai mbikudi Yezaya kutubilaka, na kutubaka : «Mungungu ya yina ke kuboka na nsi ya kuyuma : Beno yidika nzila ya *Mfumu, beno sungika ba mwa—nzila na yandi» (C)⁷. 4 Kansi Yoani yandi mosi vandaka na lele na yandi ya mika ya kamela ti mukaba ya mpusu ya mbisi na luketo na yandi ; ye madia na yandi vandaka ba mpasu ti bwiki ya mfinda.

5 Ibuna Yeluzalemi, ti Yudea yonso ti ba bwala ya nziunga ya Yoldani, bo kwendaka na yandi ; 6 ye bo vandaka kubotama na yandi na Yoldani na kuzabaka ye kufungunaka masumu na bo.

7 Ye kumonaka ba Falize mingi ti ba Saduse yina vandaka kwisa na mbotika na yandi, yandi kutuba na bo : Dikanda ya biwuta, nani songaka beno na kutina makasi ke kwisa? 8 Beno buta mpi mbuma, yina ya kufwana na kubalula ntima ; 9 ye beno yindula ve na kutubaka na beno mosi : Beto ikele na Abalahami bonso nkaka ; Sambu mono ke tubila beno nde Nzambi

¹ Ozea, 11, 1.

² Bana ya ba bakala.

³ Yer. 31, 15.

⁴ Sambu na zina yina, tala Yez. 11, 1, wapi ki Ebreo ya lutangu ikele «Nétser».

⁵ Kisika bo ke kuzingaka ve (desert).

⁶ Tala Yos. 15, 61.

⁷ Yez. 40, 3.

lenda, na matadi yai kutedimisa bana na Abalahami. 10 Soka me tulama na misisa ya ba nti ; nti yonso mpi yina ta kubuta mbuma ya kitoko ve. Bo ta kuzenga yo ye kulosa yo na tiya. 11 Mono, mono ke botika beno na masa sambu na kubalula ntima ; kansi yina ke kwisa na nima na mono ikele na ngolo kuluta mono, ye mono ikele ya kulunga ve na kulwata ba sapatu na yandi : Yandi ta botika beno na Mpeve Santu ti na tiya. 12 Yandi ikele na kiyungulu na yandi na diboko, ye yandi ta kukombula mbote kisika bo ke tutaka mbuma yandi ta kuvukisa ble¹ na nzo ya bo ke bumbaka mbuma ; kansi ta kuyoka matiti na tiya yina ke kuzimaka ve.

13 Ibuna Yezu katukaka na Galilea ye kwisaka na Yoldani mfinama ya Yoani, sambu na kubaka mbotika na yandi ; 14 kansi Yoani tediminaka yandi, na kutubaka : Mono, mono ikele na mfunu ya kubaka mbotika na nge, ye nge, nge ke kwisa na mono! 15 Ye Yezu, na kuvutudilaka yandi : Bika, yo [kusalama] ntangu yai, sambu mpila yina ikele beto na kulungisa mbote masonga ya Nzambi. 16 Ye Yezu, ya yandi bakaka mbotika, basikaka nswalu na masa ; ye tala, mazulu kukangukilaka yandi, ye yandi monaka Mpeve ya Nzambi kukulumuka bonso diyembe, ye yo kwisaka na zulu na yandi. 17 Ye tala ndinga mosi katukaka na mazulu, na kutubaka : Yandi yai ikele Mwana na mono ya zolama, na yandi mono ke mona kiesee.

4 Ibuna Yezu natamaka na nsi ya kuyuma na Mpeve ya Nzambi sambu Diabulu kupukumuna yandi. 2 Ye ya yandi buyaka kudia bilumbu makumi iya ye mpimpa makumi iya. Na nima ya yina yandi waka nzala. 3 Ye mpukumuni, na kufinamaka na yandi, kutuba : Kana nge ikele Mwana ya Nzambi, tuba nde matadi yai kukuma mampa. 4 Kansi yandi, na kuvutulaka, kutuba : Yo me sonamaka : «Muntu ta kuzinga kaka na mampa ve, kansi na ndinga yonso yina ke katukaka na munoko ya Nzambi» (A)².

5 Ibuna Diabulu kunata yandi na mbanza ya Santu, ye kutula yandi na nsongi ya tempelo³, ye yandi kutuba : 6 Kana nge ikele Mwana ya Nzambi, kudilosa na nsi, sambu yo me sonamaka : «Yandi ta kupesa nswa na ba wanzio na yandi na kikuma na nge, ye bo ta baka nge na maboko na [bo], na mpila nde nge kututana na ditadi ve» (B)⁴. 7 Yezu kutuba na yandi : Yo me sonamaka diaka : «Nge ta kumeka ve Mfumu Nzambi na nge» (C)⁵.

8 Diabulu kunata yandi diaka na zulu ya ngumba ya nene, ye kusonga yandi bimfumu yonso ya insi—ntoto ye nkembo na yo, 9 ye yandi kutuba na yandi : Mono ta kupesa bima yai yonso, na kufukamkaa, nge kupesa mono lukumu⁶. 10 Yo yina Yezu kutuba na yandi : Katuka Satana, sambu yo me sonamaka : «Nge ta kupesa lukumu⁶ na *Mfumu Nzambi na nge, ye nge ta kusambila yandi mosi» (D)⁷.

11 Ibuna Diabulu yambula yandi : Ye tala, ba wanzio finamaka ti kusadila⁸ yandi.

¹ Mbuma ya me kufwanana na loso fufu na yo bo ke kusadilaka mampa.

² Kulonga 8, 3.

³ *Awa ti bisika ya nkaka* : tempelo na kimvuka na yo, kimvuka ya bibansala ti ba nzo ya santu.

⁴ Ba nkunga 91, 11-12.

⁵ Kulonga 6, 12.

⁶ *Bisika ya nkaka* : Kusambila.

⁷ Kulonga 6, 13.

⁸ *Awa*, kusadila, na mutindu ya yo lenda kutubama.

12 Ya yandi kuwaka nde Yoani bo me kutula yandi na boloko, yandi kwendaka na Galilea ; 13 ye ya yandi katukaka na Nazaleti, yandi kwendaka kuzinga¹ na Kafenawumi, yina ikele na lweka ya nzadi mungwa², na ntoto ya Zabuloni ti Neftali, 14 na mpila nde kukukisama yina kutubamaka na mbikudi Yezaya, na kutubaka : 15 «Ntoto ya Zabuloni ye ntoto ya Neftali, nzila ya nzadi mungwa na simu ya Yoldani, Galilea ya ba nzenza : 16 Bantu ke vandaka na mudidi, monaka nsemo ya nene ; ye na ba yina ke kuvanda na ntoto ye kati na mudidi ya lufwa, nsemo me basikila bo» (A)³. 17 Tuka ntama yina ya Yezu yantikaka kulonga ye kutuba : Beno balula ntima na beno, sambu kimfumu ya mazulu me finama.

18 Bonso yandi vandaka kutambula na lweka ya dizanga ya Galilea, yandi monaka ba mpangi zole, Simoni ya bo ke bingaka Petelo, ti Andelea mpangi na yandi, ba yina losaka bukondi na nzadi mungwa, sambu bo vandaka na kisalu ya kuloba mbisi ; 19 ye yandi kutuba na bo : Beno landa mono, ye mono ta kumisa beno balobi bantu. 20 Ye bo nswalu, ya bo bikaka ba bukondi na bo, landaka yandi. 21 Ye yandi kwendaka mwa ntama fioti, yandi monaka ba mpangi zole ya nkaka, Yakobi [mwana] ya Yebedeo ye Yoani mpangi na yandi na kati ya bwatu⁴ ti Yebedeo tata na bo, kuyidika ba bukondi na bo, ye yandi bingaka bo ; 22 ye bo nswalu, ya bo bikisaka bwatu ti tata na bo, bo landaka yandi.

23 Ye Yezu tambulaka na ntoto yonso ya Galilea, kulongaka na ba sinagoga⁵ na bo kulongaka nsangu ya mbote ya kimfumu, ye kubelulaka bi mbefo ya mpila yonso ye ba yina vandaka na bifu na nitu na kati ya bantu. 24 Ye nsangu na yandi mwanganaka na Silia ya mvimba ; ye bo natilaka yandi ba yina yonso vandaka na bimbefo, ba yina kuniokukaka na bimbefo ya mutindu na mutindu ye ba mpasi ya mutindu na mutindu ti ba yina vandaka kubulama na ngonda, ti ba yina vandaka na bifu, ye yandi belulaka bo. 25 Ye bibuka ya nene landaka yandi katuka Galilea, ti Dikapolisi ti Yeluzalemi, ti na Yudea, ye kuna na simu ya Yoldani.

5 1 Na kumonaka bibuka, yandi tombukaka na ngumba⁶ ; ye ntangu yandi vandaka, ba longoki na yandi pusanaka na yandi ; 2 ye ya yandi kangulaka munoko na yandi na kulongaka bo, na kutubaka : 3 Kiese na ba nsukami na kimpeve, sambu kimfumu ya mazulu ikele na bo ; 4 kiese na ba yina ke kudila, sambu bo ta katulama mawa ; 5 kiese na bantu yina ikele mpima, sambu bo bantu ta kubiadila ntoto⁷ ya Nzambi silaka ; 6 kiese ba yina ikele na nzala ti kiwina ya masonga, sambu bo bantu ta fuluka ; 7 kiese ba yina ke wilaka bantu ya nkaka mawa, sambu bo ta wila bo mawa ; 8 kiese ba yina ikele na ntima mpembe, sambu bo bantu ta kumona Nzambi ; 9 kiese ba yina ke kutulaka ngemba, sambu bo ta bingama bana ya Nzambi ; 10 kiese na ba yina bo ke kumonisa mpasi sambu na masonga, sambu na bo ikele kimfumu ya mazulu. 11 Beno ikele

¹ Awa, nzadi mungwa ya Galilea, to nzadi mungwa ya Tibeliade to ya Genezaleti.

² Awa : Nzadi mungwa ya Galilea, to nzadi mungwa ya Tibeliali to ya Genezaleti.

³ Yezaya 9, 1-2.

⁴ To : na bwatu, na kati, *mutindu yina mbala mingi*.

⁵ Nzo ya lukutakanu ya ba Yuda.

⁶ Ngumba na luswaswanu ti kitini ya nene ya nseke.

⁷ To : Insi ; *tala* ba nkunga 37, 11. Kibiadi ya insi (to kubaka insi), vandaka sambu na muyuda, kibiadi ya ntoto, ye mbaluka.

bantu ya kiese ntangu bo ta kufinga beno, ye bo ta monisa beno mpasi, ye bo ta kutuba, na kukusaka, mbi ya mutindu yonso, kikuma na mono. 12 Beno sepila beno mona kiese ya mingi, sambu lufutu na beno ikele ya nene na mazulu ; sambu mutindu yai bo kumonisaka mpasi ba mbikudi yina vandaka na ntwala na beno.

13 Beno ikele mungwa ya ntoto³ ; kana mungwa me kuvidisa ntomo na yo, inki mutindu yo ta kuvutuka diaka mungwa? Yo me kufwana diaka yo kulosama na nganda ye bantu kuniata yo na makulu.

14 Beno ikele nsemo ya insi—ntoto : Mbanza yina ikele na zulu ya ngumba yo lenda bumbana ve. 15 Diaka bo ke pedisaka mwinda ve sambu na kufika yo kantini, kansi na kima yina bo ke tudilaka mwinda ; ye yo kupela sambu na bantu yonso yina ikele na nzo. 16 Bika nde nsemo na beno kupela mutindu yina na meso ya bantu, na mpila nde bo kumona bisalu na beno ya mbote¹, ye bo kukembisa Tata na beno yina ikele na zulu.

17 Beno banza ve nde mono me kwisaka sambu na kufwa nsiku to ba Mbikudi : Mono kwisaka sambu na kufwa ve, kansi sambu na kulungisa ; 18 sambu, ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Ti kuna ntoto ti zulu kukatuka, yo ta kukatuka ata kisono mosi ve to nsongi ya kisono na nsiku, nde yonso kulunga. 19 Konso muntu mpi ke kukatula² mosi ya fioti na ba lutumu yai ye ta kulonga mutindu yina bantu, yandi ta kubingama muntu mosi ya kuluta fioti na kimfumu ya mazulu ; yina yonso ta kusadila ti kulonga [yo], yandi yina ta kubingama nene na kimfumu ya mazulu. 20 Sambu mono ke kusonga beno nde, kana beno me kuluta ve ba nsoniki ti ba Falize na kusala mambu yina ya Nzambi ke kuzolaka, beno ta kukota na kimfumu ya mazulu ve. 21 Beno waka nde Nzambi tubaka na ba nkaka : «Nge ta kufwa ve ; ye konso muntu yina ta kufwa, bo ta sambisa yandi». 22 Kansi mono, mono ke kutuba na beno nde konso muntu yina ta kuwila mpangi na yandi makasi kukonda kikuma bo ta sambisa yandi ; ye konso muntu yina ta kusonga mpangi na yandi : «Laka³», bo ta [kusambisa yandi] na meso ya ba Sanedilini⁴ ; ye konso muntu ta kutuba «kilawu», yandi me fwana na kwenda na Gehena ya tiya. 23 Kana mpi nge ke kutambika dikabu na nge na diziku ya ba nkayilu⁵, ye nde nge me yibuka nde mpangi na nge ikele na makambu ti nge, 24 bika pana makabu na nge na ntwala ya diziku ya ba nkayilu, ye kwenda ntete : Wakana ti mpangi na nge ; Ibuna kwisa ye tambika dikabu na nge. 25 Wakana nswalu ti mpangi yina ke kwenda kufunda nge ntangu nge ikele ntete na nzila ti yandi, kana ve yandi ta kupesa nge na zusi, ye nde zusi kupesa nge na nkengi⁶, ye nde bo kulosa

¹ Mbote ti ya kusungama.

² To : Kuvwenza.

³ Zoba, muntu ya mpamba.

⁴ Kimvuka ya nene ya kusambisa ya ba yuda.

⁵ Kisika ya bo vandaka kuyoka ba nkayilu.

⁶ Polisi, yina vandaka na kiyeka ya kusambisa.

nge na boloko ; 26 ya kieleka, mono ke kutuba na nge : Nge ta kubasika kuna ve tii kuna nge ta kumanisa na kufuta meya¹ ya fioti.

27 Beno me waka nde yo tubamaka : «Nge ta kusala pite ve». 28 Kansi mono, mono ke kutuba na beno nde konso muntu yina ke kutala nketo ya ngani na nzala ya kulula yandi, na ntangu yina yandi me kusala pite ti yandi na ntima na yandi. 29 Kansi kana disu na nge ya kibakala ikele dibaku ya kubwisa nge, tumuna yo ye losa yo ntama na nge ; sambu kuluta mbote sambu na nge nde ndambu ya nitu na nge kufwa, ye nde nitu na nge ya mvimba kulosama ve na gehena². 30 Ye kana diboko na nge ya kibakala ke nata nge na kusala masumu, zenga yo ye losa yo ntama na nge ; sambu kuluta mbote sambu na nge nde mosi ya bitini ya nitu na nge kufwa, ye nde nitu na nge ya mvimba kukwenda ve na genena².

31 Yo tubamaka mpi : «Kana muntu me kukula nketo na yandi na dikwela, yandi kupesa yandi mukanda ya kufwa dikwela. 32 Kansi mono, mono ke kutuba na beno konso muntu yina me kukula nketo na yandi na dikwela, kana yo kuvanda ve kaka kikuma ya bizumba, yandi me kusadisa yandi pite ; ye konso muntu yina me kwela nketo yina ya bakala ya nkaka me kubika, yandi me kusala pite.

33 Beno me waka diaka nde yo tubamaka na ba nkaka : «Kufwa ve lusilu na nge, nge ta kulungisa na *Mfumu ba lusilu na nge». 34 Kansi mono, mono ke kutuba na beno na kuzenga ndefi ve, ata na zulu ve, sambu yo ikele kiti ya kimfumu ya Nzambi ; 35 ata na ntoto ve, sambu yo ikele kisika ya yandi ke tulaka bitambi na yandi ; ata na Yeluzalemi, sambu yo ikele mbanza ya ntotila ya nene. 36 Nge ta kuzenga ndefi ve ata fioti na ntu na nge, nge lenda kumisa ve nsuki ya ntu na nge mpembe to ndombe nsuki mosi³. 37 Kansi nde ndinga na beno kuvanda : E, e ; ye ve, ve ; sambu yina ikele ya nkaka ke katuka na muntu ya mbi⁴.

38 Beno waka nde yo tubamaka : «Disu na disu, ye dinu na dinu». 39 Kansi mono, mono ke kutuba na beno : Kudipesa ve na mbi ; kansi kana muntu kubula nge na ditama ya kibakala, baludila yandi yina ya nkaka ; 40 ye na yina ke zola kufunda nge ye kubaka simisi na nge, bikila yandi diaka kazaka ; 41 ye kana muntu ke kuzola na kingolo— ngolo nde nge kusala kilometele mosi, sala yo ba kilometele zole ti yandi. 42 Pesa na yina ke kulomba nge, ye kupesa mukongo ve na yina ke zola kudefa na nge.

43 Beno waka nde yo tubamaka : «Nge ta kuzola mpangi na nge, ye nge ta kumenga mbeni na nge». 44 Kansi mono, mono ke kutuba na beno : Beno zola ba mbeni na beno, [beno sakumuna ba yina ke kusinga beno, beno sala dienga ba yina ke menga beno], ye beno samba sambu na ba yina

¹ Kitini ya tatu ya mbongo ya ba Loma.

² Ngogo yai zola kutuba kiziba ya tiya, kisika ya mpasi ya mvula na mvula. Na kutubaka na beto ya bubu : Bilungi.

³ Mosi kaka

⁴ Ya muntu ya mbi, *awa, ti na nzila ya kutanga* 6, 13

ke [sala beno mbi ye] ke kumonisa beno mpasi, 45 na mpila nde beno kuvanda bana ya Tata na beno yina ikele na mazulu ; sambu yandi ke basisaka ntangu na bantu ya mbi ti na bantu ya mbote, ye ke kutinda mvula na bantu ya mbi ti na bantu ya mbote ti na ba yina ke salaka mambu ya mbi. 46 Sambu kana beno ke kuzola ba yina ke kuzolaka beno, inki lufutu beno ikele na yo? Ba kalaki ya mpaku ke kusalaka mpila yina ve? 47 Ye kana beno ke kupesa mbote kaka na ba mpangi na beno, inki beno ke kusala ya kuluta [nde bantu ya nkaka] ke kusalaka ve? Ba mpani mpi ke kusalaka ve mutindu yina? 48 Beno, beno kuvanda ya kulunga, bonso Tata na beno yina ikele na zulu ikele ya kulunga.

6 Beno keba na kusala ve mambu ya mbote¹ na ntwala ya bantu, sambu bo kumona beno ; mutindu ya nkaka beno ikele na lufutu ve mfinama ya Tata na beno yina ikele na mazulu. 2 Ntangu mpi ya nge ke kupesa makabu na ba nsukami, kubula mpungi ve na ntwala na nge bonso ke kusalaka bantu ya luvunu na ba sinagoga ye na ba bala—bala, sambu bantu kukumisa bo. Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Bo me bakaka lufutu na bo! 3 Kansi nge, ntangu nge ke kupesa makabu ya mawa, nde diboko na nge ya kinketo kuzaba ve yina diboko ya kibakala ke kusala, 4 na mpila nde makabu na nge ya mawa kusalama na kinsweki ; ye Tata na nge yina ke monaka na kinsweki, ta kupesa nge lufutu.

5 Ye ntangu nge ke kusamba, nge ta kuvanda ve bonso bantu ya luvunu, sambu bo ke zola kusamba na kutelemaka na ba sinagoga ye na ba mapambu ya ba nzila, na mpila nde bantu kumona bo. Ya kieleka, mono kutuba na beno, bo ikele ti lufutu na bo! 6 Kansi nge, ntangu nge ke samba, kota na suku na nge, ye ya nge ta kukanga kielo na nge, samba Tata na nge yina ke [zingaka] na kinsweki ; ye Tata na nge yina ke monaka na kinsweki ta kufuta nge. 7 Ye ntangu beno ke kusamba, beno kutuba—tuba ve mambu ya mpamba, bonso ba yina ya ba mpani, sambu bo ke banzaka nde bo ta kuwa bo na kutubakaka mingi. 8 Beno fwanana na bo ve, sambu Tata na beno kuzaba inki ya beno ikele na yo mfunu, na ntwala ya beno kulomba yandi. 9 Beno mpi, beno samba mpila yai : Tata na beto ikele na mazulu, nde zina na nge kuvanda na lukumu ; 10 nde kimfumu na nge kukwisa ; luzolo na nge kusalama, awa na ntoto bonso na zulu. 11 Pesa beto dimpa yina kufwana na beto ; 12 lolula beto mfuka na beto, bonso beto mpi ke lolulaka ba yina ikele na mfuka na beto ; 13 ye kubika beto ve na mpukumuna, kansi katula beto na mbi. 14 Sambu kana beno ke lolula bantu mambi na bo, Tata na beno na zulu ta kulolula mpi na beno ; 15 kansi kana beno kulolula ve bantu mambi na bo, Tata na beno ta kulolula beno ve ata fioti mambi na beno.

¹ Ba nkaka ke tangaka : Masonga.

16 Ye ntangu ya beno ke buya kudia, beno kuvanda ve bonso bantu ya luvunu, kudisonga ilungi ya mawa ve, sambu bo ke pesa na ilungi na bo nde bo ikele na mawa, na mpila nde bo kudimonisa na bantu nde bo ke buya kudia. Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Bo ikele na lufutu na bo!
17 Kansi nge, ntangu nge ke buya kudia, pakula mafuta ntu na nge ye yobisa ilungi na nge, 18 na mpila nde yo kumonana ve na bantu nde nge me buya kudia, kansi na Tata na nge yina ke [zingaka] ye ke kumonaka na kinsweki ; ta kufuta nge.

19 Beno kubumba ve bima na beno ya ntalu na insi—ntoto, wapi nselele ti mbumbu ke bebisa, ye wapi muyibi ke tobula ye kuyiba ; 20 Kansi beno bumba bima na beno ya ntalu na zulu, wapi nselele to mbumbu ke kubebisa ve, ye wapi ba miyibi ke kutobula ata kuyiba ve ; 21 sambu kisika ikele bima na nge ya ntalu, kisika yina ta kuvanda mpi ntima na nge.

22 Mwindi ya nitu, ikele disu ; kana mpi disu na nge ikele mbote, nitu na nge ya mvimba ta kuvanda ti kusema : 23 Kansi kana disu na nge ikele ya mbi, nitu na nge ya mvimba ta kuvanda mudidi ; kansi kana mpi nsemo yina ikele na nge ikele mudidi ikwa mudidi ta kuvanda mingi! 24 Mosi ve lenda kusadila¹ ba mfumu zole ; sambu, yandi ta kubuya mosi ye ta kuzola ya nkaka, ye yandi ta kukangama na mosi, ye ta kuvwenza ya nkaka : Beno lenda sadila ve Nzambi ti mamoni.

25 Yo yina, mono ke kutuba na beno : Beno kudiyangisa ve sambu na luzingu na beno, yina ya beno ta kudia ye yina ya beno ta kunwa, ata sambu na nitu na beno, inki beno ta kulwata ; ye tala luzingu kuluta madia ve, ye nitu ya kuluta bilele? 26 Tala na ba ndeke ya zulu : Bo ke kuna ve ye kubuka ve, ata kuvukisa na kibumbidi, ye Tata na beno na zulu ke kudisa bo. Beno kuluta mfunu ya mingi? 27 Ye nani kati na beno, na kudiyangisa na yandi ke kudipesa, lenda kuyika kiteso ya nda na yandi? 28 Ye sambu na inki beno ikele kudiyangisa ya lele? Beno tala bintutu ya bilanga, inki mpila yo ke kuyela : Yo ke salaka ve ata kutungaka ; 29 ntangu yai mono ke kutuba na beno nde, ata Salomoni na nkembo na yandi yonso, yandi kulwataka ve bonso yo. 30 Ye kana Nzambi ke kulwatisa mpi matiti ya bilanga bubu, ye mbasi yo kulosama na tiya, ye yandi ata [kulwatisa beno ya kuluta] mingi ve, bantu ya lukwikilu ya fioti? 31 Beno kudiyangisa mpi ve, na kutubaka : Inki beto ata kudia? To inki beto ta kunwa? To inki beto ta kulwata? 32 Sambu ba mpani ke kusosaka bima yai ; sambu Tata na beno ya zulu kuzaba inki beno ikele na yo mfunu na bima yai yonso ; 33 Kansi beno sosa ntete kimfumu ya Nzambi ye masonga na yandi², ye bima yai yonso yandi ta kupesa beno na zulu na yo. 34 Beno kudiyangisa ve sambu na mbasi, sambu mbasi ta kuvanda na kudiyangisa na yo mosi : Na konso kilumbu kulunga na mpasi na yo.

¹ Kusadila, *awa* : Kuvanda mpika, kusadila bonso mutindu yina.

² Yo, yo ke tadila Nzambi.

7 1 Beno kusambisa ve, na mpila nde beno kusambisama ve : 2 Sambu, na kusambisa yina beno ta sambisaka, beno ta kusambisama ; ye kiteso yina ya beno ke kutesa, beno ta kutesama. 3 Ye sambu na inki nge ke kutala mwa-dititi yina ikele na mpangi na nge, ye nge ke kumona ve dibaya yina ikele na disu na nge? 4 To inki mutindu nge ke kutuba na mpangi na nge : Bika, mono ta katula mwa— dititi na disu na nge ; ye tala dibaya ikele na disu na nge? 5 Muntu ya luvunu, katula ntete na disu na nge nti ya nene, Ibuna nge ta kumona mbote sambu na kukatula mwa—dititi na disu ya mpangi na nge.

6 Beno pesa ve yina ikele ya santu na ba mbwa, ata kulosa ve misanga na beno ya ntalu na ba ngulu, mbayi—mbayi bo ta kuniata yo na makulu na bo, ye nde, bo ta kubaluka, bo zenga—zenga beno.

7 Beno lomba, yo ta kupesamina beno ; beno kusosa, ye beno ta kubaka ; beno kokutilla bo ta kukangudilla beno ; 8 sambu yina ke kulomba, ke baka ; ye yina ke kusosa, ke mona ; ye na yina ke kukotilla, bo ta kukangula. 9 To inki muntu kati na beno, yina, kana mwana na yandi kulomba yandi dimpa, ta kupesa yandi ditadi, 10 ye kana yandi kulomba mbisi, ta kupesa yandi nioka? 11 Kana mpi beno, yina ikele bantu ya mbi, beno zaba kupesa na bana na beno bima ya mbote, ikwa ya kuluta Tata na beno yina ikele na zulu ta kupesa bima ya mbote na ba yina ke kulomba yandi! 12 Mambu yonso yina mpi beno kuzola nde bantu kusala beno, beno sala bo yo, beno mpi, mutindu mosi ; sambu nsiku ti ba mbikudi, ikele mutindu yina.

13 Beno kota na kielo ya fioti ; sambu kielo ikele nene, ye nzila ikele nene yina ke kunata na lufwa, ye bantu mingi ikele kukota na yo ; 14 sambu kielo ikele fioti, ye nkaka ikele nzila ke kunata na luzingu, ye bantu fioti ikele ba yina ke kumona yo.

15 Kansi beno keba na ba mbikudi ya luvunu ya ke kwisa na beno na bilele ya mameme, kansi yina kati na bo ikele bonso ba miyewu mibotudi bima. 16 Beno ta kuzaba bo na ba mbuma na bo. Bo ke kubukaka ve ba mbuma ya vinu na nti ya ba nsende, to ba fige na ba nsolokoto¹? 17 Yo yina nti yonso ya mbote ke butaka mbuma ya mbote, kansi nti ya mbi ke kubutaka ba mbuma ya mbi. 18 Nti ya mbote lenda kubuta ba mbuma ya mbi ve, ata nti ya mbi kubuta ba mbuma ya mbote. 19 Nti yonso yina ke kubutaka ba mbuma ya mbote ve bo ke zenga yo ye kulosa na tiya. 20 Yo yina beno ta kuzaba bo na ba mbuma na bo.

21 Ikele ve ba yina yonso ke kutuba na mono : Mfumu, Mfumu, ta kota na kimfumu ya mazulu ; Kansi yina ke kusala luzolo ya Tata na mono yina ikele na mazulu. 22 Bantu mingi ta kutuba na mono na kilumbu yina : Mfumu, Mfumu, beto bikulaka ve na zina na nge, ye beto kulaka ve ba mpeve ya mbi na zina na nge, ye beto salaka ve mambu mingi ya kuyituka

¹ Mwa —nti ya ba nsende.

na zina na nge? 23 Ye mono ta kutuba na bo : Mono zabaka beno ata fioti ve ; beno katuka na mono, beno bantu ke salaka mambu ya mbi yonso¹.

24 Konso muntu mpi ke kuwa ba ndinga yai ya mono ke kutuba ye ke kusadila yo, mono ta kufwanisa yandi na muntu mosi ya mayele yina tungaka nzo na yandi na zulu ya matadi ya nene ; 25 ye mvula nokaka, masa mingi kwisaka ye mipepe bulaka ngolo na nzo yina ; ye yo kubwaka ve, sambu yo tungamaka na zulu ya ditadi ya nene. 26 Ye konso muntu ke kuwa ndinga yai ya mono ke kutuba, ye ke kulanda yo ve, ta kufwanana na muntu mosi ya zoba yina tungaka nzo na yandi na zulu ya zelo ; 27 ye mvula nokaka, ye masa fulukaka, ye mupepe bulaka na nzo yina, ye yo kubwa, ye kubwa na yo vandaka ya nene.

28 Ye yo kumaka nde, ntangu Yezu manisaka ba ndinga yina, kibuka vandaka kuyituka na malongi na yandi ; 29 sambu yandi vandaka kulonga bo bonso na kuvandaka na kiyeka, ye ve bonso ba nsoniki na bo.

8 1 Ye ntangu yandi kulumukaka na ngumba, bibuka ya nene landaka yandi. 2 Ye tala, muntu mosi ya kimbefo ya bwasi mfinamaka, kufukamaka na ntwala na yandi na kutubaka : Mfumu, kana nge kuzola, nge lenda kumisa mono bunkete. 3 Ye [Yezu], tandulaka diboko, kusimba yandi, na kutubaka : Mono me zola, kuma bunkete. Ye nswalu yandi kumaka bunkete na kimbefo na yandi ya bwasi. 4 Ye Yezu kutuba na yandi : Keba na kutubaka yo na muntu ve ; kansi, kwenda kudisonga na nganga—Nzambi ye tambika makabu ya Mose songaka na kupesa, na kimbangi sambu na bo.

5 Ye bonso yandi vandaka kukota na Kafenawumi, mfumu mosi ya binwani nkama kukwisa na yandi, na kubondila yandi, 6 ye na kutubaka : Mfumu nsadi na mono me kulala na nzo, yandi me kusimbama na kimbefo ya buka—buka, yo ke kutungisa yandi ngolo. 7 Ye Yezu kutuba na yandi : Mono ta kwenda, ye mono ta kubelula yandi. 8 Ye mfumu ya binwani nkama kuvutulaka ye kutubaka : Mfumu, mono ikele ya kufwana ve nde nge kukota na nzo na mono ; kansi tuba ndinga mosi kaka, ye nsadi na mono ta beluka ; 9 sambu mono mpi, mono ikele mpi na nsi ya kiyeka ya [muntu], ya mono ikel na binwani na nsi ya kiyeka na mono ; ye mono ke kutuba na mosi : Kwenda, ye yandi ke kwenda ; ye na ya nkaka, kwisa, ye yandi ke kwisa ; ye na mpika na mono : Sala yina ye yandi ke kusala yo. 10 Ye Yezu, ya yandi kuwaka yandi, kuyitukaka, ye kutuba na ba yina vandaka kulanda [yandi] : Ya kieleka mono ke kutuba na beno : Mono me monaka ve, ata na Izalaele, lukwikilu mosi ya nene ya mutindu yai. 11 Ye mono ke kutuba na beno nde mingi ta kwisa na ndambu ya ntangu ke kubasikaka ye ya ntangu ke kulalaka, ye ta kuvanda ti Abalahami ti Izaki ti Yakobi na kimfumu ya mazulu. 12 Kansi bana ya kimfumu ta vanda ya kulosama na mudidi ya nganda : Kuna ta kuvanda bidilu ti nkwetisa ya meno. 13 Ye Yezu kutuba

¹ Kutambula ya kukonda nsiku, ya konda kukanga.

na mfumu ya binwani nkama : Kwenda, ye yo kusalama na nge bonso nge me kwikila ; ye na ntangu yina nsadi na yandi belukaka.

14 Ye Yezu, ya yandi kwisaka na nzo ya Simoni Petelo, monaka bukilo ya Petelo ya nketo ya kulala ye vandaka na yuku—yuku¹ ; 15 ye yandi simbaka yandi diboko, ye yuku—yuku bikaka yandi ; ye yandi telamaka ye kusadilaka yandi.

16 Ye ya nkokila kwisaka, bo natilaka yandi bantu mingi ya ba mpeve ya mbi, ye yandi kulaka ba mpeve na ndinga [mosi], ye kubelula ba yina vandaka na bimbefo ; 17 na mpila nde kulunga yina kutubamaka na mbikudi Yezaya, na kutubaka : «Yandi mosi bakaka kulemba na beto, ye nataka bimbefo na beto» (A)².

18 Yezu, monaka bibuka ya nene me ziunga yandi, yandi tumaka na kusabuka na simu. 19 Ye nsoniki mosi finamaka, kutuba na yandi : Longi³, mono ta kulanda nge wapi nge ta kwenda. 20 Ye Yezu kutuba na yandi : Ba mikengi ikele na ma bulu na bo, ye ba ndeke ya zulu ikele na ba buyamba na bo ; kansi Mwana ya muntu ikele ve na wapi yandi lenda kutula ntu na yandi. 21 Ye mosi ya nkaka ya ba longoki na yandi kutuba na yandi : Mfumu, pesa mono nzila ya kwenda ntete kuzika tata na mono. 22 Kansi Yezu kutuba na yandi : Landa mono, ye bika bafwa kuzika bafwa na bo.

23 Ye ntangu yandi mataka na bwatu, ba longoki na yandi landaka yandi ; 24 ye tala, mupepe ya nene bulaka na zulu ya nzadi mungwa, na mpila nde bwatu fulukaka na kitembo ; kansi yandi vandaka ya kulala. 25 Ye ba longoki mfinamaka ye kutedimisa yandi, na kutubaka : Mfumu, gulusa [beto]! Beto ke kufwa. 26 Ye yandi kutuba na bo : Sambu na inki beno ke kuwa boma, bantu ya lukwikilu ya fioti? Ibuna, ya yandi telamaka, yandi nganinaka mupepe ti nzadi mungwa, ye yo kumaka mpima. 27 Ye bantu yitukaka, na kutubaka : Nani yai, nde mupepe mpi ti nzadi mungwa ke lemfukila yandi!

28 Ye ntangu yandi kumaka na simu ya nkaka, na insi ya Gadala, bantu zole ya ba mpeve ya mbi, basikaka na ba maziamu, bo kwisaka kukutana ti yandi ; [ye bo vandaka] nganzi mingi, na mpila nde muntu mosi lendaka kuluta na nzila yina ve. 29 Ye tala, bo bokaka, na kutubaka : Inki ikele kati na beto ti nge, Yezu, Mwana ya Nzambi? Nge kwisaka awa na ntwala ya ntangu sambu na kuyangisa beto? 30 Ye kuvandaka, ntama ti bo, kibuka ya nene ya ba ngulu vandaka kudia. 31 Ye ba mpeve ya mbi bondilaka yandi, na kutubaka : Kana nge kukula beto, pesa beto nzila : Beto kwenda⁴ na kibuka ya ngulu. 32 Ye yandi kututba na bo : Beno kwenda. Ye bo, basikaka, bo kwendaka na kibuka ya ba ngulu ; ye tala kibuka yonso ya ba ngulu bakaka ntinu na zulu ya ngumba bo kwendaka kubwa na nzadi

¹ Fievele.

² Yez. 53, 4.

³ Longi yina ke kulonga, longi, *awa mpi bisika ya nkaka mbala mingi*.

⁴ Tinda beto.

mungwa ; ye bo kufwaka na masa. 33 Ye ba yina vandaka kudisa ba ngulu tinaka ; ye bo kwendaka na mbanza, bo zabisaka yonso, ye yina kuminaka bantu yina vandaka na ba mpeve ya mbi. 34 Ye tala, mbanza yonso basikaka na kukutana na Yezu ; ye ya bo monaka yandi, bo bondilaka yandi na kukatuka na ntu mbanza na bo.

9 Ye ya yandi mataka na bwatu, yandi sabukaka na simu ya nkaka, ye kwisaka na mbanza na yandi mosi. 2 Ye tala, bo natilaka yandi kikata mosi ya kulala na mbeto na yandi. Ye Yezu, na kumonaka lukwikilu na bo, kutuba na kikata : Vanda na kikesa, mwana na [mono], masumu na nge me kuloluka. 3 Ye tala, ndambu ya bantu kati ya ba nsoniki kutuba na bo mosi : Muntu yai ke kuvwenza Nzambi. 4 Ye Yezu, na kumonaka ba ngindu na bo, kutuba : Sambu na inki beno ke kuyindula mbi na ntima na beno? 5 Inki ikele kukonda mpasi ya kuluta, na kutubaka : Masumu na nge me loluka, to na kutubaka : Telama ye tambula? 6 Na mpila nde beno kubakisa nde Mwana ya muntu ikele na kiyeka na kulolula masumu na insi—ntoto... ; yo yina yandi kutuba na kikata : Telama, baka mbetu na nge, ye kwenda na nzo na nge. 7 Ye yandi telamaka ye kwendaka na nzo na yandi. 8 Ye bibuka, ya bo monaka mpila yina, bo kuwaka boma, ye bo kembisaka Nzambi yina kupesaka kiyeka¹ ya mutindu yai na bantu.

9 Ye Yezu, na kulutaka kuna na ntwala, kumona muntu mosi zina na yandi Matayo, ya vandaka na nzo ya kufutisa mpaku ; ye yandi kutuba na yandi : Landa mono. Ye yandi telamaka, yandi landaka yandi. 10 Ye yo kumaka, bonso yandi vandaka na mesa na kati ya nzo, nde tala, ba kalaki ya mpaku mingi ti bantu ya masumu kwisaka ye kuvandaka na mesa ti Yezu ye ba longoki na yandi ; 11 ba Falize ya bo monaka, bo kutubaka na ba longoki na yandi : Sambu na inki longi na beno ke kudia ti ba kalaki ye bantu ya masumu? 12 Ye Yezu, ya yandi kuwaka yo, kutuba na bo : Ba yina ikele na mavimpi ya mbote ikele na mfunu ya munganga ve, kansi ba yina ikele na kimbefo. 13 Kansi beno kwenda ye beno longuka inki disongidila : «Mono kuzola mawa ye nkayilu ve» (A)² ; sambu mono kwisaka kubinga bantu ya masonga ve, kansi bantu ya masumu.

14 Ibuna ba longoki ya Yoani kukwisa na yandi, na kutubaka : Sambu na inki, beto ti ba Falize, beto ke buyaka madia mbala mingi, ye ba longoki na nge ke buyaka madia ve? 15 Ye Yezu kutuba na bo : Ba nduku ya muntu ke kukwela lenda kuvanda na mawa ntangu bakala ya makwela ikele ti bo? Kansi bilumbu ta kukwisa, ntangu bo ta kukatula bakala ya makwela kati na bo ; ye yo yina bo ta kubuya madia. 16 Ye muntu mosi ve ke kutulaka kitembe ya lele mosi ya mpa na lele ya ntama, sambu kitembe ta kunata [ndambu mosi] ya lele, ye mputa na yo ta kukuma kuluta mbi. 17 Bo ke tulaka mpi ve vinu ya mpa na mabungu ya mpusu ya mbisi ya ntama ; kana

¹ Kimfumu, — ngolo ti kiyeka ya kusadila yo.

² Ozea 6, 6.

ve mabungu ya mpusu ya mbisi ta kupasuka, ye vinu kutiamuka, ye mabungu kufwa ; kansi bo ke kutulaka vinu ya mpa na kati ya mabungu ya mpusu ya mbisi ya mpa, ye yonso zole ke kubumbama.

18 Bonso yandi vandaka kutuba na bo mambu yai, tala, mfumu mosi ya [sinagoga] finamaka fukiminaka yandi, na kutubaka : Mwana na mono ya nketo me katuka na kufwa, kansi kwisa ye tula yandi diboko na nge, ye yandi ta kuzinga. 19 Ye Yezu telamaka ye landaka yandi, ti ba longoki na yandi, 20 ye tala, nketo ya vandaka kubasika menga tuka ba mvula kumi na zole finamaka na yandi na nima ye kusimbaka nsongi ya lele na yandi ; 21 sambu yandi tubaka na yandi mosi : Kana kaka mono kusimba lele na yandi, mono ta beluka. 22 Ye Yezu, ya yandi balukaka ye kumonaka yandi, kutuba : Baka kikesa, mwana na [mono] ya nketo ; lukwikilu na nge me kubelula¹ nge. Ye nketo kubelukaka³ yantika ntangu yina. 23 Ye Yezu, kumaka na nzo ya mfumu ya [sinagoga], ye kumonaka bantu yina ke kubulaka pitulu² ye kibuka vandaka kutula makelele ya ngolo, na kutubaka : 24 Beno katuka, sambu mwana ya nketo ikele ya kufwa ve, kansi yandi ke kulala. Ye bo sekaka yandi. 25 Ye ntangu bo basisaka kibuka na nganda, yandi kotaka ye simbaka diboko na yandi, ye mwana ya nketo telamaka. 26 Ye nsangu mwanganaka bifulu yonso na nsi yina yonso.

27 Ye bonso Yezu kulutaka kuna na ntwala, bifwa meso zole landaka yandi, na bokaka ye na kutubaka : Wila beto mawa, mwana ya Davidi! 28 Ye ntangu yandi kumaka na kati ya nzo, bifwa meso kwisaka na yandi. Ye Yezu kutuba na bo : Beno ke kwikila nde mono lendaka kusala yai? Bo kutuba na yandi : E, Mfumu. 29 Ibuna yandi simbaka meso na bo, kutuba : Yo kusalamina beno mpila ya lukwikilu na beno. 30 Ye meso na bo kangukaka. Ye Yezu kebisaka bo ngolo, na kutubaka : Beno keba nde muntu kuzaba yo ve. 31 Kansi bo, bo kwendaka, bo mwangaka nsangu na yandi ntoto yina yonso.

32 Ye bonso bo basikaka, tala, bo natilaka yandi baba yina vandaka na mpeve ya mbi. 33 Ye ya ba mpeve ya mbi kulamaka, baba kutubaka. Ye bibuka yitukaka, na kutubaka : Yo me kumonanaka mambu ya mutindu yai ve na Izalaele ; 34 kansi ba Falize kutubaka : Yandi ke kukula ba mpeve ya mbi na mfumu ya ba mpeve ya mbi.

35 Ye Yezu vandaka kukwenda na ba mbanza yonso ye na ba bwala, na kulongaka na ba sinagoga, ye na kulongaka nsangu ya mbote ya kimfumu, ye kubelulaka bimbefo ye kulemba yonso.

36 Ye na kumonaka bibuka, yandi kufwaka nkenda na ntima sambu na bo, sambu bo vandaka ya kulemba ye ya kumwangana, bonso mameme ya kukonda ngungudi. 37 Ibuna yandi kutuba na ba longoki na yandi : Mbuma ya kubuka ikele mingi, kansi ba nsadi ikele fioti : 38 Beno

¹ Gulusa.

² Miziki ya bo ke bulaka na munoko (fliti).

kubondila mpi Mfumu ya bilanga, na mpila nde yandi kutinda ba nsadi na bilanga na yandi.

10 1 Ye ya yandi bingaka ba longoki na yandi kumi na zole, yandi kupesa bo kiyeka na ba mpeve ya mbi sambu na kukula bo, ye sambu na kubelula bimbefo yonso ti ba kulemba yonso. 2 Kansi ikele awa ba zina ya kumi na zole ya ba ntumwa : Ya ntete, Simoni ya bo ke kubingaka Petelo, ti Andelea mpangi na yandi ; Yakobo [mwana,] ya Yebedeo, ti Yoani mpangi na yandi ; 3 Filipo ti Batolomayi ; Toma ti Matayo kalaki ya mpaku ; Yakobi [mwana] ya Alfe, ye Lebeo ya bo pesaka zina Tade ; 4 . Simoni muntu ya Kanana¹, ti Yudasi Isikaliyoti, yina mpi kuyekulaka yandi.

5 Yezu kutindaka ba kumi na zole ye kupesa bo nswa, na kutubaka : Beno kukwenda ve na nzila ya ba mpani, ye beno kukota ve ata na mbanza mosi ya bantu ya SaMaliya ; 6 kansi beno kwenda na mameme ya kuvila ya nzo ya Izalaele. 7 Ye ntangu beno ta kukwenda, beno longa, kutuba : Kimfumu ya mazulu me kufinama. 8 Beno belula bifu ; [beno futumuna bantu ya kufwa] ; beno kumisa bunkete bantu ya bimbefo ya bwasi ; beno kula ba mpeve ya mbi : Beno bakaka ya mpamba, beno kupesa ya mpamba. 9 Sambu na nzila, beno baka ve ata wolo, ata palata, ata nsongo² na mikaba na beno, 10 ata ngoto sambu na nzila, ata bilele zole, ata ba sapatu, ata mwa—nti, sambu nsadi me kufwana kubaka madia na yandi. 11 Ye na konso mbanza yina ya nkaka to na bwala ya beno ta kotaka, beno sosa muntu yina ta kuyamba beno ; ye beno bikala pana tii kuna ya beno ta kwenda. 12 Ye ntangu ya beno ta kota na nzo mosi, beno pesa yo mbote. 13 Kana nzo yina kuyamba beno, nde ngemba na beno kukwisa na nzo yina ; kansi kana nzo yina kuyamba beno ve, nde ngemba na beno kuvutuka na beno. 14 Ye kana muntu mosi kuyamba beno ve ye kuwa ve ndinga na beno, — ntangu beno ta katuka na nzo yina to na mbanza yina beno katula mfututu ya makulu na beno. 15 Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Kilumbu ya ndola ya nsi Sodome ti Gomole vandaka fioti na kilumbu ya kusambisama yina ya mbanza yai ta kubaka yo ta kuvanda ya mingi. 16 Tala, mono ke kutinda beno bonso mameme na kati ya ba miyewu ; beno vanda na mayele bonso ba nioka, ye mpima bonso ba mayembe ; 17 ye beno keba mbote sambu na bantu, sambu bo ta kaba beno na kibuka ya Sanedilini ye bo ta bula beno fimbu na ba sinagoga ; 18 ye bo ta nata beno ata na ntwala ya ba mfumu ya kiyeka ya nsi ti ba ntotila, kikuma na mono, na kimbangi sambu na bo ye ya ba mpani. 19 Ye ntangu bo ta kaba beno, beno kudiyangisa ve inki mutindu beno ta tuba, ata yina beno ta kutuba ; sambu yo ta pesamina beno na ntangu yina ya beno ta kutuba ; 20 sambu ikele beno ve ta kutuba, kansi ikele Mpeve ya Tata na beno yina ta kutuba na beno. 21 Ye mpangi ta kuyekula mpangi na yandi na lufwa, ye tata mwana na yandi, ye bana mpi ta kutelemina bibuti na bo ye bo ta kufwa bo ; 22 ye beno ta kumengama sambu na zina na mono ; ye yina ta kukanga ntima tii na nsuka, yandi ta kuguluka. 23 Kansi ntangu bo ta monisa beno mpasi na mbanza yina, beno tina na ya nkaka ; sambu, ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Beno ta kumanisa ve [na kutambula] ba mbanza ya

¹ To : Muzeloti.

² To : kwivele, kibende ya kuluta ngolo.

Izalaele nde Mwana ya muntu me kukwisa. 24 Longoki ikele na zulu ya longi na yandi ve, ata mpika na zulu ya mfumu na yandi. 25 Yo me kulunga na longoki na kuvanda bonso longi na yandi, ye na mpika yandi kuvanda bonso mfumu na yandi : Kana bo bingaka mfumu ya nzo Bezezebule, ikwa ya kuluta bantu ya nzo na yandi? 26 Beno kuwa boma mpi ve ; sambu ikele na kima ve ya kubumbama yina ta konda kumonana pwelele, ata kima mosi ve ya kinsweki ta konda kuzabana. 27 Yina ya mono ke kutuba na beno na mudidi, beno tuba yo na mwini ; ye yina bo me kutubila beno na dikutu, beno longa yo na zulu ya ba ludi¹. 28 Ye beno tina boma ve na ba yina ke kufwaka nitu ye lenda kufwa moyo ve ; kansi beno tina boma yina lenda kufwa ti moyo ti nitu, na Gehena. 29 Bo ke tekaka ve ba ndeke ya fioti zole na dikuta mosi ya fioti? Ye mosi ve kati na bo lenda kubwa na ntoto, ya kukonda Tata na beno. 30 Ye sambu na beno, ata nsuki ya ntu na beno ikele yonso ya kutanga. 31 Beno kuwa boma mpi ve : Beno me kuluta bandeke ya fioti mingi na mfunu. 32 Konso muntu yina ta kutuba sambu na mono na meso ya bantu, mono mpi, mono ta kutuba sambu na yandi na meso ya Tata na mono yina ikele na mazulu ; 33 kansi konso muntu yina ta kuwangana mono na meso ya bantu, mono mpi, mono ta kuwangana yandi na meso ya Tata na mono yina ikele na zulu. 34 Beno banza ve nde mono kwisaka kutula ngemba na ntoto ; mono kwisaka kutula ngemba ve, kansi mbele : 35 Sambu mono kwisaka kutula nkabana kati na muntu ti tata na yandi, kati ya mwana ti mama na yandi, nketo ti bukilo² na yandi ; 36 ye bambeni ya muntu ta kuvanda bantu ya nzo na yandi. 37 Yina ke kuzolaka tata na yandi to mama na yandi kuluta mono, yandi me kufwana ve na mono ; ye yina ke kuzola mwana na yandi ya bakala to ya nketo kuluta mono, yandi me kufwana na mono ve ; 38 ye yina ke kubaka kulunsi na yandi ve ye ke kwisa na nima na mono ve, me lunga na kuvanda muntu na mono ve. 39 Yina ta kubaka luzingu na yandi, ta kuvidisa yo ; ye yina ta kuvidisa luzingu na yandi kikuma ya zola na mono, ta kubaka yo. 40 Yina ta kuyamba beno, me kuyamba mono ; ye yina me kuyamba beno, me kuyamba mono ; ye yina me kuyamba mono, me kuyamba yina tindaka mono. 41 Yina ta kuyamba Mbikudi bonso Mbikudi, ta kubaka matabisi ya ba Mbikudi ; ye yina ta kuyamba muntu ya masonga, ta kubaka matabisi ya muntu ya masonga. 42 Ye konso muntu yina ta kupesa ya kunwa kaka ata dikopa ya masa ya madidi na mosi ya ba leke yai, sambu yandi ikele longoki, ya kieleka, mono ke tubila beno, yandi ta kuvidisa lufutu na yandi ve.

11 1 Ye yo kumaka, ntangu Yezu manisaka na kupesa lutumu ba longoki na yandi kumi na zole, yandi kwendaka sambu na kulonga ti kumwanga nsangu na ba mbanza na bo.

2 Ye Yoani, ya yandi kuwaka na kati ya boloko bisalu ya Klistu, kutindaka na nzila ba longoki na yandi, ye kutuba na yandi : 3 Nge ikele yina ke kwisa, to beto fetele kukiya ya nkaka? 4 Ye Yezu, na kuvutulaka, kutuba na bo : Beno kwenda, ye kuzabisa na Yoani mambu ya beno ke kuwa ye beno ke kumona : 5 Bifwa meso ke kumona ye bantu ke na makulu kifu ke kutambula ; bantu ya bwasi ke kukuma bunkete ye bifwa makutu ke

¹ Ludi ya kuvandila.

² Bukilo ya nketo.

kuwa, ye ba fwa ke kufutumuka, ye nsangu ya mbote ke kutubama na ba nsukami. 6 Ye kiese konso muntu ta kubula dibaku ve sambu na mono.

7 Ye bonso bo vandaka kwenda, Yezu yantikaka kutuba sambu na Yoani na kibuka : Inki beno kwendaka kutala na nsi ya kuyuma? Mwa—nti yina mupepe ke kunikisa? 8 Kansi inki beno kwendaka kutala? Muntu mosi me kulwata bilele ya kuluta kitoko? Tala, ba yina ke kulwata bima ya kuluta kitoko bo ikele na ba nzo ya ba ntotila. 9 Inki beno kwendaka kutala? Mbikudi? E, mono kutubila beno, ye ya kuluta Mbikudi ; 10 sambu ikele awa yina ya bo sonikilaka : «Tala, mono ke kutinda mutubi nsangu na ntwala na nge, yina ta kuyidika nzila na nge na ntwala na nge» (A)¹. 11 Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Na kati ya ba yina me kubutukaka na nketo, ata muntu mosi ve me basikaka kuluta Yoani mbotiki na nene ; kansi muntu yina ikele fioti na kimfumu ya mazulu yandi me kuluta Yoani na nene. 12 Kansi yantika kilumbu ya Yoani mbotiki ti ntangu yai, kimfumu ya mazulu ke bakama na ngolo, ye bantu ya kingolo—ngolo ke kubotula yo na ngolo. 13 Sambu ba Mbikudi yonso ti nsiku bikulaka sambu na kimfumu tii ya Yoani. 14 Ye kana beno zola kuyamba [yina ya mono ke tubila beno], yandi yai ikele Eliya yina fetele kwisa. 15 Yina ikele na makutu sambu na kuwa, yandi kuwa. 16 Kansi na nani mono lenda kufwanisa ba mbandu² yai? Bo me fwanana na bana ya fioti ya kuvanda na bisika ya ba zandu, ye na kuboka na ba nduku na bo, 17 ye na kutubakaka : Beto budilaka beno pitulu, ye beno kinaka ve ; beto yimbilaka beno ba nkunga ya mafwa, ye beno me kudila ve. 18 Kansi Yoani kwisaka na kudiaka ve ata kunwaka ve, ye bo ke kutuba : Yandi ikele na mpeve ya mbi. 19 Mwana ya muntu kwisaka kudiaka ti kunwaka ye bo kutuba : Tala muntu ke kudiaka mbiki ti ke kulawuka malafu, nduku ya ba kalaki ya mpaku ti bantu ya masumu. Ye ngangu kumonanaka masonga na bisalu na yo.

20 Ibuna, yandi yantika na kunganina ba mbanza yina yandi kusalaka ntalu ya kuluta ya mambu ya kuyituka, sambu bo balulaka ntima na bo ve : 21 Mawa na nge, Kolazini! Mawa na nge, Betesayida! Sambu kana mambu ya kuyituka yina salamaka na kati na beno kusalamaka na Tili ti na Sidoni, nga ntama bo zolaka kubalula ba ntima na bo na kulwata ba ngoto ti mputulu. 22 Kansi mono ke kutuba na beno ndola ya Tili ti ya Sidoni ta kuvanda ya fioti na kilumbu ya kusambisama ya kuluta ya beno. 23 Ye nge, Kafenawumi, yina kutombukaka ti na zulu, nge ta kukulumuka tii kuna na Hadesi³ ; kansi kana mambu ya kuyituka yina kusalamaka kati na nge yo salamaka na Sodome, yo zolaka kubikala ti bubu yai. 24 Kansi mono ke kutuba na beno nde ndola ya nsi ya Sodome ta kuvanda ya fioti na kilumbu ya kusambisama ya kuluta ya nge.

25 Na ntangu yina, Yezu kuvutulaka ye kutuba : Mono ke kumisa nge, ô Tata, Mfumu ya zulu ti ya ntoto, sambu nge bumbaka mambu yai na bantu ya ngangu ti na bantu ya mayele, ye me kumonisaka yo na bana ya fioti. 26 E, Tata, sambu ikele yina nge kumonaka mbote na ntwala na nge. 27 Bima yonso kupesamaka na mono na Tata na mono ; ye muntu mosi ve kuzaba Mwana, kana ikele Tata ; ata muntu mosi kuzaba Tata ve, kana ikele

¹ Mal. 3, 1.

² Bantu yak e kuzinga na mvu mosi to Generasio.

³ Bonso Sheoli na kuwakana ya ntama, kisika ya ke monanaka ve, kuna mioyo ya bantu ke kwendaka na nima ya lufwa, ya me kufwanana ve ti Geheni, kisika ya mpasi ya nsi ya ntoto.

Mwana, ye na nani yina ya Mwana ta kuzola kumonisa yandi. 28 Beno kwisa na mono, beno yonso yina me kulemba ye ikele na kizitu ya nene, ye mono, mono ta kupesa beno kupema. 29 Beno baka kikangamini na mono na beno. Ye beno longuka na mono, sambu mono ikele muntu ya pima ye ya kudikulumusa ya ntima ; ye beno ta kumona kupema ya mioyo na beno. 30 Sambu kikangamini na mono ikele mpasi ve na kunata ye kifunda na mono ikele kizitu ve.

12 Na ntangu yina, Yesu vandaka kutambula na kati ya bilanga ya ble, na kilumbu ya sabata¹ ; ye ba longoki na yandi kuwaka nzala, yantikaka kutumuna ba ntu ya ble ti kudia 2 ye ba Falize na kumonaka [yina], kutuba na yandi : Tala, balongoki na nge ke kusala yina me pesama nswa ve na kusala kilumbu ya sabata. 3 Kansi yandi kutuba na bo : Beno tangaka ve yina Davidi kusalaka, ntangu yandi waka nzala, ti ba yina vandaka ti yandi ; 4 inki mutindu yandi kotaka na nzo ya Nzambi ye kudiaka mampa —ya kusongama, yina pesaminaka yandi nswa ve na kudia ata ba yina vandaka ti yandi kansi ba nganga—Nzambi kaka? 5 to beno kutangaka ve na nsiku, nde, kilumbu ya sabata ba nganga—Nzambi na kati ya tempelo ke kuvwenza kilumbu ya sabata ye bo ikele na nkanu ve? 6 Kansi, mono ke kutuba na beno nde : Ikele awa na kima mosi ya kuluta tempelo na nene. 7 Ye kana beno zabaka yina kezola kutuba: «Mono ke zola mawa kansi nkayilu ve» (A)², beno lendaka ve kuzengila nkanu ba yina me kukonda nkanu. 8 Sambu Mwana ya muntu ikele mfumu ya sabata.

9 Ye yandi katukaka pana, yandi kuisaka na sinagoga na bo. 10 Ye tala, kuvandaka [pana] muntu mosi ya vandaka na diboko ya kuyuma. Ye bo yulaka yandi, na kutubaka : Keti yo me pesama nsua na kubelula, kilumbu ya sabata? — Na mpila ya kufunda yandi. 11 Kansi yandi kutuba na bo: Nani ta kuvanda muntu mosi kati na beno, yina ta kuvanda na dimeme mosi³, ye yina, kana yandi me kwisa kubwa na dibulu na kilumbu ya sabata, ta kubaka yandi ye kubasisa yandi ve? 12 Ikwa mpi muntu ikele mfunu kuluta dimeme! Na mpila nde yo me kupesama nswa na kusala dienga na kilumbu ya sabata. 13 Ibuna yandi kutuba na muntu yina vandaka na diboko ya kuyuma : Tandula diboko na nge. Ye yandi tandulaka yo, ye yo kumaka ya mbote bonso yina ya kaka.

14 Ye ba Falize, basikaka wakanaka sambu na kufwa yandi ; 15 kansi Yezu, zabaka yo, katukaka pana; ye bibuka ya nene landaka yandi, ye yandi kubelula bo yonso. 16 Ye yandi buyilaka bo na luzolo yonso na kuzabisa zina na yandi na bantu yonso, 17 na mpila nde yo kulunga yina ya kutubamaka na mbikudi Yezaya : 18 «Tala nsadi na mono ya mono solaka, zolama na mono, na yina moyo na mono me kumona kiese na yo ; mono ta kutula Mpeve na mono na zulu na yandi, ye yandi ta kuzabisa kusambisama na ba mpani. 19 Yandi ta kuswana ve, ye ta kubokaka ve, ye muntu mosi ve ta kuwa ndinga na yandi na ba bala—bala ; 20 yandi ta kutolula ve mwa—nti ya kunikumuka, ye yandi ta kufwa ve nsinga ya mwinda yina ke

¹ Mosi (to) sabata, ye bisika ya nkaka mbala mingi.

² Ozea 6, 6.

³ Mosi kaka.

kubasisa midinga, tii kuna yandi ta kunungisa masonga ; 21 ye ba mpani yonso ta kutula kivuvu na zina na yandi»(A)¹. 22 Ibuna bo natilaka yandi muntu mosi ya ba mpeve ya mbi ya kufwa meso ye baba, ye yandi kubelula yandi ; na mpila nde muntu ya kufwa meso ye baba vandaka kutuba ti kumona. 23 Ye kibuka yonso yitukaka vandaka kutuba : Yandi yai lenda kuvanda mwana ya Davidi ve? 24 Kansi ba Falize, ya bo kuwaka mambu yina, kutuba : Yandi yai ke kukula ba mpeve ya mbi kaka na Bezezebule, mfumu ya ba mpeve ya mbi. 25 Ye Yezu, na kuzabaka mabanza na bo, kutuba na bo : Kimfumu yonso yina ke kukabana yo mosi ta kukuma mpamba ; ye mbanza yonso to nzo ke kukabana na yo mosi ta kuwumina na kuzinga ve. 26 Ye kana Satana kukula Satana, yandi ke kukabana na yandi mosi ; inki mutindu mpi kimfumu na yandi ta kuwumina na kuzinga? 27 Ye kana na nzila ya Bezezebule mono ke kukula ba mpeve ya mbi, bana na beno na nzila ya nani bo ke kulaka yo? Yo yina bo ta vanda bo mosi ba zusi na beno. 28 Kansi kana mono ke kukula ba mpeve ya mbi na Mpeve ya Nzambi, ibuna kimfumu ya Nzambi me kuma na beno. 29 To inki mutindu muntu lenda kukota na nzo ya muntu ya ngolo ye kubotula bima na yandi, kana ntete yandi me kukanga muntu ya ngolo ba nsinga ve, Ibuna yandi ta kubotula [bima]na nzo na yandi. 30 Yina ikele ti mono ve, ikele mbeni na mono ; ye yina ke kuvukisa ti mono ve, ke kupanza. 31 Yo yina mono ke kutuba na beno ; disumu yonso ye kuvwenza² Nzambi [yonso] ta kuloluka na bantu ; kansi kuvwenza² Mpeve yo ta kuloluka ve na bantu. 32 Ye yina ta kutuba mbi na Mwana ya muntu, yandi ta lolulama ; kansi konso muntu yina ta kutuba³ mbi na Mpeve Santu, yandi ta kulolulama ve ata fioti na mvu yai, ata na mvu yina ke kwisa.

33 To beno sala nti mbote ye mbuma na yo mbote, to kusala nti mbi ye mbuma na yo mbi, sambu nti ke zabanaka na mbuma na yo. 34 Kikanda ya biwuta, inki mpila, beno bantu ya mbi, beno lenda kutuba mambu ya mbote? Sambu na kifuluka ya ntima munoko ke kutubaka. 35 Muntu ya mbote, na bima ya ntalu ya mbote, ke kubuta mambu ya mbote, ye muntu ya mbi, na bima ya ntalu ya mbi, ke kubuta mambu ya mbi. 36 Ye mono ke tubila beno nde, bantu ta kusambisama sambu na ndinga yonso ya konda mfunu yina ya bo tubaka, na kilumbu ya kusambisama ; 37 sambu na ba ndinga na nge nge ta kununga, ye na ba ndinga na nge nge ta kubaka nkanu.

38 Ibuna ba ya nkaka ya ba nsoniki ti ba Falize kuvutudila yandi, na kutubaka : Longi, beto zola kumona bidimbu me kukatuka na nge. 39 Kansi yandi, kuvutula kutuba na bo : Ba mbandu yai ya mbi ti ya pite ke kusosa kidimbu ; ye yo ta pesama ve na yandi kidimbu, kana ve kidimbu ya mbikudi Yonasi. 40 Kansi, bonso Yonasi vandaka na divumu ya mbisi ya

¹ Yez. 42, 1–4.

² To : Kufinga, ndinga ya mafingu.

³ Kutuba ndinga [mosi].

nene bilumbu tatu ti ba mpimpa tatu, mutindu yina Mwana ya muntu ta kuvanda mwini tatu ti mpimpa tatu na nsi ya ntoto. 41 Bantu ya bwala Ninive ta kutelama na kusambisama ti ba mbandu yai ye bo ta kuzengila bo nkanu, sambu bo kubalulaka ntima na malongi ya Yonasi, ye tala, ikele awa ya kuluta Yonasi. 42 Ntotila ya nketo ya sudi ta kutelama na kuzengila bo nkanu ti ba mbandu yai ye ta kufunda beno, sambu yandi katukaka na nsuka ya insi—ntoto sambu na kuwa ngangu ya Salomo, ye tala, ikele awa ya kuluta Salomo.

43 Kansi ntangu mpeve ya mbi me kubasika na muntu, yandi ke kwenda na bisika ya kukonda masa, na kusosa kupema, ye yandi ke kumona yo ve. 44 Ibuna yandi kutuba : Mono ta vutuka na nzo na mono yina ya mono basikaka. Ye tangu yandi kwisaka, yandi kukuta yo ya mpamba, ya kukomba ye kuyidika mbote. 45 Ibuna yandi kwenda, ye kubaka ti yandi ba mpeve nsambwadi ya kuluta yo na mbi ; ye bo kotaka, bo kuzinga kuna mutindu ya kuvanda ya nsuka ya muntu yai ta kwisa mbi ya kuluta yai ya ntete. Mutindu yai ta kuvanda ba mbandu yai ya mbi.

46 Ye bonso yandi vandaka kutuba diaka na bibuka, tala, mama na yandi ti ba mpangi na yandi kutelamaka na nganda, kusosaka na kutuba na yandi. 47 Ye muntu mosi kutuba na yandi : Tala, mama na nge ti ba mpangi na nge me telama na nganda, na sosaka kutubila nge. 48 Kansi yandi, kuvutulaka, kutubaka na yina vandaka kutuba na yandi : Nani ikele mama na mono, ye ba nani ikele ba mpangi na mono? 49 Ye kutandulaka diboko na yandi na ba longoki na yandi, yandi kutuba : Tala mama na mono ti ba mpangi na mono ; sambu konso muntu yina ta kusala luzolo ya Tata na mono yina ikele na mazulu, yandi yina ikele mpangi na mono ya bakala, ti mpangi na mono ya nketo, ti mama na mono.

13 Ye na kilumbu yina, Yezu, basikaka na nzo, kuvandaka mfinama ya nzadi mungwa. 2 Ye kibuka ya nene vukanaka mfinama na yandi, na mutindu nde, yandi mataka na bwatu, yandi vandaka ; ye kibuka yonso telamaka mfinama ya masa. 3 Ye yandi tubilaka bo mambu mingi na bingana, na kutubaka : Tala, mukuni basikaka sambu na kukuna mbuma. 4 Ye bonso yandi vandaka kukuna, ba [nkeni] ya nkaka kubwaka na nzila, ye bandeke kwisaka ye bo kudiaka yo. 5 Ye ya nkaka kubwaka na bisika ya matadi, wapi vandaka na ntoto mingi ve ; ye yo menaka nswalu, sambu yo vandaka na ntoto ya mingi ve ; 6 ye mwini basikaka, yo zikaka, ye sambu yo vandaka na misisa ve, yo yumaka. 7 Ye ya nkaka kubwaka kati ya ba nsende, ye ba nsende basikaka ye yo fwaka yo. 8 Ye ya nkaka kubwaka na ntoto ya mbote ye yo butaka mbuma, ya mosi nkama, ya nkaka makumi sambanu, ya nkaka makumi tatu. 9 Yina ikele na makutu ya kuwa yandi kuwa.

10 Ye ba longoki, na kufinamaka, kutubilaka yandi : Sambu na inki nge ke kutuba na bo na bingana? 11 Ye yandi, na kuvutulaka, kutubilaka bo : Sambu na beno yo kupesamaka na kuzaba maswekamu ya kimfumu ya

mazulu ; kansi na bo, yo kupesamaka ve. 12 Sambu na konso muntu yina ikele na yo, yo ta pesama, ye yandi ta kuvanda na yo ya mingi ; kansi na konso muntu ikele na yo ve, ata yina yandi ikele na yo bo ta katula yo. 13 Yo yina mono ke kutuba na bo na bingana, sambu na kumonaka bo kumona ve, ye na kuwaka bo ke kuwa ve ata kubakisa ve. 14 Ye na bo ke kulungisama kubikula ya Yezaya yina kutubakaka : «Na kuwaka beno ta kuwaka ye beno ta bakisaka ve, ye na kutalaka beno ta kutala ye beno ta kumona ve ; 15 sambu ntima ya bantu yai ikele ngolo, ye bo kuwaka ve na makutu na bo, ye bo kangaka meso na bo, na mpila nde bo kumona na meso ve, ye bo kuwa ve na makutu, ye nde bo kubakisa ve na ntima, ye nde bo kubalula ntima ve, ye nde mono kubelula bo ve»(A)¹. 16 Kansi kiese na meso na beno, sambu yo ke kumona, ye makutu na beno, sambu yo ke kuwa ; 17 sambu ya kieleka, mono ke tubila beno, nde ba Mbikudi mingi ye bantu ya masonga [mingi] bo zolaka kumona mambu yai ya beno ke kumona, ye bo monaka yo ve, ye na kuwa mambu ya beno ke kuwa, ye bo kuwaka yo ve.

18 Beno mpi, beno kuwa kingana ya mukuni. 19 Mbala yonso ya muntu ke kuwa ndinga ya kimfumu, ye ke kubakisa yo ve, muntu ya mbi ke kwisa ye kukatula yina me kunama na ntima na yandi ; ikele yina ya kunamaka na nzila. 20 Ye yina ya kunamaka na kisika ya matadi, ikele yina ke kuwa ndinga, ye ke kundima yo nswalu na kiese ; 21 Kansi yandi ikele ti nsimbulu ve na yandi mosi, kansi yo ikele kaka na ntangu ya nkufi : Ye ntangu ba mpasi to kumonisama mpasi ke kwisa kikuma ya ndinga, yandi ke kubwa. 22 Ye yina ya kunamaka kati ya ba nsende, ikele yina ke kuwa ndinga, ye kutungisama ya mvu² yai ye kukusama ya bimvwama ke kangisa ndinga, ye yo ikele ya kukonda mbuma. 23 Ye yina kunamaka na ntoto ya mbote, ikele yina ke kuwa ye ke bakisa ndinga, yina mpi ke buta mbuma, ye ke buta mosi nkama, ya nkaka makumi sambanu, ya nkaka makumi tatu.

24 Yandi telaka bo kingana ya nkaka, na kutubaka : Kimfumu ya mazulu ikele ya kufwanana na muntu mosi vandaka kukuna nkeni ya mbote na kilanga na yandi. 25 Kansi ntangu bantu vandaka me kulala, mbeni na yandi kwisaka ye kukunaka matiti ya mbi na kati ya ba mbuma ya ble, ye yandi kwendaka. 26 Ye ntangu nti kubasisaka matiti ye kubuta mbuma, ibuna matiti ya mbi mpi basikaka. 27 Ye ba mpika ya mfumu ya nzo, mfinamaka, kutuba na yandi : Mfumu, keti nge kunaka ve nkeni ya mbote na bilanga na nge? Na wapi me katuka mpi matiti ya mbi? 28 Ye yandi kutuba na bo : Mbeni muntu me kusala mpila yina. Ye ba mpika kutuba na yandi : Keti nge me zola nde beto kwenda ye nde beto kutumuna yo? 29 Ye yandi kutuba na bo : Ve, mbayi—mbayi na kubuka matiti ya mbi, beno kutumuna ble ti yo. 30 Beno bika bo zole kuyela kimvuka tii kuna beto

¹ Yez. 6, 9—10.

² Luyantiku : Luzingu na muntu, *na nima* ba mvula na yandi, mvu mosi, mvu na mvu.

ta katula mbuma ; ye na ntangu ya kukatula na bilanga, mono ta kutuba na bantu yina ke katulaka mbuma na bilanga : Beno katula ntete matiti ya mbi, ye kukanga yo na mabuki sambu na kuyoka, kansi beno kutikisa ba mbuma ya ble na kibumbidi na mono.

31 Yandi telaka bo bingana ya nkaka, na kutubaka : Kimfumu ya mazulu me kufwanana na nkeni ya mutalade ya muntu bakaka ye kunaka na kilanga na yandi : 32 Yina ikele, ya kieleka, ya kuluta fioti na kati ya ba nkeni yonso ; kansi ntangu yandi ke mena, yandi ikele nene ya kuluta ba ndunda ya masamba ye ke kukuma nti, na mpila nde ba ndeke ya zulu ke kwisa ye kuzinga na ba lutangu na yo.

33 Yandi kutuba na bo kingana ya nkaka : Kimfumu ya mazulu me kufwanana na kiputi¹ ya nketo mosi ke baka ye ke kubumba na kati ya kitesolo tatu ya fufu ya mampa, tii kuna yonso kuvimba.

34 Yezu kutuba mambu yai yonso na bibuka na bingana, ye kukonda bingana yandi vandaka kutuba na bo kima ve ; 35 na mpila nde yo kulunga yina tubamaka na mbikudi, na kutubaka : «Mono ta kukangula munoko na mono na bingana, mono ta zabisa mambu yina bumbamaka tuka kusalama² ya insi—ntoto» (A)³.

36 Ibuna, ya yandi bikisaka bibuka, yandi kotaka na kati ya nzo ; ye ba longoki na yandi kwisaka na yandi, na kutubaka : Tendudila beto kingana ya matiti ya mbi ya kilanga. 37 Ye yandi, vutulaka, kutuba na bo : Yina ke kukuna nkeni ya mbote, ikele Mwana ya muntu ; 38 ye bilanga, ikele insi—ntoto ; ye nkeni ya mbote, ikele bana ya kimfumu ; ye matiti ya mbi, ikele bana ya muntu ya mbi ; 39 ye mbeni yina kunaka yo, ikele Diabulu ; ye ntangu ya kukatula mbuma, ikele ntangu ya nsuka ya mvu ; ye bantu yina ke katulaka mbuma na bilanga ikele ba wanzio. 40 Bonso mpi matiti ya mbi ke kukatulama ye kuyokama na tiya, yo ta kuvanda mutindu mosi na nsuka ya mvu. 41 Mwana ya muntu ta kutinda ba wanzio na yandi, ye bo ta kukatula na kimfumu na yandi bantu yina ke bendaka bantu ya nkaka na kubwa⁴ ti ba yina ke kusalaka mambu ya mbi⁵, 42 ye bo ta losa bo na fulu ya nene ya tiya : Kuna ta kuvanda bidilu ti nkwetisa ya meno. 43 Ibuna bantu ya masonga ta pelaka bonso ntangu na kimfumu ya Tata na bo. Yina ikele na makutu sambu na kuwa, yandi kuwa.

44 Diaka, kimfumu ya mazulu ikele ya kufwanana na bima ya ntalu ya me kubumbama na kilanga, ya muntu mosi, na nima ya kumona yo, bumbaka ; ye kiese yina yandi ikele na yo, yandi kwendaka, ye kuteka yonso yina yandi kuvwaka, ye kusumba kilanga yina.

¹ Tala lukaya Malako 8, 15.

² Tala lukaya na Loma 15, 20.

³ Bank. 78,2.

⁴ Kubwa, *kisika ya nkaka* : Dibaku ya kubwa ; *na kutubaka ya mbote* : kima ya kututana, to mwa—nti ya bo ke kutulaka nsinga ya mutambu.

⁵ Mambu ya mbi, *awa*, bonso 7, 23.

45 Diaka, kimfumu ya mazulu ikele ya kufwanana na muntu yina ke kusalaka kinkita yina ke kusosa misanga ya kitoko ; 46 ye ya yandi monaka misanga ya ntalu mingi, yandi kwendaka, ye tekaka yonso yina yandi vandaka na yo, ye kusumba yo.

47 Diaka, kimfumu ya mazulu me kufwanana na bukondi ya me kulosama na nzadi mungwa ye ke kulokuta [ba mbisi] ya mutindu na mutindu ; 48 ye ntangu yo fulukaka, bo kubendaka yo na lweka ya masa, ye bo vandaka, bo tulaka kimvuka ya mbote na kati ya bitunga, ye losaka ya mbi na nganda. 49 Yo ta kuvanda mutindu mosi na nsuka ya mvu : Ba wanzio ta kubasika, ye ta kukabisa bantu ya mbi na kati ya bantu ya masonga. 50 Ye bo ta losa bo na kati ya fulu ya nene ya tiya : Kuna ta kuvanda bidilu ti nkwetisa ya meno.

51 Yezu kutuba na bo : Keti beno me kubakisa mambu yai yonso? Bo kutuba na yandi : E, [Mfumu]. 52 Ye yandi kutuba na bo : Yo yina nsoniki yonso yina me kuma longoki ya¹ kimfumu ya mazulu me kufwanana na mfumu ya nzo yina ke kubasisa nabima na yandi ya ntalu bima ya mpa ti bima ya ntama.

53 Ye kumaka nde, ntangu Yezu manisaka bingana yai, yandi katukaka pana. 54 Ye ntangu yandi kumaka na nsi na yandi, yandi kulongaka bo na kati ya sinagoga, na mpila nde bo yitukaka ye bo vandaka kutuba : Na wapi me katuka na yandi yai ngangu ti bidimbu yai ya kuyituka? 55 Yandi yai ikele ve mwana ya nsadi ya mabaya? Mama na yandi zina na yandi Maliya ve? Ye ba mpangi na yandi ya babakala, Yakobo, ti Yoze², ti Simoni, ti Yude? 56 Ye ba mpangi na yandi ya ba nketo bo ikele ve bo yonso mfinama ti beto? Wapi mpi me katuka na yandi yai mambu yai yonso? 57 Ye bo bulaka dibaku³ sambu na yandi. Ye Yezu kutuba na bo : Mbikudi ke vandaka na lukumu ve, kaka na nsi na yandi ti nzo na yandi. 58 Ye yandi kusalaka ve pana mambu ya kuyituka mingi kikuma ya kukonda lukwikilu na bo.

14 Na ntangu yina, mfumu Elode, kuwaka nsangu ya Yezu ; 2 ye yandi kutuba na ba nsadi na yandi : Ikele Yoani mbotiki ; yandi me kufutumuka na ba fwa, ye na yandi yina mambu ya kuyituka ke kusalama. 3 Sambu Elode, ya yandi kangaka Yoani, kangisaka yandi nsinga, ye kutula yandi na boloko, kikuma ya Elodeasi, nketo ya Filipino mpangi na yandi ; 4 sambu Yoani vandaka kutuba na yandi : Nge ikele na nswa ve ya kubaka yandi. 5 Ye yandi kuvandaka na mpusa ya kufwa yandi, yandi vandaka kuwa kibuka boma, sambu bo vandaka kubaka yandi bonso Mbikudi. 6 Kansi ntangu ya bo vandaka kusala nkisi ya kubutuka ya Elode, mwana ya nketo ya Elodeasi kukinaka na ntwala na bo yonso, ye sepedisaka Elode : 7 Na yina yandi kulakaka ti ndefi na kupesa yonso yina yandi ta kulomba. 8 Ye yandi,

¹ Na ; to : Sambu na.

²Bumbidi : Yozefo.

³Tala lukaya, nzila ya kutanga 41.

tindikamaka na mama na yandi : Pesa mono awa, yandi kutuba, na kati ya dilonga, ntu ya Yoani mbotiki. 9 Ye ntotila kumonaka mpasi na ntima ; kikuma ya ba ndefi ti ba yina kuvandaka na mesa ti yandi, yandi kutumaka nde bo kupesa yo kikuma ya yandi. 10 Ye yandi kutindaka na kuzenga ntu ya Yoani na kati ya boloko. 11 Ye ntu na yandi kunatamaka na kati ya dilonga ye kupesa na mwana ya nketo ; ye yandi kunata na mama na yandi. 12 Ye ba longoki na yandi kwisaka ye kukatula nitu, ye bo kuzikaka yo ; ye bo kwendaka. Bo kuzabisaka na Yezu yina [yina kukumaka].

13 Ye Yezu, ya yandi kuwaka yo, kukatukaka pana na kati ya bwatu na kifulu mosi ya kuyuma, na kingenga ; ye kibuka, kuwaka, kulandaka yandi na makulu, na ba mbanza ya [luswaswanu]. 14 Ye yandi basikaka, yandi monaka kibuka mosi ya nene ; ye yandi kufwaka nkenda, sambu na bo, ye yandi kubelulaka ba mbefo na bo. 15 Ye nkokila kubwaka, ba longoki na yandi kwisaka na yandi ; na kutubaka : Kifulu ikele ya kuyuma, ye ntangu me kuluta ; vutula kibuka, na mpila nde bo kukwenda na ba bwala ye bo kudisumbila bima ya kudia. 16 Kansi Yezu kutuba na bo : Yo ikele mfunu ve nde bo kwenda ; beno pesa bo beno mosi madia. 17 Kansi bo kutuba na yandi : Beto ikele awa kaka na mampa tanu ti ba mbisi zole. 18 Ye yandi kutuba, beno natila mono yo awa. 19 Ye ya yandi tumaka na bibuka na kuvanda na zulu ya matiti, yandi kubaka mampa tanu ti ba mbisi zole, yandi talaka na zulu ye kutonda, ye kuzenga mampa, yandi pesaka yo na ba longoki, ye ba longoki na bibuka. 20 Ye bo kudiaka bo yonso ye bo kufulukaka ye bo kulokutaka bitini ya kubikalaka, bitunga kumi na zole ya kufulukaka. 21 Kansi ba yina kudiaka kuvandaka kiteso ya ba bakala mafunda tanu, kukonda ba nketo ti bana. 22 Ye nswalu yandi tindaka ba longoki na kukota na bwatu na kukwenda na ntwala na yandi na simu ya nkaka, ti kuna yandi kuvutula bibuka. 23 Ye ntangu yandi kuvutulaka bibuka, yandi kwendaka na ngumba na kingenga sambu na kusamba ; ye nkokila kumaka, yandi vandaka pana yandi mosi.

24 Bwatu vandaka me kuma na kati—kati ya nzadi mungwa, yo bulamaka na kitembo, sambu mupepe vandaka kututa yo. 25 Ye kitini ya iya ya mpimpa, yandi kwendaka na bo, na kutambulaka na zulu ya nzadi mungwa. 26 Ye ba longoki na kumonaka yandi kutambula na zulu ya masa, bo kumaka kisaka—saka, na kutubaka : Yai ikele kimbini¹. Ye bo bokaka na boma. 27 Kansi Yezu kutuba na bo na nswalu, na kutubaka : Beno vanda na kikesa ; ikele mono, beno kuwa boma ve. 28 Ye Petelo, kuvutudilaka yandi, kutuba : Mfumu kana ikele nge, pesa mono nzila ya kwisa na nge na zulu ya masa. 29 Ye yandi kutuba : Kwisa, ye Petelo kitaka na bwatu, tambulaka na zulu ya masa sambu na kukwenda na Yezu. 30 Kansi na kumonaka mupepe vandaka ngolo, yandi waka boma ; ye bonso yandi yantikaka na kudinda, yandi bokaka na kutubaka : Mfumu gulusa mono! 31 Ye na nswalu Yezu tandulaka diboko, simbaka yandi ye kutuba na yandi : Muntu ya lukwikilu ya fioti, sambu na inki nge ke kutula ntembe? 32 Ye ntangu bo kotaka na kati ya bwatu, mupepe kumanaka. 33 Ye ba yina vandaka na kati ya bwatu, kwisaka ye kufukiminaka yandi, na kutubaka : Kieleka nge ikele Mwana ya Nzambi.

34 Ye ya bo sabukaka na simu ya nkaka, bo kwendaka na nsi

¹ Kumonana ya muntu ya kufwa to yina ikele pana ve ya bo ke kwikila kumona.

Genezaleti. 35 Ye bantu ya ndambu yina, ya bo bakisaka yandi, bo mwangaka nsangu na ba bwala yonso ya nziunga ; ye bo natilaka yandi ba yina yonso vandaka na bimbefo ; 36 ye bo bondilaka yandi na [kubika] bo kusimba kaka nsongi ya lele na yandi : Ye ba yina yonso simbaka yandi bo kubelukaka mvimba.

15 Ibuna ba nsoniki ti ba Falize ya Yeluzalemi kwisaka na Yezu, kutuba : 2 Sambu na inki balongoki na nge ke kuvwenza kinkulu¹ ya ba mbuta, sambu bo ke kuyobisa maboko na bo ve ntangu ya bo ke kudia mampa? 3 Kansi yandi, vutulaka, kutuba na bo : Ye beno, sambu na inki beno ke kuvwenza lutumu ya Nzambi na kikuma ya kinkulu¹ na beno? 4 Sambu Nzambi kutubaka : «Zitisa tata ti mama na nge» (A)², «ye yina ta kusinga³ tata to mama, yandi ta kufwa» (B)⁴ ; 5 kansi beno, beno ke kutuba : Konso muntu ta kutuba na tata yandi : Yina yonso ya nge zolaka kubaka na mono ikele dikabu ya [Nzambi], 6 ye yandi ta zitisa tata na yandi to [mama] na yandi ve. Ye beno ke kumanisa ngolo ya lutumu ya Nzambi na kikuma ya kinkulu na beno. 7 Bantu ya luvunu! Yezaya kubikulaka mbote sambu na beno, na kutubaka : 8 «Bantu yai ke zitisaka mono na bikobo, Kansi ntima na bo ikele ntama mingi na mono, 9 kansi bo ke kumisaka mono na mpamba, malongi ya bo ke kulongaka ikele lutumu ya bantu»(C)⁵. 10 Ye ya yandi bingaka kibuka, yandi kutuba na bo : Beno kuwa ye beno kubakisa : 11 Ikele yai ve ke kukota na kati ya munoko ke kumisaka muntu mvindu, kansi yina ke basika na munoko, ikele yina ke kumisa muntu mvindu.

12 Ibuna ba longoki na yandi, finamaka, kutuba na yandi : Keti nge kuzaba nde ba Falize bo kubulaka dibaku na kuwaka ndinga yai! 13 Kansi yandi, kuvutulaka : Nti yonso ya Tata na mono na zulu kunaka ve bo ta kutumuna yo. 14 Beno bika bo ; bo ikele bifwa meso, ba ntwadisi ya bifwa meso : Ye kana kifwa meso kunata kifwa meso, bo ta kubwa bo yonso zole ta kubwa na kati ya dibulu. 15 Ye Petelo, kuvutulaka, kutuba na yandi : Tendudila beto kingana yai. 16 Ye yandi kutuba : Ye beno mpi, beno ikele diaka ya kukonda? 17 Beno ke kubakisa ve nde yonso yina ke kukota kati ya munoko ke kukwenda na kati ya divumu, ye kuluta na kisika ya kinsweki? 18 Kansi mambu yina ke kubasika na munoko ke katuka na ntima, ye mambu yina ke kukumisa muntu mvindu. 19 Sambu na ntima ke katuka ba ngindu ya mbi, kufwa bantu, kusala bizumba, kuyiba, kutuba kimbangi ya luvunu, mafingu. 20 Ikele mambu yai ke kumisa muntu mvindu, kansi kudia maboko ya konda kuyobisa ke kumisa muntu mvindu ve.

¹ Nsiku ya ba mbuta (tradition)

² Yez. 20, 12.

³ Ta kufinga, ta kusinga.

⁴ Yez. 21, 13.

⁵ Yez. 29, 13.

21 Ye Yezu, katukaka pana, kwendaka na ndambu¹ ya Tili ti ya Sidoni. 22 Ye tala, nketo mosi ya Kanana ya bizunga yina, basikaka, bokaka, ti kutuba na yandi : Mfumu, mwana ya Davidi, wila mono mawa ; mwana na mono ya nketo ke kuyangisama mingi na mpeve ya mbi. 23 Ye yandi kuvutudilaka yandi ata ndinga mosi ve. Ye balongoki na yandi, kufinamaka, bondilaka yandi, na kutubaka : Vutula yandi, sambu yandi ke boka na nima na beto. Kansi yandi, vutulaka, kutuba : 24 Mono tindamaka kaka na mameme ya kuvila ya nzo ya Izalaele. 25 Ye yandi, kwisaka ye kufukimina yandi, na kutubaka : Mfumu, sadisa mono. 26 Ye yandi, vutulaka, kutuba : Yo me kufwana ve na kubaka dimpa ya bana ye kulosa yo na ba mbwa². 27 Ye yandi kutuba : E, Mfumu sambu ata ba mbwa ke kudiaka bitini yina ke kubwaka na mesa ya ba mfumu na bo. 28 Ibuna Yezu, vutulaka, kutuba na yandi, o nketo, lukwikilu na nge ikele nene, yo kusalamina nge bonso nge kuzola : Ye katuka ntangu yina mwana na yandi ya nketo belukaka.

29 Ye Yezu, katukaka pana, kwisaka mfinama ya dizanga ya Galilea ; ye tombukaka na zulu ya ngumba, ye yandi kuvanda pana. 30 Ye bibuka mingi kwisaka na yandi, na kuvandaka yandi, bantu ya makulu kifu, bifwa meso, ba baba, bantu ya bifu ti bantu mingi ya nkaka ; ye bo losaka bo na makulu na yandi, 31 Ye yandi belulaka bo ; na mpila nde bibuka kuyitukaka na kumonaka ba baba kutuba, ye bantu ya bifu kubeluka, bifwa makulu kutambula, ye bifwa meso kumona ; ye bo kembisaka Nzambi ya Izalaele. 32 Ye Yezu, ya yandi bingaka na yandi ba longoki na yandi, na kutubaka : Mono ke kufwa nkenda sambu na kibuka, sambu tala bilumbu tatu ya mvimba bo ke kuzinga mfinama na mono, ye bo ikele na madia ve ; ye mono zola ve kuvutula bo nzala, mbayi—mbayi bo kulemba na nzila. 33 Ye ba longoki na yandi kutuba na yandi : Na wapi beto ata kuzwa awa na ntoto ya kuyuma mampa ya kufwana sambu na kibuka ya nene kifuluka? 34 Ye Yezu kutuba na bo : Mampa ikwa beno ikele na yo? Ye bo kutuba : Nsambwadi, ti ndambu ya mbisi ya fioti. 35 Ye yandi tindaka kibuka na kuvanda na ntoto. 36 Ye ya yandi bakaka mampa nsambwadi ti ba mbisi, yandi tondaka ye kuzengaka yo ye kupesaka na ba longoki na yandi, ye ba longoki na kibuka. 37 Ye bo kudiaka bo yonso ye bo fulukaka ; ye bo lokutaka bitini yina bikalaka bitunga nsambwadi ya kifuluka. 38 Ba yina kudiaka bo vandaka mafunda iya, kukonda ba nketo ti bana. 39 Ye ya yandi vutulaka bibuka, yandi mataka na bwatu ye kwisaka na bizunga ya Magadani.

16 Ye ba Falize ti ba Saduse, finamaka, bo yulaka yandi, sambu na kumeka yandi, na kusonga bo kidimbu mosi ya zulu. 2 Kansi yandi, vutulaka, kutuba na bo : Ntangu nkokila me kubwa, beno ke kutuba : Yo ta kuvanda ntangu ya mbote,

¹Na ban tu—mbanza kibeni ve, kansi na ba nziunga.

² Na kigeleki : bana ya ba mbwa, ya ke safulamaka mingi kuluta ba mbwa.

sambu zulu ikele mbwaki ; ye na suka : 3 Bubu mvula ta kuvanda, sambu zulu ikele mbwaki ti ndombe.

Beno zaba kuswasisa ilungi ya zulu ; ye beno lenda ve [kusala luswaswanu] ya bidimbu ya ba ntangu? 4 Mbandu ya mbi ti ya pite ke kusosa kidimbu ; ye yo ta kupesamina yandi kidimbu ve, kaka kidimbu ya Yonasi. Ye na kubikaka bo, yandi kwendaka.

5 Ye ntangu ba longoki kwendaka na simu ya nkaka, bo vilaka na kubaka dimpa. 6 Ye Yezu kutuba na bo : Beno tala, ye beno keba sambu na kiputi¹ ya ba Falize ti ya ba Saduse. 7 Ye bo vandaka yindulaka na bo mosi, na kutubaka : Yo ikele sambu beto bakaka dimpa ve. 8 Kansi Yezu, zabaka yo, kutuba : Sambu na inki, bantu ya lukwikilu ya fioti, beno ke yindula na beno mosi nde beno bakaka dimpa ve? 9 Beno ke bakisa diaka ve, ye beno ke kuyibuka ve na mampa tanu na bantu mafunda tanu, ye bitunga ikwa beno lokutaka? 10 Ata ya mampa nsambwadi na bantu mafunda iya, ye bitunga ikwa beno lokutakaka? 11 Inki mutindu beno ke bakisa ve nde yo vandaka ve sambu na dimpa mono vandaka kutubila beno : Beno keba na kiputi ya ba Falize ti ya ba Saduse? 12 Ibuna bo bakisaka nde yo vandaka ve sambu na kiputi, yandi tubilaka bo na kukeba, kansi na malongi ya ba Falize ti ba Saduse.

13 Ntangu Yezu kwisaka na ndambu ya Sezale ya Filipino, yandi yufulaka ba longoki na yandi, na kutubaka : Bantu ke kutuba nde mono ikele nani, mono, Mwana ya muntu. 14 Ye bo kutuba : Ba nkaka ke[kutuba] : Yoani mbotiki ; ba nkaka : Eliya ; ye ba nkaka : Yelemia to mosi ya ba mbikudi. 15 Yandi kutuba na bo : Ye beno, beno ke kutuba nde mono ikele nani? 16 Ye Simoni Petelo, vutulaka kutuba : Nge ikele Klistu, Mwana ya Nzambi ya moyo. 17 Ye Yezu, vutulaka, kutuba na yandi : Nge ikele muntu ya kiese, Simoni Baliyona², sambu nsuni ti menga me kumonisa nge [yo] ve, kansi Tata na mono yina ikele na mazulu. 18 Ye mono mpi, mono ke kutuba na nge nde nge ikele Petelo³ ; ye na zulu ya ditadi yai mono ta kutunga dibundu na mono, ye bielo ya Hadesi ta kununga yo ve. 19 Ye mono ta kupesa nge ba nsabi ya kimfumu ya mazulu ; ye yonso yina nge ta kukangisa awa na ntoto yo ta kukangama na mazulu ; ye yonso yina nge ta kukangula na ntoto ta kukanguka na mazulu. 20 Ibuna yandi buyilaka ba longoki na kutubaka na muntu yandi ikele Klistu.

21 Tuka ntangu yina Yezu yantikaka kusonga na ba longoki na yandi nde yandi fetele kwenda na Yeluzalemi, ye yandi kumona mpasi mingi na ba mbuta ti ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba nsoniki, ye bo kufwa yandi, ye yandi kufutumuka na kilumbu ya tatu. 22 Ye Petelo, kunataka yandi na kingenga, yantikaka kunganina yandi, na kutubaka : Mfumu, Nzambi

¹ Tala lukaya Malako 8, 15.

² To : Mwana ya Yonasi.

³To : Ditadi mosi.

kukeba¹ nge, yo ta kumina nge ve! 23 Kansi yandi, kubalukaka, kutuba na Petelo : Kwenda na nima na mono, Satana, nge ke ikele dibaku sambu na mono ; sambu mabanza na nge ikele na mambu ya Nzambi ve, kansi na yina ya bantu. 24 Ibuna Yezu kutuba na ba longoki na yandi : Kana muntu zola kwisa na nima na mono, yandi kudibuya yandi mosi ye yandi kubaka kulunsi na yandi ye yandi kulanda mono : 25 Sambu yina yonso ta zola kugulusa luzingu² na yandi yandi ta kuvidisa yo ; ye yina yonso ta kuvidisa luzingu¹ na yandi mosi sambu na zola na mono, yandi ta kubaka yo. 26 Sambu inki munluta muntu ta kubaka kana yandi me kuvwa insi—ntoto mvimba, ye yandi kuvidisa moyo¹ na yandi? 27 Sambu Mwana ya muntu ta kwisa na nkembo ya Tata na yandi, ti ba wanzio na yandi ye ibuna yandi ta kufuta na konso muntu na mpila ya kisalu na yandi. 28 Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Ikele ti ba ya nkaka ikele awa bo ta kufwa ve tii kuna kumona Mwana ya muntu kukwisa na kimfumu na yandi.

17 Ye na nima ya bilumbu sambanu, Yezu kubaka ti yandi Petelo, ti Yakobi, ti Yoani mpangi na yandi, ye kunata bo na kingenga na zulu ya ngumba ya nda. 2 Ye nitu na yandi balukaka mutindu ya nkaka na ntuala na bo ; ye ilungi na yandi kupelaka bonso mwini, ye bilele na yandi kumaka mpembe bonso nsemo. 3 Ye tala, Mose ti Eliya basikilaka bo, ti kutuba ti yandi : 4 Ye Petelo, yulaka kutuba na Yezu : Mfumu, yo ikele mbote beto kuvanda awa ; kana nge kuzola, beto kusala awa ba tenta tatu : Mosi sambu na nge, ye mosi sambu na Mose, ye mosi sambu na Eliya. 5 Bonso yandi vandaka kutuba diaka, tala, dituti mosi ke kupela kwisaka kufika³ bo ; ye tala ndinga mosi ya basikaka na kati ya dituti, kutuba : Yandi yai ikele Mwana na mono ya zolama, na yandi mono monaka kiese ; beno kuwa yandi. 6 Yina ya balongoki kuwaka, bo kubwaka ilungi na ntoto ye boma ya ngolo simbaka bo. 7 Ye Yezu mfinamaka, kusimba bo, ye kutuba : Beno telama, ye beno kuvanda na boma ve. 8 Ye bo, tedimisaka meso na bo, kumonaka muntu ve kaka Yezu yandi mosi.

9 Ye bonso bo vandaka kukulumuka na ngumba, Yezu pesaka bo nsiku, na kutubaka : Beno kutuba na muntu ve mbona—meso, tii kuna Mwana ya muntu ta kufutumuka kati na ba fwa. 10 Ye balongoki na yandi yifulaka yandi, na kutubaka : Sambu na inki mpi ba longi ya ba nsiku ke kutubaka nde Eliya fetele kukwisa ntete? 11 Ye yandi, kuvutulaka, kutuba na bo : Ya kieleka, Eliya fetele kukwisa ntete, ye yandi ta kuyidika mambu yonso ; kansi mono ke kutuba na beno nde Eliya me kukwisaka ntete, ye bo kuzabaka yandi ve ; 12 kansi bo salaka yandi yina yonso ya bo zolaka ; mutindu yina mpi Mwana ya muntu ta kumona mpasi na bo. 13 Ibuna ba longoki bakisaka nde yandi vandaka kutuba sambu na Yoani mbotiki.

¹Mfumu, kundimama sambu na nge.

²Luzingu *ti* moyo.

³Bonso Kub. 50, 35 (*ti* 34).

14 Ye ntangu bo kwisaka mfinama ya kibuka, muntu mosi mfinamaka na yandi, kudilosaka ya kufukama na ntwala na yandi, ye kutuba : Mfumu, wila mwana na mono mawa, sambu yandi ke konaka ye ke kumona mpasi mingi, sambu mbala mingi yandi ke kubwaka na tiya, ye mbala mingi na masa ; 16 ye mono nataka yandi na balongoki na nge, ye bo kukaka kubelula yandi ve. 17 Ye Yezu, vutulaka, kutuba : ô mbandu ya kukonda lukwikilu ye ya kubeba, tii na inki ntangu mono ta kuvanda ti beno ; tii inki ntangu mono ta kukanga sambu na beno ntima? Beno natila mono yandi awa. 18 Ye Yezu nganinaka yandi , ye mpeve ya mbi basikaka na yandi ; ye ngunza ya bakala belukaka tuka ntangu yo yina.

19 Ibuna ba longoki, kwisaka na Yezu na kingenga, kutuba : Sambu na inki beto kukaka kukula yandi ve? 20 Ye Yezu kutuba na bo : Kikuma ya kukonda lukwikilu na beno ; sambu, ya kieleka, mono ke kutuba na beno, kana beno kuvandaka na lukwikilu bonso nkeni ya Mutalade, beno zolaka kutuba na ngumba yai : Katuka awa kwenda kuna, ye yo zolaka katuka ; kima mosi ve ta lenda konda kusalamina beno. 21 Kansi ya mutindu yai ke kubasikaka kaka na kusamba ti kubuya madia.

22 Ye bonso bo vandaka na Galilea, Yezu kutuba na bo : Mwana ya muntu ta kuyekulama na maboko ya bantu ; 23 ye bo ta kufwa yandi ; ye na kilumbu ya tatu yandi ta futumuka¹. Ye bo kuwaka mawa mingi.

24 Ye ntangu bo kwisaka na Kafenawumi, ba kalaki ya mpaku² ya bibende zole kwisaka na Petelo, ye kutuba : Longi³ na beno ke futaka mpaku ya mbongo ya bibende zole ve? 25 Yandi kutuba : E. Ye ntangu yandi kotaka na nzo, Yezu tubaka na ntwala : Inki nge ke kubanza, Simoni? Ba ntotila ya insi—ntoto, na nani bo ke bakaka kitadi to mpaku, na bana na bo to na ba nzenza? 26 Petelo kutuba na yandi : Na ba nzenza. Yezu kutuba na yandi : Bana ke futaka mpaku ve. 27 Kansi, na mpila nde beto kubudisa bo dibaku ve, kwenda na nzadi mungwa, losa ndobo, ye baka mbisi ya ntete ya ta kubasika ; ye ntangu nge ta kukangula yo munoko, nge ta kumona mpata ; baka yo, ye pesa bo yo sambu na mono ye sambu na nge.

18 Na ntangu yina ba longoki kwisaka na Yezu, na kutubaka : Nani mpi ikele ya kuluta nene⁴ na kimfumu ya mazulu? 2 Ye Yezu, ya yandi bingaka mfinama na yandi mwana ya fioti, tulaka yandi na kati na bo, ye kutuba : 3 Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Kana beno kubaluka ve ye kukuma bonso bana ya fioti, beno ta kukota ata fioti ve na kimfumu ya mazulu. 4 Konso mpi muntu ta kudikulumusa bonso mwana yai ya fioti, yandi yina ikele ya kuluta nene na kimfumu ya mazulu ; 5 ye konso muntu ke kuyamba mwana mosi ya fioti

¹ To : Ta kufutumuka.

² Mpaku ya ba Yuda ya konso muntu ya bibende zole (kikati—kati ya stateli) ; tala Kub. 30, 11—16 ; ye Neh. 10, 32—33.

³Yina ke kulonga.

⁴ Kuluta ba nkaka na nene.

bonso yandi yai na zina na mono, me yamba mono. 6 Ye konso muntu yina ta kubudisa mosi ya bana ya fioti yai ke kwikilaka na mono dibaku, kuluta mbote sambu na yandi bo kutula yandi mulengu¹ ya Ana² na nkingu ye bo kulosa yandi na nzadi mungwa. 7 Mawa na insi—nto kikuma ya mabaku ya kubwisa! Sambu yo ikele mfunu nde mabaku yina ke bwisa kukwisa ; kansi mawa na muntu yina na nzila na yandi mabaku ya kubwa ta kukwisa. 8 Ye kana diboko na nge to dikilu na nge ikele sambu na nge dibaku ya kubwa, zenga yo ye losa yo ntama na nge : Kuluta mbote sambu na nge kukota na luzingu na kutambula kifu to konda diboko to dikulu, nde na kuvanda na maboko zole to makulu zole, ye nde nge kulosama tiya ya mvula na mvula. 9 Ye kana disu na nge ikele sambu na nge dibaku ya kubwa, tumuna yo ye losa yo ntama na nge ; kuluta mbote sambu na nge na kukota na luzingu na kuvanda na disu mosi, nde na kuvanda na meso zole, ye kulosama na gehena³ ya tiya. 10 Beno keba na kumona mpamba ve mosi ya ba leke yai ; sambu mono ke kutuba na beno nde, na mazulu, ba wanzio na bo ke monaka ntangu yonso ilungi ya Tata na mono yina ikele na mazulu. 11 Sambu Mwana ya muntu kwisaka kugulusa yina vilaka. 12 Inki beno ke banza? Kana muntu mosi ikele na mameme nkama, ye nde mosi kati na yo kuvila, yandi ta kubika ve makumi uvwa na uvwa na ngumba, sambu na kwenda kusosa yina vilaka? 13 Ye kana yo kukuma nde yandi me kumona yo, — ya kieleka, mono ke kutuba na beno yandi ikele na kiese ya kuluta na yandi yina kuluta makumi uvwa na uvwa yina vilaka ve. 14 Yo yina, ikele luzolo ya Tata na beno ve yina ikele na mazulu, nde mosi ya ba leke yai kuvila.

15 Ye kana mpangi na nge me kusala nge disumu, kwenda, songa yandi disumu na yandi⁴, kati na nge ti yandi kaka ; kana yandi me kuwila nge, nge me kubaka [diaka] mpangi na nge ; 16 kansi kana yandi me kuwila nge ve, baka ti nge diaka muntu mosi to bantu zole, na mpila nde na munoko ya ba mhangi⁵ zole to tatu mambu yonso ta kundimama. 17 Ye kana yandi zola kuwa bo ve, tuba yo na dibundu ; ye kana yandi zola kuwila dibundu mpi ve, yandi kuvanda sambu na nge bonso mumpani ye bonso kalaki ya mpaku. 18 Ya kieleka, mono ke tuba na beno : Yina yonso beno ta kukangisa awa na ntoto yo ta kukangama na zulu, ye yonso yina beno ta kukangula awa na ntoto yo ta kukanguka na zulu. 19 Mono ke kutuba na beno diaka nde kana bantu zole kati na beno me wakana awa na ntoto sambu na konso kima, kuvanda inki kima yina ya bo ta kulomba, yo ta kusalama sambu na bo na Tata na mono yina ikele na mazulu ; 20 sambu kisika yina zole to tatu me kuvukana na zina na mono, mono ikele pana kati

¹ Ditadi ya nene ya kizitu ya bo vandaka kunikina fufu.

² Ditadi ya mbisi yai Ana vandaka kubalula.

³ *Tala lukaya* Luk. 17, 2.

⁴ To : Kundimisa yandi.

⁵ Temwe.

na bo.

21 Ibuna Petelo, mfinamaka na yandi, kutuba : Mfumu, mbala ikwa mpangi na mono ta kusala mono disumu, ye mono ta kulolula yandi? Yo ta kuvanda tii na mbala nsambwadi? 22 Yezu kutuba na yandi : Mono ke kutuba na nge ve tii na mbala nsambwadi, kansi tii na mbala makumi nsambwadi mbala nsambwadi. 23 Yo yina kimfumu ya mazulu kufwanisamaka na ntotila mosi yina zolaka kutanga ntalu ya mbongo ti ba mpika na yandi. 24 Ye ntangu yandi yantikaka na kutanga ntalu, bo natilaka yandi mosi yina fetele kufuta yandi mafunda kumi ya talanta¹. 25 Ye bonso yandi vandaka na kima ya kufuta ve, mfumu na yandi pesaka nswa nde yandi kutekama, [yandi], ti nketo na yandi, ti bana na yandi, ti yonso yina yandi vandaka na yo ; ye nde kufutama ya mfuka kusalama. 26 Mpika mpi, kudilosaka na makulu na yandi, fukaminaka yandi, kutuba : Mfumu, kanga ntima sambu na mono, ye mono ta kufuta nge yonso. 27 Ye mfumu ya mpika yina, mawa simbaka yandi, kangulaka yandi yambudilaka yandi mfuka. 28 Kansi mpika yina, basikaka, kutaka mosi na ba yina vandaka mpika ti yandi, yina fetele kufuta yandi denali¹ nkama ; ye kangaka yandi, yandi bwetaka yandi na nkingu, kutuba : Futa, nge fetele kufuta kima. 29 Yina mpi vandaka mpika ti yandi, kudilosaka na makulu na yandi, bondilaka yandi, na kutubaka : Kanga ntima sambu na mono, ye mono ta kufuta nge. 30 Ye yandi zolaka ve ; kansi yandi kwendaka ye losaka yandi na boloko tii kuna yandi kufuta mfuka. 31 Ba yina vandaka ba mpika ti yandi, na kumonaka yina yonso kulutaka, bo waka mpasi mingi na ntima, ye bo kwisaka ye bo telaka mfumu na bo yonso yina kulutaka. 32 Ibuna mfumu na yandi, ya yandi bingaka yandi mfinama na yandi, kutuba na yandi : Mpika ya mbi, mono bikisilaka nge mfuka yai yonso, sambu nge bondilaka mono ; 33 nge zolaka ve kuwa mawa ya yina ikele mpika ti nge, bonso mono mpi wilaka nge mawa? 34 Ye mfumu na yandi, na makasi, kabaka yandi na bantu yina ke pesaka ndola, tii kuna yandi fetele kufuta mfuka yonso. 35 Mutindu yina mpi Tata na mono ya zulu ta kusala beno, kana beno kulolula ve na ntima na beno ya mvimba, konso muntu na mpangi na yandi.

19 Ye yo kumaka, ntangu Yezu manisaka ba ndinga yai, nde yandi katukaka na Galilea ye kwendaka na ndambu ya Yudea, na simu ya Yoldani ; 2 ye bibuka ya nene landaka yandi, ye yandi belulaka bo pana.

3 Ye ba Falize kwisaka na yandi, na kumeka yandi ye kutuba na na [yandi] : Keti yo me kupesama nswa na muntu na kukula nketo na yandi na dikwela sambu na konso kikuma ? 4 Ye yandi, vutulaka, kutuba na bo : Keti beno tangaka ve nde yina salaka bo, tuka luyantiku yandi salaka bo bakala ti nketo, ye nde yandi tubaka : 5 «Ye yandi kutuba : yo yina, muntu ta

¹ Tala mosi vandaka na ntalu ya 6000 denali ; mfuka ya ntete fwananaka na mbala 600.000 ya yina ya zole.

kubika tata na yandi ti mama na yandi ye ta kuvukana ti nketo na yandi ; ye bo zole ta kuvanda nitu¹ mosi»(A)²? 6 Yo yina bo ikele diaka zole ve, kansi nsuni mosi. Mpi yina ya Nzambi vukisaka, muntu kukabisa yo ve. 7 Bo kutuba na yandi : Sambu na inki mpi Mose tindaka na kupesa mukanda ya kufwa dikwela, ye kukula yandi na dikwela? 8 Yandi kutuba na bo : Kikuma ya ntima ngolo na beno Mose, pesaka beno nswa na kukula ba nketo na beno na dikwela ; kansi na luyantiku yo vandaka mutindu yina ve. 9 Ye mono ke kutuba na beno nde yina yonso ta kukula nketo na yandi na dikwela, kana ve kikuma ya bizumba ve, ye ta kukwela ya nkaka, me kusala pite ; ye yina ta kukwela nketo yina ya bo me kukula na dikwela, me kusala pite. 10 Ba longoki na yandi kutuba na yandi : Kana mutindu ya muntu na yina me kutala nketo ikele mpila yina, yo me fwana ve na kukwela. 11 Kansi yandi kutuba na bo : Bantu yonso ve ke kuyamba ndinga yai, kansi na ba yina yo me pesamaka ; 12 sambu ikele na ba nkobo ba yina me butukaka mutindu yina tuka divumu ya mama na bo ; ye ikele na ba nkobo yina bantu kumisaka bo ba nkobo ; ye ikele na ba nkobo yina kudikumisaka ba nkobo bo mosi sambu na kimfumu ya mazulu. Yina zola kuyamba yo yandi kuyamba.

13 Ibuna bo natilaka yandi bana ya fioti, na mpila nde yandi kutula bo maboko ye kusamba ; kansi ba longoki nganinaka ba yina [vandaka kunata bo]. 14 Ye Yezu kutubaka : Beno bika bana ya fioti kukwisa na mono, ye beno kukanga bo nzila ve ; sambu na ba ya mutindu yai³ ikele kimfumu ya mazulu. 15 Ye ya yandi tulaka bo maboko, yandi katukaka pana.

16 Ye tala, muntu mosi pusanaka, kutuba na yandi : Longi, inki ya mbote mono ta kusala sambu na kubaka luzingu ya mvula na mvula? 17 Ye yandi kutuba na yandi : Sambu na inki nge ke kuyufula mono yina me tadila mbote? Mosi kaka ikele mbote. Kansi kana nge zola kukota na luzingu, zitisa ba lutumu. 18 Yandi kutuba na yandi : Inki yo? Ye Yezu kutuba : Nge ta kufwa ve ; nge ta kusala pite ve ; nge ta kuyiba ve ; nge ta kutuba kimbangia ya luvunu ve ; 19 zitisa tata ti mama na nge ; ye, nge ta zola nkweni na nge bonso nge mosi. 20 Ngunza kutuba na yandi : Mono ke zitisaka mambu yina yonso ; inki me kukonda mono diaka? 21 Yezu kutuba na yandi : Kana nge zola kulunga muntu ya kulunga, kwenda, teka yina nge ikele na yo ; ye pesa na ba nsukami ; ye nge ta kuvanda ti bima ya ntalu na zulu ; ye kwisa, landa mono. 22 Ye ngunza ya bakala, ya yandi kuwaka ndinga yina, kwendaka ti kiadi, sambu yandi kuvwaka bima mingi. 23 Ye Yezu kutuba na ba longi na yandi : Ya kieleka, mono ke kutuba na beno nde mvwama ta kukota na mpasi na kimfumu ya mazulu ; ye mono ke tuba na beno diaka : 24 yo ikele ya kukonda mpasi ya kuluta nde kamela kukota na munoko ya sindani, nde mvwama na kukota na kimfumu ya Nzambi. 25 Ye

¹ Ta kuvanda sambu na nitu mosi.

² Kuy. 2, 24.

³Ba ya mutindu yai.

ba longoki ya bo kuwaka yandi, bo kuyitukaka ngolo, na kutubaka : Nani mpi lenda kuguluka? 26 Ye Yezu, talaka [bo], kutuba na bo : Sambu na bantu, yo lenda konda kusalama, kima mosi ve lenda konda kusalama na Nzambi.

27 Ibuna Petelo, vutulaka, kutuba na yandi : Tala, beto bikaka yonso, ye beto landaka nge ; inki beto ta kubaka beto mpi? 28 Ye Yezu kutuba na bo : Ya kieleka mono ke kutuba na beno nde beno yina landaka mono, — na kubaluka ya mambu yonso ya mpa , ntangu Mwana ya muntu ta kuvanda na kiti ya kimfumu ya nkembo na yandi, beno mpi, beno ta kuvanda na ba kiti ya kimfumu kumi na zole ya, na kusambisaka makanda kumi na zole ya Izalaele ; 29 ye konso muntu yina ta kubika ba nzo, to ba mpangi ya ba bakala, to ba mpangi ya ba nketo, to tata, to mama, to nketo, to bana, to bilanga, sambu na zola ya zina na mono, ta kubaka yo mbala nkama, ye ta kubiadila¹ luzingu ya mvula na mvula. Kansi mingi ba yina ikele ya ntete ta kuvanda ya nsuka, ye ba ya nsuka ta kukuma ba ya ntete.

20 1 Sambu kimfumu ya mazulu me kufwanana na mfumu mosi ya nzo yina basikaka tuka luyantiku ya kilumbu sambu na kubaka nsadi na kosalu sambu na kilanga na yandi ya vinu. 2 Ye bo wakanaka ti ba nsadi sambu na denali mosi na kilumbu, yandi tindaka bo na kilanga na yandi ya vinu. 3 Ye yandi basikaka na ntangu ya tatu, yandi monaka ba nkaka yina vandaka na kisika zandu na kukonda kusala kima ; ye yandi kutuba na ba yai : Beno kwenda beno mpi, na kilanga ya vinu, ye mono ta kupesa beno yina ta vanda masonga ; 5 ye bo kwendaka. Basikaka diaka na ntangu ya sambanu ti na ntangu ya uvwa, yandi salaka mutindu mosi. 6 Ye yandi basikaka na ntangu ya kumi na mosi, yandi monaka ba ya nkaka vandaka pana ; ye yandi kutuba na bo : Sambu na inki beno ke kutelama awa kilumbu ya mvimba kukonda kusala kima? 7 Bo kutuba na yandi : Sambu muntu mosi ve me kubaka beto na kosalu. Yandi kutuba na bo : Beno kwenda, beno mpi, na kilanga ya vinu, ye beno ta kubaka yina ta kuvanda ya masonga. 8 Ye nkokila kwisaka, mfumu ya kilanga ya vinu kutuba na kapita na yandi : Binga ba nsadi, ye futa bo lufutu na bo, na kuyantikaka na ba yina ya nsuka ti na ba ya ntete. 9 Ye ntangu [ba yina bo bakaka na kosalu] na ntangu ya kumi na mosi kwisaka, bo bakaka konso muntu denali mosi ; 10 ye ntangu ba ya ntete kwisaka, bo yindulaka kubaka ya kuluta, kansi bo bakaka, bo mpi, konso muntu denali mosi. 11 Ye ya bo bakaka yo, bo vandaka bokutula mfumu ya nzo, 12 na kutubaka : Ba yai ya nsuka bo salaka kaka ntangu mosi, ye nge me kusala bo mutindu mosi ti beto me kunata kizitu ya kilumbu ya na kati ti mwini. 13 Ye yandi, vutulaka, kutuba na mosi kati na bo : Nduku na mono, mono me kusala nge mbi ve : Keti nge wakanaka ve ti mono sambu na denali mosi? 14 Baka yina ikele ya nge ye kwenda. Kansi mono zola kupesa na yai ya nsuka

¹ Kuvwa bima na nzila ya ndandani.

mutindu mosi ti nge. 15 Keti mono ikele na nswa ve na kusala yina mono kuzola na yina ikele ya mono? Disu na nge ikele mbi, sambu mono, mono ikele mbote? 16 Yo yina ba ya nsuka ta kuvanda ya ntete, ye ba ya ntete ba ya nsuka, sambu ba bingama ikele mingi, kansi ba solama ikele fioti.

17 Ye Yezu, na tombukaka na Yeluzalemi, bakaka na kingenga na nzila ba longoki kumi na zole, ye yandi kutuba na bo : 18 Tala, beto ke tombuka na Yeluzalemi, ye Mwana ya muntu ta kuyekulama na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ye na ba nsoniki, ye bo ta kuzengila yandi nkanu ya lufwa ; 19 ye bo ta kuyekula yandi na makanda sambu na kusafula yandi, ti kubula yandi, ti kukoma yandi na kulunsi, ye na kilumbu ya tatu yandi ta futumuka.

20 Ibuna mama ya bana ya Yebedeo kwisaka na yandi ti bana na yandi, na kufukiminaka [yandi] ti kulomba yandi diambu. 21 Ye yandi kutuba na yandi : Inki nge zola? Yandi kutuba na yandi : Tuma nde bana na mono yai zole, kuvanda, mosi na diboko na nge ya kibakala ye mosi na diboko na nge ya kinketo, na kimfumu na nge. 22 Ye Yezu vutulaka, kutuba : Beno zaba ve yina beno ke kulomba. Beno lenda kunwa mbungu yina mono, ta kunwa? Bo kutuba na yandi : Beto lenda. 23 Ye yandi kutuba na bo : Kieleka beno ta kunwa mbungu na mono ; kansi ya kuvanda na diboko na mono ya kibakala to na diboko na mono ya kinketo, ikele na mono ve na kupesa yo, kaka na ba yina ya Tata na mono yidikilaka. 24 Ye ba kumi, ya bo kuwaka yo, bo waka makasi sambu na ba mpangi zole. 25 Ye Yezu, ya yandi bingaka bo mfinama na yandi, kutuba : Beno zaba nde ba mfumu ya makanda ke yalaka bo, ye nde bantu ya nene ke songaka kimfumu na zulu na bo. 26 Yo ta kuvanda mutindu yina ve kati na beno ; kansi konso yina ta kuzola kukuma muntu ya nene kati na beno ta kuvanda nsadi na beno ; 27 ye konso muntu ta kuzola kuvanda ya ntete kati na beno, yandi kuvanda mpika na beno ; 28 Mutindu mosi mpi Mwana ya muntu kwisaka ve sambu nde bo kusadila yandi, kansi sambu na kusadila ti kupesa luzingu na yandi bonso ntalu ya kukatula bantu mingi na kimpika.

29 Ye bonso bo vandaka kubasika na Yeliko, kibuka ya nene landaka yandi. 30 Ye tala, bifwa meso zole ya kuvandaka na lweka ya nzila, ya bo kuwaka nde Yezu vandaka kuluta, bokaka, na kutubaka : Wila beto mawa, Mfumu, Mwana ya Davidi. 31 Ye kibuka nganinaka bo, na mpila nde bo kuvanda mpima ; kansi bo vandaka kuboka ngolo, na kutubaka : Wila beto mawa, Mfumu Mwana ya Davidi! 32 Ye Yezu, telamaka, bingaka bo ye kutuba : 33 Beno inki beno zola nde mono kusadila beno? Bo kutuba na yandi : —Mfumu, nde meso na beto kukanguka. 34 Ye Yezu, fwaka nkenda, simbaka meso na bo ; ye na nswalu yina meso na bo monaka diaka ; ye bo landaka yandi.

21 1 Ye ntangu bo finamaka na Yeluzalemi ye ya bo kumaka na Betfaze, na ngumba ya ba nti ya ba olive, Ibuna Yezu tindaka ba longoki zole, 2 na kutubaka na bo : Beno

kwenda na bwala yina ikele ya kotalana na beno, nswalu beno ta kumona mwana ya mpunda ya fioti ya nketo ya kukangama, ye mwana ya mpunda ya fioti ti yandi ; beno kangula bo ye beno natila mono bo. 3 Ye kana muntu kutubila beno konso kima, beno ta kutuba : Mfumu ikele na mfunu na yo ; ye nswalu yandi ta kutindaka bo. 4 Ye yonso yina lungisamaka, na mpila nde yo kulunga yina tubamaka na nzila ya Mbikudi, na kutubaka : 5 « Beno kutuba na mwana ya nketo ya Sioni : Tala, ntotila na nge ke kwisa na nge, muntu ya mpima ye ya kuvanda na zulu ya mwana ya mpunda ya fioti ya nketo ye na zulu ya mwana ya mpunda¹ ya bakala» (A)². 6 Ye ba longoki, na kwendaka ye na kusalaka bonso Yezu tindaka, 7 bo nataka mwana ya mpunda ya fioti ya nketo ti mwana ya mpunda ya bakala, ye tulaka bilele na bo na zulu ; ye yandi vandaka na yo. 8 Ye kibuka ya nene tandaka bilele na bo na nzila, ye ba nkaka vandaka kuzenga mandalala ya ba nti ye kutandaka yo na nzila. 9 Ye bibuka yina vandaka kwenda na ntwala na yandi, ti ba yina vandaka kulanda, vandaka kubokaka : Na kutubaka : Hozana na mwana ya Davidi! Lusakumu kuvanda na yina ke kwisa na zina ya *Mfumu³! Hozana na bisika ya kuluta zulu! 10 Ye bonso yandi vandaka kukota na Yeluzalemi, mbanza yonso nikanaka, kutuba : Nani ikele yai? 11 Ye bibuka vandaka kutuba : Yai ikele Yezu, mbikudi, yina ikele ya Nazaleti ya Galilea.

12 Ye Yezu kotaka na tempelo ya Nzambi, ye kulaka na nganda ba yina yonso vandaka kuteka ti kusumba na tempelo ; ye yandi bwisaka ba mesa ya ba nsobisi ti bivandidi ya ba yina vandaka kuteka mayembe ; 13 Ye yandi kutuba na bo : Yo sonamaka : «Nzo na mono ta kubingama nzo ya kisambu»(B)⁴ ; kansi beno, beno me kumisa yo kintadi ya ba miyibi⁵. 14 Ye bifwa meso ti bantu ya makulu kifu kwisaka na yandi na tempelo, ye yandi belulaka bo. 15 Ye ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba nsoniki na kumonaka mambu ya kuyituka yina yandi vandaka kusala, ye bana bokaka na tempelo ye kutubaka : Hozana na mwana ya Davidi! Bo waka makasi, 16 ye kutuba na yandi : Nge ke kuwa yina ya ba yai ke kutuba? Kansi Yezu kutuba na bo : E, beno tangaka ve : «Na munoko ya bana ya fioti ti ya ba yina ke kunwa mabele, nge me kuyidika lukumu na nge» (C)⁶? 17 Ye na kubikisaka bo, yandi basikaka na mbanza [ye kwendaka] na Betania; ye yandi lutisaka mpipa kuna.

18 Ye na suka, bonso yandi vandaka kuvutuka na mbanza, yandi waka nzala. 19 Ye na monaka nti ya ba fige na nzila, yandi pusanaka na yo ; yandi monaka kaka matiti ; ye yandi kutuba na yo : Kimakulu mbuma mosi

¹ Mbisi ya bo vandaka kusadila sambu na kunata bifunda.

²Zak. 9,9.

³ Tala Bank.118, 25—26 ; (Hozana *disongidila* : «Gulusa mono ke kubondila nge»).

⁴ Yez. 56, 7.

⁵ Yel. 7, 11.

⁶Bank. 8, 2.

ve kubutuka diaka ve na nge! Ye na ntangu yo yina nti ya ba fige yumaka. 20 Ye ba longoki, na kumonaka yo, bo yitukaka, na kutubaka : Inki mutindu na ntangu fioti nti ya ba fige me kuyuma! 21 Ye Yezu, na kuvutulaka, kutuba na bo : Ya kieleka mono ke kutuba na beno : Kana beno ikele na lukwikilu ye nde beno kutula ntembe ve, kaka ve beno ta kusala yina [ya me kusalama] na nti ya ba fige, kansi ata beno kutuba na ngumba yai : Katuka awa ye kudilosa na nzadi mungwa, yo ta kusalama. 22 Ye konso yina beno ta kulomba na kusambaka, kana beno kwikila, beno ta kubaka yo.

23 Ye ntangu yandi kotaka na tempelo, ba mbuta ya ba nganga— Nzambi ti ba mbuta ya bantu kwisaka na yandi, bonso yandi vandaka kulonga, na kutubaka : Na inki kiyeka nge ke kusala mambu yai, ye nani pesaka nge kiyeka yai? 24 Ye Yezu, na vutulaka, kutuba na bo : Mono ta kuyula beno, mono mpi, diambu mosi ; ye kana beno kutubila mono yo, mono ta kutubila beno mono mpi, na inki kiyeka mono ke kusala mambu yai. 25 Mbotika ya Yoani, katukaka wapi? Na zulu to na bantu? Ye bo vandaka kuyindula na bo mosi, na kutubaka : Kana beto kutuba : Na zulu, yandi ta kutubila beto : Sambu na inki beno kwikilaka yandi ve? 26 Ye kana beto kutuba na bantu, beto ke kuwa boma ya kibuka, sambu bo yonso ke bakaka Yoani bonso Mbikudi. 27 Ye, na kuvutulaka, bo tubaka na Yezu : Beto zaba ve. Yandi mpi kutuba na bo : Mono mpi ve, mono ke kutuba na beno ve na inki kiyeka mono ke kusala mambu yai. 28 Kansi inki beno ke kubanza? Muntu mosi vandaka na bana zole ; ye na kukwisaka na ya ntete, yandi kutuba : Mwana na [mono], kwenda bubu kusala na kilanga ya vinu na mono. 29 Ye yandi, na kuvutulaka, kutuba : Mono ta kuzola ve, kansi na nima, yandi monaka **mpasi na ntima**, yandi kwendaka kuna. 30 Ye na kwisaka na ya zole, yandi kutuba mutindu mosi ; ye yandi, na kuvutulaka, kutuba : Mono [mono ke kwenda kuna], mfumu ; ye yandi kwendaka kuna ve. 31 Nani na bo zole salaka luzolo ya tata? Bo kutuba na yandi : Ya ntete. Yezu kutuba na bo : Ya kieleka, mono ke kutuba na beno nde ba kalaki ya mpaku ti ba nketo ya ndumba ke kukota na ntwala na beno na kimfumu ya Nzambi . 32 Sambu Yoani kwisaka na beno na nzila ya masonga, ye beno kwikilaka yandi ve ; Kansi ba kalaki ya mpaku ti ba nketo ya ndumba kwikilaka yandi ; ye beno, na kumonaka yandi, beno monaka **mpasi na ntima** ve na nima sambu na kukwikila yandi.

33 Beno kuwa kingana ya nkaka : Kuvandaka mfumu mosi ya nzo, yina kunaka kilanga ya vinu, ye zungisaka yo lupangu, ye timunaka na yo kikamununu, ye tungaka na kati na yo nzo ya nda ; ye yandi pesaka yo na ba nsadi bilanga na kufutila ye kwendaka na nganda ya nsi. 34 Ye ntangu nsungi ya ba mbuma mfinamaka, yandi tindaka ba mpika na yandi na bilanga ya vinu na ba nsadi bilanga sambu na kubaka ba mbuma na yandi. 35 Ye ba nsadi bilanga, na kubaka ba mpika na mpika na yandi, bulaka mosi, fwaka ya nkaka, ye losilaka ya nkaka matadi. 36 Yandi tindaka ya

diaka ba mpika ya nkaka ya kuluta mingi ba ya ntete, ye bo salaka bo mutindu mosi. 37 Ye na nsuka, yandi tindaka na bo mwana na yandi, na kutubakaka : Bo ta kuvanda na luzitu sambu na mwana na mono. 38 Kansi ba nsadi bilanga, na kumonaka mwana, tubaka kati na bo : Yandi yai ikele kibiadi ; beno kwisa beto fwa yandi, ye beto ta kuvwa bima ya kubiadila¹. 39 Ye bo bakaka yandi, bo losaka yandi na nganda ya kilanga ya vinu ye bo fwaka yandi. 40 Ntangu mpi mfumu ya kilanga ya vinu ta kwisa, inki yandi ta kusala na ba nsadi ya bilanga yina? 41 Bo kutuba na yandi : Yandi ta kufwa bantu yai ya mbi na mutindu ya mbi, ye ta kupesa na kufutula kilanga na yandi ya vinu na ba nsadi bilanga ya nkaka yina ta kuvutudila yandi mbuma na nsungi na yo. 42 Yezu kutuba na bo : Keti beno me tangaka ve na masonama : «Ditadi ba yina vandaka kutunga losaka, yo yina me kuma ditadi ya kuluta mfunu ya nsongi ; yo me katuka na *Mfumu, yo yai ikele ya kuyituka na meso na beto» (A)? 43 Yo yina mono ke kutuba na beno nde Nzambi ta kukatulama na beno, yo ta kupesama na diaknda mosi yina ta kubutisaka mbuma na yo. 44 Ye yina ta kubwa na zulu ya ditadi yina ta kutoluka bitini—bitini ; kansi yina ditadi yai ta kubwila, yo ta kunikumuna yandi. 45 Ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba Falize, na kuwaka bingana na yandi, bo bakisaka nde yandi vandaka kutuba sambu na bo. 46 Ye, na kusosaka kukanga yandi, bo vandaka kuwa bibuka boma, sambu bo vandaka kubaka yandi bonso mbikudi.

22

¹ Kimvwama ya muntu ke kubaka yina muntu ya nkaka kubikaka.

1 Ye Yezu, na vutulaka kutuba na bo diaka na bingana, na kutubaka :
 2 Kimfumu ya mazulu me kufwanisama na ntotila mosi salaka nkinsi ya makwela sambu na mwana na yandi, 3 ye tindaka ba mpika na yandi sambu na kubinga ba yina bingamaka na nkinsi ya makwela ; ye bo zolaka ve kukwisa. 4 Yandi tindaka diaka ba nsadi ya nkaka, na kutubaka : Beno kutuba na ba yina me kubingama : Tala mono me kubongisa madia na mono ya nkokila ; mono me kufwa ba ngombe na mono ya ba bakala ti ba mbisi na mono ya mafuta ye yonso ikele ya kuyilama : Beno kwisa na nkinsi ya makwela. 5 Kansi bo, bo tulaka yo na ntima ve, bo kwendaka, mosi na kilanga na yandi, ye ya nkaka na mumbungu na yandi ; 6 ye ba nkaka simbaka ba mpika na yandi, bo safulaka ye kufwaka bo. 7 Ye ntotila, [na kuwaka yo,] waka makasi ; ye tindaka binwani na yandi, yandi kufwaka bantu yina kufwaka bantu na yandi ye yokaka mbanza na bo. 8 Ibuna yandi kutuba na ba mpika na yandi : Nkinsi ya makwela me kuyilama, kansi bantu yina bingamaka me kufwana ve na yo ; 9 beno kwenda mpi na ba mapambu ya ba nzila, ye bantu yonso beno ta kumona, beno binga bo na nkinsi ya makwela. 10 Ye ba mpika yina, basikaka, [kwendaka] na ba nzila, ye vukisaka ba yina yonso bo monaka, ya mbi na ya mbote ; ye [nzo] ya nkisi ya makwela fulukaka na bantu yina vandaka na mesa. 11 Ye ntotila, kotaka sambu na kutala ba yina vandaka na mesa, yandi monaka pana muntu mosi ya lwataka lele ya nkinsi ya makwela ve. 12 Ye yandi kutuba na yandi : Nduku, inki mutindu nge me kukota awa, ya konda lele ya nkinsi ya makwela ? Yandi kangamaka munoko ya kukanga. 13 Ibuna ntotila tubaka na ba nsadi : Beno kangisaandi ba nsinga na makulu ti na maboko, beno nata yandi, ye beno losa yandi na mudidi ya nganda : kuna ta kuvanda bidilu ti nkwetisa ya meno. 14 Sambu ba bingami ikelemingi, kansi ba solama fioti.

15 Ibuna ba Falize kwendaka ye wakanaka sambu na kukanga yandi na mutambu na ba ndinga [na yandi]. 16 Ye bo tindilaka yandi ba longoki na bo ti ba Elodioni, na kutubaka : Longi, beto kuzaba nde nge ikele kieleka ye nde nge ke longaka nzila ya Nzambi na kieleka, ye nde nge ke waka boma ve na mambu yina ya bantu ke kutubaka, sambu nge ke kutalaka ve na ilungi ya bantu. 17 Tuba na beto mpi, inki nge ke banza : Keti yo me pesa nswa na kufuta kitadi na Kayisali, to ve? 18 Ye Yezu, na kuzabaka mambi na bo, kutuba : Sambu na inki beno ke kumeka mono, bantu ya luvunu ? 19 Beno songa mono mbongo ya kitadi. 20 Ye bo natilaka yandi denali mosi, ye yandi kutuba na bo : Kifwanisu yai ti kisono yai ikele ya nani? 21 Bo kutuba na yandi : Ya Kayisala. Ibuna yandi kutuba na bo : Beno vutula bima ya Kayisala na Kayisala, ye bima ya Nzambi na Nzambi. 22 Ye bo na kuwaka yo, bo yitukaka ; ye na kubikaka yandi, bo kwendaka.

23 Na kilumbu yina, ba Saduse, yina ke tubaka nde lufutumuku ke vandaka ve, kwisaka na yandi ye kuyula yandi, 24 na kutubakaka : Longi¹, Mose kutuba : Kana muntu kufwa ya kukonda bana, mpangi na yandi ta kukwela nketo na yandi, ye ta kupesa dikanda² na mpangi³ na yandi. 25 Kuvandaka kati na beto ba mpangi nsambwadi ; ye ya ntete kwelaka, kufwaka, ye na kukonda kubika dikanda, ye yandi bikaka nketo na yandi na mpangi na yandi ; 26 mutindu mosi ya zole mpi ti ya tatu, tii kuna ya nsambwadi ; 27 ye na nima na bo yonso, nketo mpi kufwaka. 28 Na lufutumuku mpi, na kati na bo nsambwadi nketo ta kuvanda ya nani, sambu bo yonso bakaka yandi ? 29 Ye Yezu, na vutulaka, kutuba na bo : Beno me kuvila, na kukonda kuzaba masonama, ata ngolo ya Nzambi ; 30 sambu, na lufutumuku, bo ke kwelana ve to kupesa na makwela, kansi bo ikele bonso ba wanzio ya Nzambi na zulu. 31 Na yina me kutala lufutumuku ya ba fwa, beno tangaka ve yina Nzambi tubilaka beno, na kutubakaka : 32 « Mono, mono ikele Nzambi ya Abalahami, ye Nzambi ya Izaki , ye Nzambi ya Yakobo» (A)⁴? Nzambi ikele Nzambi ya ba fwa ve, kansi ya ba zinga. 33 Ye bibuka, na kuwaka [yina], yitukaka na malongi na yandi.

34 Ye ba Falize, na kuwaka ke kutubama nde yandi kangisaka munoko ya ba Saduse, vukanaka kisika mosi. 35 Ye mosi na bo, longi ya nsiku, yulaka yandi sambu na kumeka yandi, na kutubakaka : 36 Longi, inki lutumu ikele ya nene kati na nsiku? 37 Ye yandi kutuba na yandi : « Nge ta kuzola *Mfumu Nzambi na nge na ntima na nge ya mvimba, ti na moyo na nge ya mvimba, ye na mabanza na nge ya mvimba» (A)⁵. 38 Ikele yina lutumu ya nene ti ya ntete . 39 Ye ya zole ya kufwanana na yo : « Nge ta kuzola nkweni na nge bonso nge mosi» (B)⁶ ; 40 Na ba lutumu yai zole me kusimbama na nsiku ya mvimba ti ba mbikudi.

41 Ye ba Falize na kuvukanaka, Yezu yulaka bo, 42 na kutubakaka : Inki beno ke kubanza sambu na Klistu ? —Yandi ikele mwana ya nani ? Bo kutuba na yandi : Ya Davidi. 43 Yandi kutuba na bo : Inki mutindu mpi Davidi, na Mpeve, ke kubinga yandi mfumu, na kutubakaka : 44 «*Mfumu tubaka na mfumu na mono : Vanda na diboko na mono ya kibakala, tii kuna mono ta kutula ba mbeni na nge na nsi ya makulu na nge» ?(C)⁷, 45 Kana mpi Davidi ke kubinga yandi mfumu, inki mutindu yandi ikele mwana na yandi ? 46 Ye muntu mosi ve lendaka kuvutudila yandi ngogo mosi ; ye muntu mosi ve, yantika kilumbu yina, mekaka kuyula yandi.

¹ Yina ke kulonga

² Dibuta, awa ti na nzila ya kutanga. 25

³ Kul. 25, 5

⁴ Kub. 3, 6

⁵ Kul. 6, 5.

⁶ Lew. 19, 18.

⁷ Ba nku. 110, 1.

23

1 Ibuna Yezu tubaka na bibuka ti na ba longoki na yandi, na kutubakaka : 2 Ba nsoniki ti ba Falize me kuvanda na kiti ya Mose. 3 Mambu yonso mpi ya bo ta kutubila beno, beno sala yo ti kulanda yo ; kansi beno sala ve na mpila ya bisalu na bo, sambu bo ke kutuba ye bo ke kusala ve ; 4 kansi bo ke kangisaka bifunda ya kizitu ti mpasi na kunata, ye bo ke kutula yo na zulu ya mapeka ya bantu, kansi bo, bo ke zola ve kunikisa yo na musapi na bo. 5 Ye ke kusala bisalu na bo yonso sambu bantu kumona bo ; sambu bo ke kukumisa nene ba Filakateli¹ na bo ye kukumisa malenda [ya bilele na bo] nda, 6 ye bo ke zolaka kisika ya ntete na ba nkinsi ti bivandidi ya ntete na ba sinagoga, 7 ti kupesana ba mbote na ba zandu, ti na kubingama na bantu : Labi, Labi ! 8 Kansi beno, beno kubingama ve : Labi ; sambu mosi kaka ikele ntwadisi na beno, [Klistu] ; ye beno, beno ikele beno yonso ba mpangi. 9 Ye beno kubinga ve muntu mosi na ntoto tata na beno; sambu mosi kaka ikele tata na beno, yina ikele na mazulu. 10 Beno bingama mpi ve ba ntwadisi² ; sambu mosi kaka ikele ntwadisi na beno, Klistu. 11 Kansi ya kuluta nene kati na beno ta kuvanda nsadi na beno. 12 Ye konso muntu ta kuditombula bo ta kukulumusa yandi ; ye konso muntu yina ta kudikulumusa bo ta kutombula yandi.

13 Kansi mawa na beno, ba nsoniki ti ba Falize bantu ya luvunu ! Sambu beno ke kangisa kimfumu ya mazulu na ntwala ya bantu ; sambu beno ke kukota ve beno mosi, ata kuzola ve kubika ba yina ke zola kukota, na kukota. 15 Mawa na beno, ba nsoniki ti ba Falize bantu ya luvunu ! Sambu beno ke kutambulaka nzadi mungwa ti na ntoto sambu na kusala Pozelito³ kukumisa yandi muyuda; ye ntangu yandi ke kukuma yo, beno ke kukumisa yandi mwana ya gehena mbala zole kuluta beno. 16 Mawa na beno, ba ntwadisi ya kufwa meso, yina ke kutuba : Konso muntu yina ke kuzenga ndefi na nzila ya tempelo⁴, ikele kima ve ; Kansi konso muntu yina ta kuzenga ndefi na nzila ya wolo ya tempelo⁵, fetele kulungisa yo. 17 Bilawu ti bifwa meso ! Sambu inki ikele ya kuluta nene, to wolo, to tempelo yina ke kusantisa wolo ? 18 Ye konso muntu yina ke kuzenga ndefi na diziku ya ba nkayilu, ikele kima ve ; kansi konso muntu yina ta kusenga ndefi na dikabu yina ikele na zulu, fetala kulungisa yo. 19 Bifwa meso ! Sambu inki yo ikele ya kuluta nene, dikabu, to dikabu, to diziku ya ba nkayilu yina ke kusantisa dikabu ? 20 Yina mpi ke kuzenga ndefi na nzila ya diziku ya ba nkayilu⁶ ti na nzila ya bima yonso ikele na zulu ; 21 ye yina ke kuzenga ndefi na nzila ya tempelo, ke kuzenga ndefi na nzila ya tempelo³ ti na nzila ya yina ke

¹ Mwa—sanduku ya fioti ya me lwatisama na ilungi ya Falize ; yo vandaka na bisono ya nsiku kati na yo.

² Yina ke kutwadisa (ngogo yai me tubama kaka na nzila ya kutanga yai).

³ Nzenza ya bo me kukumisa muyuda.

⁴ Tempelo, na kutubaka ya mbote, nzo kibeni, —*kansi kibansala yonso ve ti bibaka ya santu*

⁵ Nzo kibeni (awa, ti na nzila ya kutanga 17, 21, 35)

⁶ Na nzila na yo.

kuzingaka¹ pana ; 22 ye yina ke kuzenga ndefi na nzila ya zulu, ke kuzenga ndefi na zina ya kiti ya kimfumu ya Nzambi ti na zina ya yina me vanda na zulu na yo. 23 Mawa na beno ba nsoniki ti ba Falize bantu ya luvunu ! Sambu beno ke kufuta ndambu ya kumi ya matiti ya mante ti ya aneti ti ya kumini², ye beno me bika mambu ya kuluta mfunu ya nsiku, kusambisama, ti kuwa mawa ti kukwikama ; beno zolaka kusala mambu yai ye kubika yina ve. 24 Ba ntwadisi ya meso ya kufwa, yina ke kuyungulaka³ mbembele ye yina ke minaka kamela ! 25 Mawa na beno, ba nsoniki ti ba Falize bantu ya luvunu ! Sambu beno ke kuyobisaka nganda ya mbungu ti ya dilonga ; kansi na kati yo me fuluka ti bima ya beno ke bakaka na kingolo—ngolo ti kukonda kudiya⁴. 26 Falize kifwa meso ! Yobisa ntete kati ya mbungu ti ya dilonga, na mpila nde nganda kuvanda ya kusukuka. 27 Mawa na beno, ba nsoniki ti ba Falize bantu ya luvunu ! Sambu beno me fwanana na ba maziamu yina bo me kupakula mpemba, yina ke kumonana kitoko na nganda, kansi yina, na kati, me fuluka na mikwa ya ba fwa ti mvindu ya mutindu yonso. 28 Mutindu yina, beno mpi, na nganda beno ke kumonana masonga na bantu, kansi na kati beno me fulukaka na luvunu ti mambi⁵. 29 Mawa na beno, ba nsoniki ti ba Falize bantu ya luvunu ! Sambu beno ke tungaka ba maziamu ya ba mbikudi, ye beno ke kutomisa⁶ ba maziamu ya bantu ya masonga, 30 ye beno ke kutubaka : Kana beto vandaka na bilumbu ya ba tata na beto, beto zolaka ve kuvukana ti bo na menga ya ba mbikudi ; 31 na mpila nde beno ikele ba mhangi⁷ na beno mosi nde beno ikele bana ya ba yina kufwaka ba mbikudi ; 32 ye beno, —beno kufulusa kitesilu ya ba tata na beno ! 33 Biwuta, dikanda ya biwuta ! Inki mutindu beno ta kutina na kusambisama ya gehena ? 34 Yo yina tala, mono, mono ke kutindila beno ba mbikudi, ti bantu ya ngangu, ti ba nsoniki ; ye beno ta kufwa bo, ye beno ta kukoma bo na kulunsi, ye beno ta kubula bo fimbu na ba sinagoga na beno, ye beno ta kuniokula bo mbanza na mbanza. 35 Na mpila nde kubwila beno menga yonso ya masonga ya tiamukaka na ntoto, yantika menga ya Abel muntu ya masonga, tii kuna na menga ya Zakalia, mwana ya Balakia, ya beno fwaka kati—kati ya tempelo⁸ ti na diziku ya ba nkayilu. 36 Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Mambu yai yonso ta kukwisa mbandu yai. 37 Yeluzalemi, Yeluzalemi [mbanza] yina ke fwaka ba mbikudi ti kulosa matadi ba yina bo tindilaka yandi. Ye mbala mingi mono

¹ To : kuzingaka.

² Na mpusa ya ngolo, bo vandaka kumona mfunu, sambu na ndambu ya kumi, ata ba nti ya ya kusadila ba nkisi yina ke kudibasikilaka to yina bo vandaka kukunama fioti.

³ Ba Falize vandaka na kikalulu ya kuyungula vinu na lele sambu na kukonda kunwa mbembele, yina vandaka Mbisi ya mvindu na nsiku (Iew. 11, 4).

⁴ Mambu ya mvindu.

⁵ Bonso 7, 23.

⁶ Ke kuyidika.

⁷ Tala lukaya Mat 18, 16.

⁸ Nzo kibeni.

zolaka vukisa bana na nge bonso nsusu ke vukisaka bana na yandi na nsi ya mapapu na yandi, ye beno zolaka yo ve! 38 Tala, nzo na beno me kubikadila beno mpamba, 39 sambu mono ke kutuba na beno : Katuka bubu beno ta kumona mono diaka ve, tii kuna beno ta kutuba : Lusakumunu kuvanda na yina ke kukwisa na zina ya *Mfumu !¹

24 1 Ye Yezu basikaka, ye kwendaka ntama ya tempelo; ye ba longoki na yandi mfinamaka sambu na kusonga yandi ba nzo ya tempelo. 2 Ye yandi, kuvutulaka, kutuba na bo : Ketii beno ke mona ve bima yai yonso ? Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : Yo ta kubikala awa ve ditadi na zulu ya ditadi yina ta kuvanda ya kulosama na nsi. 3 Ye bonso yandi vandaka na zulu ya ngumba ya ba nti ya olive, ba longoki kwisaka na yandi kaka bo mosi, na kutubakaka : Tuba na beto inki ntangu mambu yai ta kusalama, ye inki ta kuvanda kidimbu ya kukwisa na nge ti ya nsuka ya mvu. 4 Ye Yezu, na kuvutulaka, kutuba na bo : Beno keba nde muntu kuvidisa beno ve ; 5 sambu ba mingi ta kwisa na zina na mono, na kutubakaka : Mono, mono ikele Klistu ; ye bo ta kuvidisa ba mingi. 6 Ye beno ta kuwa ke kutubama ba mvita ti makelele ya ba mvita ; beno keba nde beno kukuma kisaka—saka ve, sambu yonso fetele kukuma ; kansi nsuka ikele ntete ve. 7 Sambu dikanda ya kutedimina dikanda , ye kimfumu ti kimfumu ; ye ta kuvanda ti ba nzala, ti maladi ya nsambukila, ti kunikana ya ntoto na bifulu mingi. 8 Kansi mambu yai yonso ikele luyantiku ya ba mpasi. 9 Ibuna bo ta kuyekula beno sambu na kumonisa beno mpasi, ye bo ta kufwa beno ; ye beno ta kumengama namakanda yonso kikuma ya zina na mono. 10 Ye Ibuna mingi ta kubula dibaku², ye ta kuyekulana mosi na ya nkaka, ye ta kumengana mosi na ya nkaka ; 11 ye ba mbikudi mingi ya luvunu ta kubasika ye ta kuvidisa ba mingi : 12 Sambu mbi ta kukuma mingi³, zola ya ba mingi⁴ ta kukuma madidi; 13 kansi yina ta kukwamina⁵ tii na nsuka, yandi yina ta kuguluka. 14 Ye nsangu yai ya kimfumu ta kulongama na ntoto ya bantu ke kuzinga, na kimbangi na makanda yonso ; ye ibuna ta kwisa nsuka.

15 Ntangu mpi beno ta kumona mbi mingi ya kubebisa⁶ me kutulama na kisika ya santu, yina ya mbikudi Daniele kutubilaka (nde yina ta kutanga kubakisa⁷), 16 Ibuna nde ba yina ikele na Yudea kutina na ba ngumba ; 17 nde yina ikele na ludi kukulumuka ve sambu na kunata bima na yandi na

¹ Tala, ba nkunga 118, 26.

² *Bisika ya nkaka* : Kuvanda na dibaku ya kubwa.

³ To : Ta kuyikama.

⁴ Ya ba mingi, *to* ya bibuka mingi.

⁵ Kukanga ntima.

⁶ Na mutindu ya : Ke kubebisa. Nzambi ya kiteki ya ta kunata kubebisama (*ya nsi*), *to* : Ta kukumisa (*nsi*) ya kuyuma (*tala* Dan 9, 27 ; 11, 31 ; 12,11).

⁷To : Ke kuyindula yo.

nganda ya nzo na yandi ; 18 ye nde yina ikele na bilanga kuvutuka ve na nima sambu na kunata lele na yandi. 19 Kansi mawa na ba yina ikele na mavumu ti na ba yina ke kunwisa bana mabele na bilumbu yina ! 20 Ye beno samba nde kutina na beno kuvanda ve na nsungi ya madidi, ata na kilumbu ya sabata ; 21 sambu Ibuna yo ta kuvanda ba mpasi mosi ya nene, yina me vandaka ntete ve tuka luyantiku ya insi—ntoto tii ntangu yai, ye yo ta kuvanda ve ata fioti. 22 Ye kana bilumbu yina kumaka nkufi ve, nsuni mosi ve zolaka kuguluka ; kansi, kikuma ya ba solami, bilumbu yina ta kukuma nkufi. 23 Ibuna, kana muntu mosi kutuba na beno : Tala, Klistu ikele awa, to : Yandi ikele pana, beno kwikila yandi ve. 24 Sambu ba Klistu ya luvunu ta kutelama ti ba mbikudi ya luvunu ; ye bo ta kusonga¹ bidimbu ya nene ti bimangu, na mpila ya kuvidisa, kana yo lenda salama, ata ba solami. 25 Tala, mono tubilaka beno yo na ntwala. 26 Kana mpi bo kutuba na beno : Tala, yandi ikele na nsi ya kuyuma, beno basika ve ; tala, yandi ikele na ba suku ya kati, beno kwikila yo ve. 27 Sambu bonso nsemo ya nzasi ke basikaka na ndambu ya esti ye ke kumonika tii kuna na ndambu ya westi, mutindu yina ta kuvanda kwisa ya mwana muntu. 28 Sambu, konso kisika yina ta kuvanda nitu ya kufwa, pana ta kuvukana ba mbemba².

29 Ye na nswalu yonso na nima ya mpasi ya bilumbu yina, ntangu ta kukuma mpimpa, ye ngonda ta kupesa nsemo na yo ve, ye ba mbwetete ta kubwa na zulu, ye ba ngolo ya zulu ta kunikana. 30 Ibuna ta kumonika kidimbu ya mwana muntu na zulu : Ibuna makanda yonso ya insi—ntoto ta kudila ye bo ta kumona Mwana ya muntu na kukwisaka na matuti ya zulu, ti ngolo ti nkembo³ ya nene. 31 Ye yandi ta kutinda ba wanzio na yandi ti ndinga ya ngolo ya mpungi ; ye bo ta kuvukisa ba solami na yandi ya mipepe iya, yantika nsuka mosi ya zulu, ti nsuka ya nkaka.

32 Kansi beno longuka kingana ya nti ya fige [yina yo ke kupesa beno] : Ntangu lutangu na yo me kukuma pete—pete ye ke kubasisa matiti, beno ke kubakisa nde nsungi ya mwini ya ngolo me kukuma mfinama. 33 Mutindu mosi mpi beno, ntangu beno ta kumona mambu yai yonso, beno zaba nde yo me kuma mfinama, na kielo. 34 Ya kieleka, mono ke kutuba na beno : mbandu yai yai ta kuluta ve nde mambu yai yonso kukuma. 35 Zulu ti ntoto ta kuluta, kansi ba ndinga na mono ta kuluta ata fioti ve. 36 Kansi, sambu na kilumbu yina ti na ntangu muntu kuzaba yo ve, ata ba wanzio ya mazulu ve, kaka Tata na mono. 37 Kansi bonso yo vandaka bilumbu ya Noa, mutindu yina mpi ta kuvanda kukwisa ya mwana muntu. 38 Sambu, bonso na bilumbu na ntwala ya masa kufulukaka ngolo bo vandaka kudia bo vandaka kunwa, ye bo vandaka kukwelana ye bo vandaka kukwedisa, tii na

¹ Ta kupesa.

² *Tala lukaya* Luk. 17, 37.

³ To ngolo ya nene ti nkembo ya [nene].

kilumbu Noa kotaka na nzanza, 39 ye bo zabaka kima ve, tii kuna masa fulukaka ngolo kwisaka ye nataka bo yonso, mutindu yina mpi ta kuvanda kukwisa ya mwana muntu. 40 Ibuna bantu zole ta kuvanda na kilanga, mosi ta kubakama, ye ya nkaka ta kubikala ; 41 ba nketo zole ta tutaka na mulengo, mosi ta kubakama ye ya nkaka ta kubikala. 42 Beno kangula meso mpi ; sambu beno kuzaba ve na inki ntangu Mfumu na beno ta kwisa. 43 Kansi beno zaba yai, nde kana mfumu ya nzo zabaka na inki ntangu ya mpimpa muyibi fetele kwisa¹, yandi zolaka kukangula meso, ye yandi zolaka kubika ve, kutobula nzo na yandi. 44 Yo yina, beno mpi, beno vanda ya kuyilama ; sambu, na ntangu yina beno ke kuyindula ve, mwana ya muntu ta kwisa. 45 Nani mpi ikele mpika ya nkwikisi ti ya mayele, yina ya mfumu na yandi me kutula na zulu ya ba nsadi ya nzo na yandi sambu na kupesa bo madia na bo na ntangu ya kufwana ? 46 Kiese ikele mpika yina mfumu na yandi, ntangu yandi ta kukwisa, ta kukuta me kusalaka mutindu yina. 47 Ya kieleka, mono ke kutuba na beno nde yandi ta kutula yandi na [kiyeka] ya bima na yandi yonso. 48 Kansi kana mpika yina ya mbi kutuba na ntima na yandi : Mfumu na mono me sukinina na kukwisa, ye nde yandi yantika na kubula ba yina ikele mpika ti yandi, ye nde yandi kudia ti kunwa ti ba lawuki malafu, 50 mfumu ya mpika yina ta kukwisa na kilumbu yina yandi ke kukinga ve, ye na ntangu yandi kuzaba ve, 51 ye yandi ta kuzenga yandi na bitini zole ye ta kupesa dikabu na yandi ti bantu ya luvunu : Kuna ta kuvanda bidilu ti nkwetisa ya meno.

25 Ibuna kimfumu ya mazulu ta kufwanisama na ba mwense kumi yina, bakaka ba mwinda² na bo, basikaka na kukutana ti bakala ya dikwela. 2 Ye tanu kati na bo vandaka mayele ye tanu ba zoba. 3 Ba yina ya vandaka ba zoba, na kubakaka ba mwinda na bo, bakaka ve ba mwinda ti yo ; 4 kansi ba yina ya mayele bakaka mafuta na milangi na bo ti ba mwinda na bo. 5 Bonso bakala ya dikwela sukininaka, mpongi yantikaka kusimba bo yonso ye bo lalaka. 6 Kansi na kati—kati ya mpipa, milolo ya ngolo wisanaka : Tala bakala ya dikwela ; Beno basika na kukutana na yandi. 7 Ibuna ba mwense telamaka ye yidikaka ba mwinda na bo. 8 Ye ba zoba tubaka na ba na ya mayele : Beno pesa beto ndambu ya mafuta na beno, sambu ba mwinda na beto ke kwenda na kuzima. 9 Kansi ba yina ya mayele vutulaka, na kutubakaka : [ve], mbayi—mbayi yo kulunga ve sambu na bento ti sambu na beno ; kulunga mbote beno kwenda na ba yina ke tekaka yo, ye beno kusumba yo sambu na beno mosi. 10 Bonso bo vandaka kukwenda sambu na kusumba yo, bakala ya dikwela kwisaka ; ye ba yina vandaka ya

¹ Ke kwisa.

² Kutuba ya mbote : Ba torche to ba flambo ya bo ke kupedisaka na mafuta ; ngogo mosi ti na Yoani 18, 3.

kuyilama kotaka ti yandi na ba nkinsi ya makwela ; ye kielo kangamaka. 11 Na nima me kwisa mpi ba mwense yina ya nkaka, na kutubakaka : Mfumu, Mfumu, kangudila beto ! 12 Kansi yandi, na kuvutulaka, kutuba : Ya kieleka, mono ke tuba na beno : Mono kuzaba beno ve. 13 Beno kangula meso mpi ; sambu beno kuzaba ve ata kilumbu ata ntangu.

14 Sambu ikele bonso muntu mosi yina, na kwendaka na nganda ya nsi, bingaka ba mpika na yandi mosi ye pesaka bo bima na yandi. 15 Ye na mosi, yandi pesaka ba talanta tanu ; ye na ya nkaka, zole ; na ya nkaka, mosi ; na konso muntu mpila ya ngolo na yandi ; ye nswalu yandi kwendaka na nganda ya nsi. 16 Yina bakaka ba talanta tanu kwendaka ye sadilaka yo, ye yandi bakaka ba talanta tanu ya nkaka. 17 Mutindu mosi mpi, yina kubakaka zole, ye yandi bakaka diaka, yandi bakaka mpi zole ya nkaka. 18 Kansi yina ya bakaka mosi, kwendaka ye timunaka na ntoto, ye bumbaka mbongo ya mfumu¹ na yandi. 19 Ye ntangu mingi na nima, mfumu ya ba mpika yai kwisaka ye kutanga ntalu ya mbongo ti bo. 20 Ye yina bakaka ba talanta tanu kwisaka ye nataka ba talanta tanu ya nkaka, na kutubakaka : Mfumu, nge pesaka mono ba talanta tanu ; tala, mono me baka mulunta ya tanu ya nkaka na zulu. 21 Mfumu na yandi kutuba na yandi : Mbote, nsadi ya mbote ti ya nkwikisi ; nge vandaka ya kukwikama na kima ya fioti, mono ta kutula nge na mingi : Kota na kiese ya mfumu na nge. 22 Ye yina bakaka ba talanta zole kwisaka mpi ye kutuba : Mfumu, nge pesaka mono ba talanta zole ; tala, mono me kubaka muluta ya ba talanta zole ya nkaka na zulu na yo. 23 Mfumu na yandi kutuba na yandi : Mbote, nsadi ya mbote ti ya nkwikisi, nge vandaka ya kukwikama na mambu ya fioti, mono ta kutula nge na bima mingi : Kota na kiese ya mfumu na nge. 24 Ye yina bakaka talanta mosi kwisaka mpi ye kutuba : Mfumu, mono zabaka nge, nde nge ikele muntu ya mawa ve, na kukatulaka mbuma na kisika yina nge kunaka ve ye kubakaka mbuma na kisika yina nge mwangaka ve ; 25 ye, na kuwaka boma, mono kwendaka ye kubumbaka talanta na nge na ntoto ; tala, nge ikele na yina ikele ya nge. 26 Ye mfumu na yandi, na kuvutulaka, kutuba na yandi : Mpika ya mbi ti ya koi—koi, nge zabaka nde mono ke katulaka mbuma na kisika mono kunaka ve, ye nde mono ke bukaka kisika yina mono mwangaka ve, 27 — nge lendaka mpi kutula mbongo na mono na ba bumbi mbongo, ye, ntangu mono zolaka kukwisa, mono zolaka kubaka yina ikele ya mono ti munluta. 28 Beno botula yandi mpi talanta, ye beno pesa yo na yina ikele ti ba talanta kumi ; 29 sambu na konso muntu yina ikele na yo bo ta kupesa yandi, ye yandi ta kuvanda na yo ya kuluta kiteso ; kansi na yina ikele na yo ve, ata yina yandi ikele na yo bo ta kubotula. 30 Ye beno losa mpika ya kukonda mfunu na mudidi ya nganda : Kuna ta kuvanda bidilu ti nkwetisa ya meno.

¹ Mfumu, (*awa, ti na ba nzila ya kutanga ya me kulanda*).

31 Kansi, ntangu Mwana ya muntu ta kwisa¹ na nkembo na yandi, ye ba wanzio yonso ti yandi, ibuna yandi ta kuvanda na kiti na yandi ya kimfumu ya nkembo na yandi, 32 ye makanda yonso ta kuvukisama na ntwala na yandi ; ye yandi ta kukabula ba yina na ba ya nkaka, bonso ngungudi ke kabisaka mameme na ba nkombo ; 33 Ye yandi ta kutula mameme na diboko na yandi ya kibakala ye ba nkombo na diboko na yandi ya kinketo. 34 Ibuna ntotila ta kutuba na ba yina ta kuvanda na diboko na yandi ya kibakala : Beno kwisa, beno bantu Tata na mono me kusakumuna, beno biadila kimfumu yina me kubongisamaka sambu na beno tuka kusalama ya insi—ntoto; 35 sambu mono waka nzala, ye beno pesaka mono madia ; mono waka kiwina, ye beno pesaka mono ya kunwa ; mono vandaka nzenza, ye beno yambaka mono ; 36 mono vandaka kinkonga, ye beno lwatisaka mono ; mono vandaka ya **kifu**, ye beno kwisaka kutala mono ; mono vandaka na boloko, beno kwisaka mfinama na mono 37 Ibuna bantu ya masonga ta kuvutudila yandi, na kutubakaka : Mfumu, inki ntangu beto monaka nge na nzala, ye nde beto disaka nge ; to kuvanda na kiwina, ye nde beto pesaka nge ya kunwa? 38 Ye inki ntangu beto monaka nge nzenza, ye nde beto yambaka nge ; to kinkonga, ye nde beto lwatisaka nge? 39 Ye inki ntangu beto monaka nge **kifu**, to na boloko, ye nde beto kwisaka mfinama na nge ve? 40 Ye ntotila, na kuvutulaka, ta kutuba na bo : Ya kieleka, mono ke tuba na beno : Bonso beno salaka yo na mosi ya kuluta fioti na ba yai [ikele] ba mpangi na mono, beno salaka yo na mono. 41 Ibuna yandi ta kutuba mpi na ba yina ta kuvanda na diboko na yandi ya kinketo : Beno katuka ntama na mono, beno bantu ya me kusingama, na tiya ya mvula na mvula yina me kubongisama sambu na diabulu ti bantu na yandi ; 42 sambu mono waka nzala, ye beno pesaka mono madia ve ; mono waka kiwina, ye beno pesaka mono ya kunwa ve ; 43 mono vandaka nzenza, ye beno yambaka mono ve ; kinkonga, ye beno lwatisaka mono ve ; **kifu** ye na boloko, ye beno kotalaka mono ve. 44 Ibuna bo mpi ta kuvutula, na kutubakaka : Mfumu, inki ntangu beto monaka nge na nzala, to na kiwina, to kuvanda nzenza, to kinkonga, to **kifu**, to na boloko, ye nde beto kwisaka kusadisa nge ve? 45 Ibuna yandi ta kuvutula na bo, na kutubakaka : Ya kieleka, mono ke tuba na beno : Bonso ya beno salaka yo ve na mosi yakuluta fioti yai, beno salaka yo mpi ve na mono. 46 Ye ba yai ta kwenda na ndola ya mvula na mvula, ye bantu ya masonga, na luzingu ya mvula na mvula.

¹ To : ta kukwisa

26 1 Ye yo kumaka, ntangu Yezu manisaka ba ndinga yai yonso, yandi kutuba na ba longoki na yandi : 2 Beno zaba nde Paki ikele na¹ bilumbu zole, ye mwana ya muntu ke yekulama sambu na kukomama na kulunsi.

3 Ibuna ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba mbuta ya ba bantu vukanaka na nzo² ya mbuta—nganga, ya bo ke bingaka Kaifa, 4 ye bo wakana na kimvuka sambu na kukanga Yezu na mayele ya mbi ye kufwa yandi ; 5 kansi bo vandaka kutuba : Na ntangu ya nkinsi ve, na mpila nde makelele kuvanda ve.

6 Ye bonso Yezu vandaka na Betania na nzo ya Simoni muntu ya maladi ya bwasi, 7 nketo mosi, ya vandaka na nzungu mosi ya ditadi ya albatele [ya kufuluka] na mananasi ya ntalu mingi, kwisaka na yandi ye tiamunaka yo na ntu na yandi bonso yandi vandaka na mesa. 8 Ye ba longoki, na kumonaka yo, bo waka makasi, na kutubakaka : Inki mfunu na kubebisama yai ? 9 Sambu [mananasi] yai zolaka kutekama na ntalu ya mingi, ye kupesa yo na ba nsukami. 10 Ye Yezu, na kuzabaka yo, kutuba na bo : Sambu na inki beno ke kupesa yandi mpasi nketo yai ? Sambu yandi me kusala kisalu ya mbote na mono ; 11 sambu beno ikele ti ba nsukami ntangu yonso ti beno, kansi mono, mono ikele na beno ntangu yonso ve ; 12 sambu nketo yai, na kutiamunaka mananasi yai na nitu na mono, yandi me kusala yo sambu na kuzikama³ na mono. 13 Ya kieleka, mono ke tuba na beno : Na konso kisika ya nsangu ya mbote yai ta kulongama na insi—ntoto mvimba, bo ta kutuba mpi sambu na yina nketo yai me kusala, na kuyindula yandi.

14 Ibuna mosi ya ba kumi na zole, ya bo ke bingaka Yudasi Iskarioti, kwendaka na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi, 15 ye kutuba : Inki beno zola kupesa mono, ye mono, mono ta kuyekula yandi na beno? Ye bo tangilaka yandi bibende ya mbongo.makumi tatu 16 Ye tuka ntangu yina, yandi vandaka kusosa ntangu ya mbote sambu na kuyekula yandi.

17 Ye, kilumbu ya ntete kiputi, ba longoki kwisaka na Yezu, na kutubakaka : Na wapi nge kuzola nde beto kuyidikila nge [yina me kufwana] sambu na kudia Paki ? 18 Ye yandi kutuba : Beno kwenda na mbanza na nzo ya muntu mosi, ye beno kutuba na yandi : Longi⁴ me kutuba : Ntangu na mono me mfinama ; mono ta kusala Paki na nzo na nge ti ba longoki na mono. 19 Ye ba longoki salaka bonso yandi tindaka bo na kusala, ye bo yidikakaka Paki.

¹ Na nima.

² To : Kibansala.

³ To, na mpila ya kusadila ya ngogo na ba LXX : Kuyumisa mvumbi ; Kuy. 50, 2 ti 3.

⁴ Yina ke kulonga.

20 Ye nkokila kubwaka, yandi vandaka na mesa ti ba kumi na zole. 21 Ye bonso bo vandaka kudia, yandi kutuba : Ya kieleka, mono ke kutuba na beno nde mosi kati na beno ta kuyekula mono. 22 Ye, na kumonaka mawa mingi, bo yantikaka, mosi na mosi, na kutubaka na yandi : Mfumu, keti ikele mono? 23 Ye yandi, vutulaka, kutuba : Yina ta kutula diboko ti mono na dilonga, yandi yina ta kuyekula mono. 24 Mwana ya muntu ke kwenda, mutindu ya me sonamaka sambu na yandi ; kansi mawa na muntu yina na nzila na yandi Mwana ya muntu me yekulama ! Yo zolaka kuvanda mbote sambu na muntu yina nde yandi kubutuka ve. 25 Ye Yudasi yina vandaka kuyekula yandi, na kuvutulaka, kutuba : Keti ikele mono, Labi? Yandi kutuba na yandi : Nge me tuba yo.

26 Ye bonso bo vandaka kudia, Yezu bakaka dimpa ye kusakumunaka¹ yo, zengaka yo ye pesaka yo na ba longoki, ye kutuba : Beno baka, beno kudia ; yai ikele nitu na mono. 27 Ye, yandi bakaka mbungu ye tondaka, yandi pesaka bo yo, na kutubakaka : Beno kunwa yo beno yonso. 28 Sambu yai ikele menga na mono, menga ya ngwakana ya mpa, ya me kutiamuka sambu na mingi na ndoluka ya masumu². 29 Kansi mono ke tuba na beno nde katuka ntangu yai, mono ta kunwa diaka mbuma ya nti ya vinu yai ve, tii kuna mono ta kunwa yo ya mpa³ ti beno na kimfumu ya Tata na mono. 30 Ye bo yimbaka nkunga na nkembo ya Nzambi, bo basikaka [ye bo kwendaka] na ngumba ya ba nti ya olive.

31 Ibuna Yezu kutuba na bo : Beno yonso ta kubula dibaku na mono na mpipa yai ; sambu yo me sonamaka : «Mono ta kubula ngungudi, ye mameme ya kibuka ta kupanzana»(A)⁴ ; 32 kansi na nima ya mono ta futumuka, mono ta kwenda na ntwala na beno na Galilea. 33 Ye Petelo, na kuvutulaka, kutuba na yandi : Kana bo yonso kubula dibaku na nge, mono, mono ta kubula dibaku ve ata fioti ve [na nge]. 34 Yezu kutuba na yandi : Ya kieleka mono ke tuba na nge nde na mpipa yai kaka, na ntwala nde nsunsu kudila, nge ta kuwangana mono mbala tatu nde nge zaba mono ve. 35 Petelo kutuba na yandi : Ata yo me lombama kufwa ti nge, mono ta kuwangana nge ve ata fioti. Ye ba longoki yonso tubaka mutindu mosi.

36 Ibuna Yezu kwisaka ti bo na kisika ya bo ke bingaka Getsemani, ye kutuba na ba longoki : Beno vanda awa, tii kuna, na kukwenda, mono ta kusamba pana. 37 Na kubakaka Petelo ti bana zole ya Yebedeo, yandi yantikaka kumona kiadi ti kizitu ya nene na ntima. 38 Ibuna yandi kutuba na bo : Moyo na mono simbama na kiadi⁵ tii na lufwa ; Beno bikala awa ye

¹ Disongidila : Na kutondaka (tala 1 korinto 11, 24).

² Sambu nde masumu kulolulama (*kukatuka, kuloluka*).

³ Ya mpa ve, kansi na luswaswanu, na mpila ya nkaka.

⁴ Zak. 13, 7.

⁵ To : Ntatu ya kuluta.

beno kangula meso ve ti mono. 39 Ye na kwendaka fioti na ntwala, yandi kubwaka ilungi na ntoto. Na kusambaka ye kutubaka : Tata na mono, kana yo lenda salama, bika nde mbungu yai kuluta ntama na mono ; kansi bonso mono kuzola ve kansi bonso [nge kuzola]. 40 Ye yandi kwisaka na ba longoki, ye yandi kukuta bo na kulalaka ; ye yandi kutuba na Petelo : Mutindu yina, beno kukaka ve na kukangula meso ve ntangu mosi¹ ti mono? 41 Beno kangula meso ye beno kusamba, na mpila nde beno kukota na mpukumuna ve, mpeve ikele ya kufuluka na luzolo ya mbote, kansi nsuni ikele kukonda ngolo. 42 Yandi kwendaka diaka mbala ya zole, ye yandi sambaka, na kutubakaka : Tata na mono, kana yo lenda salama ve nde yai kuluta ntama na mono, nde mono kunwa yo ve, bika nde luzolo na nge kusalama. 43 Ye ntangu yandi kwisaka, yandi kutaka bo diaka na kulalaka ; sambu meso na bo kuvandaka kizitu. 44 Ye na kubikaka bo, yandi kwendaka diaka, ye sambaka mbala ya tatu, na kutubakaka ba ndinga mosi kaka. 45 Ibuna yandi kwisaka na ba longoki, ye kutuba na bo : Yantika ntangu yai beno lala ye beno pema ; tala, ntangu me finama, ye mwana ya muntu me yekulama na maboko ya bantu ya masumu. 46 Beno telama, beto kwenda ; tala, yina ke kuyekula mono me kufinama.

47 Ye bonso yandi vandaka kutuba diaka, tala, Yudasi, mosi ya ba kumi na zole, kwisaka, ye ti yandi kibuka ya nene ti ba mbele ti ba mwa—nti, ya kutindamaka katuka na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ya ba mbuta ya ba Yuda. 48 Ye yina vandaka kuyekula yandi pesaka bo kidimbu mosi, na kutubaka : Yina ya mono ta kupesa beze, ikele yandi ; beno kangaka yandi. 49 Ye na nswalu , na kufinamaka na Yezu, yandi kutuba : Mono ke pesa nge mbote Labi ; ye yandi pesaka yandi beze na nswalu yonso. 50 Ye Yezu kutuba na yandi : Nduku, sambu na inki nge me kwisa? Ibuna na kufinamaka, bo tulaka maboko na Yezu, ye bo kangaka yandi. 51 Ye tala, mosi ya ba yina vandaka ti Yezu, tandulaka diboko basisaka mbele na yandi , ye na kubulaka nsadi ya mbuta —nganga, ye katulaka yandi dikutu. 52 Ibuna Yezu kutuba na yandi : Vutula mbele na nge na kisika na yo ; sambu ba yina yonso ke kubaka mbele ta kufwa na mbele. 53 Nge ke banza nde mono lenda ve ntangu yai kusamba Tata na mono, ye yandi ta kupesa mono kuluta lengio kumi na zole ya ba wanzio? 54 Inki mutindu mpi ta kulungisama masonama, [yina ke tuba] nde yo fetele kukuma mutindu yina?

55 Na ntangu yina Yezu kutuba na bibuka : Beno me basika bonso na nima ya kimpumbulu, ti ba mbele ti ba mwa—nti, sambu na kukanga mono? Mono vandaka bilumbu yonso kati na beno na kulongaka na tempelo ; ye beno kangaka mono ve. 56 Kansi yonso yai me kukuma, na

¹ Mosi kaka

mpila nde masonama ya ba mbikudi kulungisama. Ibuna ba longoki yonso bikaka yandi ye bo tinaka.

57 Ye ba yina kangaka Yezu nataka yandi na Kayifa mbuta —nganga, kuna ba nsoniki ti ba mbuta vukanaka. 58 Ye Petelo vandaka kulanda yandi na ntama, tii na nzo¹ ya mbuta—nganga ; ye ntangu yandi kotaka, yandi vandaka ti ba nsadi sambu na kumona nsuka.

59 Ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba mbuta ye ba Sanedilini² vandaka kusosa kimbangi ya luvunu sambu na Yezu, na mpila ya kufwa yandi ; 60 ye bo monaka yo ve, —ata ba mbingi³ mingi ya luvunu kwisaka. Kansi, na nsuka, ba mbingi³ zole ya luvunu kwisaka, ye tubaka : 61 Yandi yai kutubaka : Mono lenda kufwa tempelo⁴ ya Nzambi, ye na bilumbu tatu kutunga yo. 62 Ye mbuta—nganga, na kutelamaka, kutuba na yandi : Nge ke vutula kima ve? Na inki diambu ba yai ke ta kimbangi sambu na nge ? 63 Kansi Yezu vandaka pima. Ye mbuta—nganga, na kuvutulaka, kutuba na yandi : Mono ke kusonga nge na kuzenga ndefi, na zina ya Nzambi ya moyo, nde⁵ nge kutuba na beto kana nge, nge ikele Klistu, Mwana ya Nzambi. Yezu kutuba na yandi : Nge me kutuba yo. 64 Diaka, mono ke tuba na beno : Katuka ntangu yai beno ta kumona mwana ya muntu ya kuvanda na diboko ya kibakala ya ngolo, ye na kukwisaka na matuti ya zulu. 65 Ibuna mbuta—nganga pasulaka bilele na yandi, na kutubakaka : Yandi me vwenza Nzambi ; inki mfunu ya kusosa diaka ba temwe? Tala, beno me kuwa ntangu yai kuvwenza Nzambi na [yandi] : Inki beno ke banza? 66 Ye na kuvutulaka, bo tubaka : Yandi me fwana na lufwa. 67 Ibuna bo losilaka yandi mate na ilungi ti kubula yandi ba mbata ; 68 ye ba ya nkaka bulaka yandi, na kutubakaka : Bikudila beto, Klistu, nani yina me kubula nge?

69 Petelo vandaka na nganda, na kibansala⁶ ; ye nsadi mosi ya nketo kwisaka na yandi, na kutubakaka : Ye nge, nge vandaka ti Yezu muntu ya Galilea. 70 Ye yandi buyaka yo na meso ya bantu yonso, na kutubakaka : Mono kuzaba ve yina nge ke kutuba. 71 Ye [nsadi] ya nkaka ya nketo kumona yandi, bonso yandi vandaka kubasika na kibansala ; ye yandi kutuba na ba yina kuvandaka pana : Yandi yai mpi vandaka ti Yezu muntu ya Nazaleti. 72 Ye yandi buyaka yo diaka ti kusila : Mono kuzaba muntu yai ve ! 73 Ye na nima fioti, ba yina vandaka pana mfinamaka ye kutubaka na Petelo : Kieleka, nge, kibeni, nge ikele mpi ya bo ; sambu mpi kutuba na nge ke kufunda nge. 74 Ibuna yandi yantikaka kuzenga ndefi ti kutuba mono kusingama kana mono kuzaba muntu yai : Mono kuzaba yandi ve! Ye kaka

¹ To : Kibansala.

² Lukutakuna ti lusambisu ya nene ya ba Yuda.

³ Tala lukaya Mat 18, 16.

⁴ Nzo kibeni.

⁵ Kansi : Na nsuka yina nde.

⁶ Kibansala ya kuziungama na bibaka ya nzo ; na zulu : Nzo.

na nswalu nsusu dilaka. 75 Ye Petelo yibukaka na ndinga ya Yezu, yina yandi songaka yandi : Na ntwala ya nsusu kudila, nge ta kuwangana mono mbala tatu. Ye na kubasikaka na nganda, yandi dilaka ngolo.

27 1 Ntangu suka kumaka, ba mbuta yonso ya ba nganga—Nzambi ti ba mbuta ya ba bantu wakanaka sambu na Yezu na kufwa yandi. 2 Ye bo kangaka yandi bansinga, bo nataka yandi ye kupesa yandi na Ponsio Pilatu, mfumu ya kiyeka ya nsi.

3 Ibuna Yudasi yina yekulaka yandi, na kumonaka nde bo zengilaka yandi nkanu, **monaka mpasi na ntima**, vutulaka bibende ya mbongo makumi tatu na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti na ba mbuta, 4 na kutubakaka : Mono me kusala disumu na kuyekula menga yina me kusala mbi ve. Kansi bo tubaka : Keti yo me tadila beto! Ikele mambu na nge. 5 Ibuna yandi losaka mbongo na tempelo¹, ye yandi katulaka ; ye yandi kwendaka, yandi kudizembika. 6 Kansi ba mbuta ya ba nganga—Nzambi, na kubakaka bibende ya mbongo, bo kutubaka : Yo me pesama nswa ve na kutula yo na kesi ya santu², sambu ikele ntalu ya menga. 7 Ye bo kutakanaka, bo sumbaka ti [mbongo] yina kilanga ya muntu ke salaka ba nzungu ya ntoto, sambu na maziamu ya ba nzenza ; 8 yo yina kilanga yina kubingamaka kilanga ya menga, tii bubu yai. 9 Ibuna yo lungisamaka yina kutubakamaka na mbikudi Yelemia, na kutubaka : Ye bo bakaka bibende ya mbongo makumi tatu, ntalu na yandi yina me tulama ntalu na kati ya bana ya Izalaele ; 10 ye bo pesaka yo sambu na kilanga ya muntu ke salaka ba nzungu ya ntoto, bonso *Mfumu tindaka mono na kusala³.

11 Kansi Yezu vandaka ya kutelama na ntwala ya mfumu ya kiyeka ya nsi ; ye mfumu ya kiyeka ya nsi yulaka yandi, na kutubaka : Nge ikele, nge, ntotila ya ba Yuda? Ye Yezu kutuba na yandi : Nge me tuba yo. 12 Ye ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba mbuta, vandaka kufunda yandi, yandi vutulaka kima ve. 13 Ibuna Pilatu kutuba na yandi : Keti nge ke kuwa ve na mambu ikwa bo ke kuta kimbangi sambu na nge? 14 Ye yandi vutudilaka yandi ata ngogo mosi ve ; na mpila nde mfumu ya kiyeka ya nsi yitukaka ngolo. 15 Na nkinsi, mfumu ya luyalu ya kiyeka ya nsi vandaka na kikalulu ya kuyambula muntu mosi⁴ ya boloko na kibuka, yina ya bo ta kuzola. 16 Ye vandaka na muntu mosi ya boloko ya kuzabanaka mingi, ya bo vandaka na zina ya Balaba. 17 Bonso mpi bo vandaka kimvuka, Pilatu kutuba na bo : Inki yandi beno zola mono kubikila beno, Balaba, to Yezu yai bo ke bingaka Klistu? 18 Sambu yandi zabaka nde bo yekulaka yandi na kimpala. 19 Ye

¹ Nzo kibeni.

² Greki : colbanasi.

³ Zak. 11, 12—13.

⁴ Mosi kaka.

bonso yandi vandaka na kisika ya kusambisa, nketo na yandi tindilaka yandi ndinga kutuba : Kukota ve na mambu ya muntu yai ya masonga ; sambu mono me kumona mpasi mingi na mpipa yai bubu na yina me kutala yandi na ndosi. 20 Kansi ba mbuta ya ba nganga— Nzambi ti ba mbuta ndimisaka bibuka na kulomba Balaba ye kufwa Yezu. 21 Ye mfumu ya kiyeka ya nsi, vutulaka, kutuba na bo : Nani na kati na bo zole beno kuzola nde mono kuyambudila beno? Ye bo kutuba : Balaba. 22 Pilatu kutuba na bo : Inki mpi mono ta kusala na Yezu, yina bo ke bingaka Klistu? Bo yonso kutuba : Yandi kukomama na kulunsi! 23 Ye mfumu ya kiyeka ya nsi kutuba : Kansi inki mbi yandi me sala? Ye bo vandaka kubokaka diaka kuluta ngolo, na kutubakaka : Yandi komama na kulunsi! 24 Ye Pilatu, na kumonaka nde yandi me kununga na kima ve, kansi nde makelele yantikaka, bakaka masa ye kuyobisa ye kuyobisa maboko na ntwala ya kibuka, na kutubakaka : Mono ikele na diambu ve na menga ya muntu yai ya masonga , ikele mambu na beno. 25 Ye bantu yonso, na kuvutulaka, kutuba : Nde menga na yandi kuvanda na zulu na beto ti na zulu ya bana na beto! 26 Ibuna yandi bikisilaka bo Balaba ; ye yandi budisaka Yezu fimbu, ye kuyekulaka yandi sambu na kukoma yandi na kulunsi.

27 Ibuna binwani ya mfumu ya kiyeka ya nsi, nataka Yezu na kisika ya lusambisu¹ ya mfumu ya kiyeka ya nsi, ye bo vukisaka kolohoti² ya binwani³ na ntwala na yandi. 28 Ye bo katulaka yandi bilele na yandi, bo tulaka yandi mvwela ya mbwaki ; 29 Ye bo tungaka mpu ya ba nsende, bo tulaka yandi yo na ntu na yandi, ye mwa—nti na diboko na yandi ya kibakala ; ye na kufukamaka na ntwala na yandi, bo vandaka kuseka yandi, na kutubaka : Mbote, ntotila ya ba Yuda! 30 Ye na kulosilaka yandi mate, bo bakaka mwa—nti ye bo vandaka kubula yandi na ntu. 31 Ye na nima ya bo sekaka yandi, bo katulaka yandi mvwela, ye kulwatisa yandi bilele na yandi, ye bo nataka yandi sambu na kukoma yandi na kulunsi.

32 Ye bonso bo basikaka, bo monaka muntu mosi Silene, na zina ya Simoni, bo tindaka yandi na ngolo na kunata kulunsi na yandi. 33 Ye na kukumaka na kisika ya bo ke bingaka Gologota, disongidila kisika ya mukwa ya ntu, 34 bo pesaka yandi ya kunwa vinu ya ngani ya kuvukisa ti masa ya ndudi⁴ ; ye yandi mekaka yo, yandi zolaka kunwa yo ve. 35 Ye na bo komaka yandi na kulunsi, bo kabisaka bilele na yandi, na kubulaka zeke ; 36 ye na kuvandaka, bo vandaka kukengidila yandi pana. 37 Ye bo tulaka na zulu ya ntu na yandi kikuma ya nkanu na yandi : Yai ikele Yezu,

¹ Kitini ya bwala ya mfumu ya kiyeka ya nsi ya ba kinwani ya Loma ; na Loma, yin aya kukengidila mfumu ; ye diaka nzo yina vandaka kukatana mfumu ya binwani.

² Kimvuka ya binwani ya Loma ya vandaka na binwani nkama tanu ye na nima ya kulumuka ndambu.

³ Kibuka ya ba kinwani, na kuyantika na yo vandaka kutangama bantu nkama tanu, na bilumbu ya ntwala bo kumaka bantu fioti, ba santiri 6 ya ke twadisama na bantu na muntu mosi (santilio). Kibuka mosi (legio) vandaka ti bibuka 10.

⁴ To mire : Bo vandaka kusadila yo sambu na kulembika mpasi

ntotila ya ba Yuda. 38 Ibuna bimpumbulu zole komamaka ti yandi, mosi na diboko na yandi ya kibakala, ye mosi na diboko na yandi ya kinketo.

39 Ye ba yina vandaka kuluta pana vandaka kufinga yandi, na kunikisaka ntu, 40 ti kutubaka : Nge yina ke kubebisa tempelo¹ ti kutunga yo na bilumbu tatu, kudigulusa nge mosi. Kana nge ikele Mwana ya Nzambi, kulumuka na kulunsi. 41 Ye mutindu mosi mpi ba mbuta ya ba nganga—Nzambi ti ba nsoniki ti ba mbuta, na kusekaka, na kutubakaka : 42 Yandi gulusaka ba nkaka, yandi lenda kudigulusa yandi mosi ve ; kana yandi ikele ntotila ya Izalaele, yandi kulumuka ntangu yai na kulunsi, ye beto ta kwikila na yandi. 43 Yandi tulaka ntima na Nzambi ; yandi kugulusa yandi ntangu yai, kana yandi ke zolaka yandi ; sambu yandi tubaka : Mono ikele Mwana ya Nzambi. 44 Ye bimpumbulu mpi yina bo komaka na kulunsi ti yandi vandaka kufinga yandi mutindu mosi.

45 Kansi, yantika ntangu ya sambanu, mudidi kubwaka na insi mvimba², tii na ntangu ya uvwa. 46 Ye na ntangu ya uvwa, Yezu bokaka na ndinga ya ngolo, na kutubakaka : Eli, Eli, lama sabakatani? Disongidila : Nzambi na mono, Nzambi na mono, sambu na inki nge me yambula³ mono? 47 Ba nkaka na ba yina telamaka pana, na kuwaka [yo], vandaka kutuba : Yandi ke kubinga Eliya, yandi yai! 48 Ye na nswalu mosi kati na bo bakaka ntinu ti kubaka musaka—saka, ti kufulusaka yo na vinu ya ngani, tulaka yo na nsongi ya mwa—nti, ye pesaka yandi ya kunwa.

49 Kansi ba nkaka vandaka kutuba : Bika, beto kutala kana Eliya ke kwisa kugulusa yandi.

50 Ye Yezu, na kubokaka diaka na ndinga ya ngolo, vutulaka mpeve. 51 Ye tala, ngumbu⁴ ya tempelo³ pasukaka na bitini zole, yantika na zulu ti na insi ; ye ntoto nikanaka, ye matadi ya nene pasukaka, 52 ye ba maziamu kangukaka ; ye ba nitu mingi ya ba santu ya kulalaka futumukaka, 53 Ye na kubasikaka na ba maziamu na nima ya lufutumuku na yandi, bo kotaka na mbanza ya santu, ye monikaka na ba mingi.

54 Ye mfumu ya binwani nkama ti ba yina ti vandaka kukengidila Yezu ti yandi, na kumonaka kunikana ya ntoto ti yina yonso kubwaka, waka boma ya ngolo, na kutubakaka : Ya kieleka yandi yai vandaka Mwana ya Nzambi. 55 Ye vandaka pana ba nketo mingi yina vandaka kutala na ntama, ba yina landaka Yezu yantika Galilea, na kusadilaka yandi, 56 kati na ba

¹ Nzo kibeni.

² Insi—ntoto mvimba.

³ Tala ba nkunga 22, 1.

⁴ Lele ya vandaka kukabula kisika ya Santu ti kisika ya kuluta Santu to lido.

yina vandaka Maliya ya Magadala, ti Maliya, mama ya Yakobo ti ya Yose, ti mama ya bana ya Yebedeo¹.

57 Ye, nkokila kubwaka, yo kumaka mosi ya mvwama ya Alimateo, zina vandaka Yozefo, yina mpi yandi mosi vandaka longoki ya Yezu. 58 Yandi yai kwendaka na Pilatu, lombaka nitu ya Yezu ; ibuna Pilatu tumaka nde bo kupesa nitu. 59 Ye Yozefo, bakaka nitu, fikaka yo ti lele ya mpa ya lino yina bo ke kufikaka ba mvumbi, 60 ti kutula yo na maziamu na yandi ya mpa yina yandi timunaka na datadi ya nene ; ye yandi pusaka ditadi ya nene na kielo ya maziamu, yandi kwendaka. 61 Ye Maliya ya Magadala ti Maliya yina ya nkaka vandaka pana, ya kuvanda kutala na maziamu.

62 Ye kilumbu ya kulanda, yina ikele na nima ya kuyilama², ba mbuta ya ba ngangana—Nzambi ti ba Falize vukanaka mfinama ya Pilatu, 63 na kutubakaka, mfumu beto me yibuka nde muntu ya luvunu³ yai, ntangu yandi vandaka diaka na luzingu, vandaka kutuba : Na nima ya bilumbu tatu, mono me futumuka. 64 Tuba mpi nde maziamu kuvanda ya kukengidila mbote—mbote tii kilumbu ya tatu ; mbayi—mbayi nde ba longoki na yandi kukwisa ye kuyiba yandi, ye kutuba na bantu : Yandi me futumuka na ba fwa ; ye luvunu⁴ yai ya nsuka ta vanda kuluta yina ya ntete. 65 Ye Pilatu kutuba na bo : Beno ikele ti nkengidi; beno kwenda, beno kwenda kukanga yo bonso beno ke kuwa yo. 66 Ye bo, na kukwendaka, kukangisa mbote maziamu, na kutula ditadi, ti kutula ba nkengidi⁵ na kuna.

28 1 Na nkokila, kilumbu ya sabata, na luyantiku ya kilumbu ya ntete ya mposo, Maliya ya Magadala ti Maliya yina ya nkaka kwisaka kutala maziamu.

2 Ye tala, ntoto nikanaka ngolo ; sambu wanzio ya *Mfumu, na kukulumukaka na zulu, kwisaka ye balulaka ditadi, ye kuvandaka na zulu na yo. 3 Ye mutindu na yandi vandaka bonso nsemo ya nzasi, ye lele na yandi mpembe bonso mvula ya mpembe. 4 Ye na boma ya ngolo ya bo kuwaka, ba nkengidi tekitaka ye bo kumaka bonso ba fwa. 5 Ye wanzio, na kuvutulaka, kutuba na ba nketo : Sambu na beno, beno kuwa boma ve ; sambu mono kuzaba nde beno ke sosa Yezu ya komamaka na kulunsi ; 6 yandi ikele awa ve ; sambu yandi me futumuka, bonso yandi tubaka yo. Beno kwisa, beno tala, kisika wapi Mfumu vandaka ya kulala ; 7 ye beno kwenda nswalu, ye beno tuba na ba longoki na yandi nde yandi me futumuka na ba fwa. Ye tala, yandi me kwenda na ntwala na

¹ Bana ya Yebedeo ikele Yakobo ti Yoani (4, 21—22.)

² Tala Malako 15, 42.

³ Muntu ya luvunu, yina ke kusaka bantu.

⁴ Luvunu, kukusa bantu.

⁵ Ti kukengidila.

beno na Galilea : Kuna beno ta kumona yandi ; tala, mono me songa beno yo. 8 Ye na kubasikaka nswalu na maziamu ti boma ye kiese ya nene, bo bakaka ntinu kutuba yo na ba longoki na yandi. 9 Ye bonso bo vandaka kwenda sambu na kuzabisaka yo na ba longoki na yandi, tala mpi Yezu kwisaka na ntwala na bo, na kutubaka : Mbote na beno. Ye bo, na kupusanaka na yandi, simbaka makulu na yandi ye bo fukiminaka yandi. 10 Ibuna Yezu kutuba na bo : Beno vanda na boma ve ; beno kwenda kuzabisa ba mpangi na mono nde bo kwenda na Galilea, ye kuna bo ta kumona mono.

11 Ye bonso bo vandaka kukwenda, tala ndambu ya bantu ya kukengidila kwendaka na mbanza, ye zabisaka na ba mbuta ya ba nganga—Nzambi mambu yonso ya kukumaka. 12 Ye na kuvukanaka ti ba mbuta, ye bo wakanaka ye bo pesaka mbongo mingi na binwani, 13 na kutubaka : Beno tuba : Ba longoki na yandi kwisaka na mpipa, ye bo yibaka yandi ntangu beto vandaka kulala ; 14 ye kana mfumu ya kiyeka ya nsi kwisa na kuwa yo, beto ta ndimisa yandi, beto ta kusala na mpila nde beto kutanina beno na mpasi. 15 Ye bo, na kubakaka mbongo, salaka bonso bo longaka bo ; ye mambu yai mwanganaka na kati ya ba Yuda tii bubu yai.

16 Ye ba longoki kumi na mosi kwendaka na Galilea, na ngumba yina Yezu tubaka na bo [na kwenda]. 17 Ye na kumonaka yandi, bo fukiminaka yandi ; kansi ba nkaka tulaka ntembe. 18 Ye Yezu na kupusanaka, kutuba na bo, na kutubakaka : Kiyeka yonso me pesamina mono na zulu ti na insi—ntoto. 19 Beno kwenda mpi, ye beno kumisa makanda yonso, kubotikaka bo¹ sambu na zina ya Tata ti ya Mwana ti ya Mpeve Santu, 20 na kulongaka bo na kuzitisa mambu yonso ya mono tindaka beno na kusala. Ye tala, mono ikele ti beno bilumbu yonso, tii na nsuka ya mvu.

¹ Botikaka bo (bantu).